

KOMÜNAR

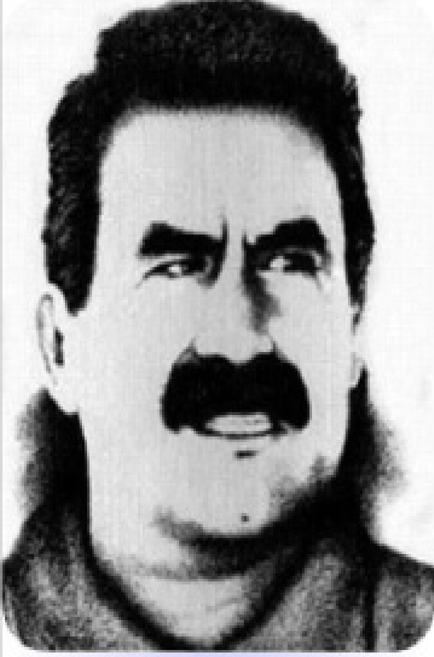
Sosyalizmden Kuşku Duymak İnsandan ve Onun Geleceğinden Kuşku Duymaktır

Ocak-Şubat-Mart 2016
Yıl-11 Sayı 66

Üç Aylık İdeolojik-Teorik Dergi

ÖZYÖNETİM

İÇİNDEKİLER...

Tarihte felsefe ve ahlaki öğretiler, tüm erdemli bilgelikler, dönemlerindeki modernite sorunlarına yanıt olmak için geliştirilmişlerdir

ÖZYÖNETİM

KOMÜNARDAN

Merhaba Sevgili Komünar okuyucuları,

66. sayısını yayınlamakta olduğumuz Komünar'ın bu sayıdaki gündemi Kürdistan'da öz yönetim ve inşa sorunlarıdır. Erdoğan ve AKP Devleti'nin; 2013 Newroz'unda Önderliğimiz tarafından kamuoyuna deklere edilerek başlayan çözüm süreciyle ulaşılan Dolmabahçe mutabakatını tanımayarak, çözüm sürecini bitirerek Kürdistan halkına savaş ilan etmesi Kürdistan'da tek taraflı olarak özyönetim ilanlarını ve direnişini beraberinde getirmiştir.

Öz yönetim, Özerklik, Konfederalizm gibi kavramlar bizler açısından yeni kavramlar değildir. Önderliğimiz 2005 Newroz'unda Demokratik Konfederalizm'i ilan etmişti. Atina savunmasıyla başlayan ve devam eden savunmalarla geliştirdiği ve derinleştirdiği yeni paradigmayla Kürt sorununun çözüm zihniyetini, yol ve yöntemlerini ortaya koymuştur. Kürdistan'ın Bakur'u açısından da Demokratik Özerkliği çözümün sistemi olarak tanımlamıştır. Kürt sorununun onurlu ve anlamlı bir barışa ulaşmasın da tercih edilen yol siyasi yollardan çözümü olsa da, devletin ve devletlerin buna gelmemesi durumunda askeri yolların da kullanılarak Demokratik Özerklik çözümünün pratikleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Demokratik Özerkliğin pratikleşmesi, öz yönetimlerin ilanı kadar bunun içeriğine denk toplumsal örgütlülüğün geliştirilmesiyle gerçekleşebilir. Toplumun ekonomiden politikaya, sosyal alandan öz savunmaya kadar bütün alanlarda örgütlü kılınması, inşa edilmesi gerekmektedir. Toplumsal yaşamın bütün bu alanlarında ne kadar örgütlü olunursa o kadar devletten bir beklenti içinde olmadan kendi kendini yönetebilecek bir sisteme kavuşup, devletçi zihniyetten kopabilir. Kürdistan'ın Bakur'un da öz yönetim ilanları sonrasında gelişen AKP devletinin katliamları karşısında Kürdistan halkının sessiz kalması bu konularda sorunlar yaşandığını ortaya koymaktadır. Elbette bu sorunlar halkın sorunları değildir, kadroların öncülük görevlerini yerine getirememeleriyle bağlantılı sorunlardır. Bu sorunların bir yanı da öz yönetim ve inşa sorunlarının zihniyette yeterince anlaşılmamasıyla bağlantılıdır. Biz de bu sayımızı öz yönetim ve inşa sorunlarına ayırarak anlamamadan kaynaklı sorunlara planladığımız kapsamda ve amaçladığımız düzeyde olmasa da belli düzeyde cevap olmaya çalıştık. Bu konuda yaşanan eksikliklerinin yaşamakta olduğumuz tarihi devrim süreciyle bağlantılı olarak anlayışla karşılanacağını umuyoruz.

Öz yönetim direnişleri sürecinde Türkiye'nin kalbi Ankara'da, gerçekleştirdiği eylemle düşmanı şoke ederek AKP devletini sarsan Ş. Zınar arkadaş aynı zamanda bu dönemin kadrosunun nasıl olması gerektiğini bütün yakıcılığıyla ortaya koymuştur. Bu süreçte şehit düşen Sêvê, Pakize ve Fatma arkadaşlar şahıslarında kadın direnişçiliğini büyük bir cesaret ve özveriyle göstermişlerdir. Yine Cizre'de başından beri direnişin içinde olarak şehit düşen Mehmet Tunç, yurtseverliğin ve bir halk önderinin nasıl olması gerektiğini sözün bittiği bir yakıcılıkta sergilemiştir.

Başta Cizre ve Sur olmak üzere öz yönetim ilanlarıyla birlikte gelişen direniş sürecinde Kürdistan'da ve Türkiye'de, özgür yaşam için şehit düşen insanlarımızı saygı ve minnetle anıyoruz.

Kavgayla, sevgiyle ve özgürlükle yürüyoruz.

Devrimci Selam ve Saygılarımızla

KOMÜNAR

ÖZ YÖNETİMSİZ DEMOKRATİK ULUS DÜŞÜNÜLEMEZ

Yönetim kavramının doğru tanımlanması, iktidar kavramından kaynaklı olumsuzluklar ve miyoplukları gidermesi açısından önemlidir. Yönetim de kültür gibi toplumda sürekliliği olan bir olgudur. Daha da genelleştirirsek, evrensel düzeyde beyinsel gelişmeye ve özellikle biyolojik evrendeki sinir yoğunlaşmasına denk gelmektedir. Yönetim evrendeki düzenliliği, kaostan çıkış halini ifade etmektedir. Toplumdaki esnek zekâlı anlamsal doğanın gelişmiş hali, yönetim erkinin gelişkin olmasını beraberinde getirmektedir. Toplumsal beyne yönetim demek mümkündür. Bu durumda özyönetim ile yabancı yönetim kavramlarının çözümlenmesi önem taşır. Özyönetim kendi toplumsal doğasındaki erki düzenleme ve denetlemeyi, böylece toplumun sürekliliğini sağlamayı ve beslenip korunmasını güvence altına alırken, yabancı yönetim kendini iktidar olarak 'doğallaştırıp' üzerinde kurulduğu toplumu baştan çıkarmaya (beynini dağıtmaya), böylelikle kendisi için bir sömürge haline getirip yönetmeye çalışır. Dolayısıyla bir toplum için özyönetim hayati önemdedir. Özyönetimden yoksun kalmış bir toplum sömürge olmaktan kurtulamayacağı gibi, bunun doğal sonucu olarak asimilasyon ve soykırımla süreç içinde yok olması kaçınılmazdır.

Toplumun özüne yabancı yönetimler iktidarın en zorba ve sömürgen biçimini temsil ederler. Dolayısıyla bir toplum için en hayati, ahlaki, bilimsel ve estetik görev özyönetim gücüne kavuşmaktır. Bu görevi başaramayan toplumun ahlaki, bilimsel ve estetik gelişimi mümkün olmadığı gibi, siyasal ve ekonomik kurumlaşma ve gelişmesi de yok olur. Önemli olan, yönetim erkinin bir yandan kendini iktidar biçimine taşırmaktan alıkoyması, diğer yandan yönetimsizliğe karşı sonuna kadar direnmesidir. Yönetimi iktidarlaştırmamak kadar, iktidarın yönetim ayrıcalıklarını elinden almak da büyük önem taşır. İktidar ne denli anti-toplumsalsa, yönetim de o denli toplumsal erktir. Toplumsal erksiz ahlaki, estetik ve bilimsel gelişme olmaz. Böylelikle dar anlamda kültürel gelişme olmayınca, geniş anlamda ekonomik ve siyasal gelişme de olmaz. Bu durumda yaşanacak olan sömürgeleşmek, asimilasyon ve soykırım sonucu tükenmedir.

İktidar yönetimi toplumda ne denli antidemokratikse, özyönetim de o denli demokratik yönetimle bağlantılıdır. Saf iktidar yönetimleri ne kadar demokrasi karşıtlığını ve toplumun yönetimden uzaklaştırılmasını ifade ediyorsa, özyönetimler de toplumu yönetime kattıkları oranda demokratikleşmeyi ifade ederler. Bu durumda demokrasi toplumun katılım sağladığı özyönetimi olarak tanımlanabilir. Özyönetimler hep toplumla ilgili olduklarından, katılımsız olmaları düşünülemeyeceğine göre, doğalarında demokrasi vardır. Demokrasi daha çok halk ve ulus gibi makro toplumlar için düşünülen bir kavram iken, özyönetimler en küçük klan toplumundan en geniş ulusal toplumlara kadar yaygınlaşan ve sürekliliği olan bir erki ifade ederler. Toplumbilimin yaşadığı en önemli kriz veya

sorunların başında, iktidar ve yönetim kargaşasını ve çarpıtmasını çözememesi gelir. Bu da beraberinde tüm yapısal ve anlaksal analizlerle tarihsel yaklaşımları kaos içinde tutmakta, krizin ömrünü uzatmaktadır. Sonuç iktidarın tüm toplumu ve çevreyi yutması, demokrasiyi içeriksizleştirip boş bir kabuk durumuna düşürmesi, kendini anlamsızca tekrarlayan bir biçimselliğe indirgemesidir. Sosyolojik bilim iktidar ve demokratik yönetim kavramlarını odağına alıp çözmedikçe ve bununla bağlantılı olarak çözümü tarihe ve diğer bilimlere yaymadıkça, bilimsel alandaki krizin, dolayısıyla toplumsal krizin yeni bir yapısallık ve anlamsallık olarak aşılması mümkün olmayacaktır.

Politika kavramı da en az iktidar kavramı kadar kavranması güç bir toplumsal olguyu temsil etmektedir. Hem yönetim hem de iktidar kavramını çağrıştıran politika kelime olarak Grek kökenli olup, 'şehir yönetimi' anlamına gelmektedir. Fakat toplumsal olgu olarak söz edildiğinde, toplumun özgürce yönetilerek gelişmesi ve bireyselleşmenin gelişim sağlaması olarak tanımlanabilir. Yönetim olgusunu içermekle birlikte ona indirgenemez. Ne özyönetimle ne de iktidar yönetimiyle özdeşleştirilebilir. Politikayı toplumun özgürlük alanı, gelişmenin anlam ve iradece türetildiği yaratım alanı olarak yorumlamak öz gerçekliğine daha yakındır. Hatta politikayı özgürlükle özdeşleştirmek mümkündür. Burada toplumun hem düşünce hem de eylemle kendiliğini, kendi kimliğini bilince çıkarması, geliştirmesi ve savunması söz konusudur. Politika özyönetim erki haline geldiğinde demokratik politika olarak kimlik kazanırken, politikanın iktidar yönetimi haline dönüştürülmesi ise kendi öz gerçekliğinden saptırılması ve kendini inkâr eder duruma düşürülmesi olarak değerlendirilebilir. İktidar alanı politikanın inkâr edildiği alandır. Dolayısıyla devlet yönetimi liberalizmin ısrarla dayattığı gibi politika ve politik yönetim olmayıp, tersine politikanın inkârı ve yerine ya iktidarın keyfi yönetiminin veya devletin kurallı idaresinin geçirilmesi anlamına gelir. Devlet idaresi asla politika olarak tanımlanamaz; bir nevi kurallı, norma kavuşmuş iktidardır. İktidarın kendisi ise her halükarda politikanın yadsınmasıdır.

Önemli olan, yönetim erkinin bir yandan kendini iktidar biçimine taşırmaktan alıkoyması, diğer yandan yönetimsizliğe karşı sonuna kadar direnmesidir. Yönetimi iktidarlaştırmamak kadar, iktidarın yönetim ayrıcalıklarını elinden almak da büyük önem taşır. İktidar ne denli anti-toplumsalsa, yönetim de o denli toplumsal erktir. Toplumsal erksiz ahlaki, estetik ve bilimsel gelişme olmaz.

Toplumbilimde kavram kargaşasının en çok yapıldığı alan iktidar, yönetim ve politik ilişki alanıdır. Kavramlar o denli iç içe ve sanki özdeşmiş gibi kullanılmaktadır ki, tüm sosyal bilimin çatısı zincirleme tarzda yanlış örülmektedir. Liberal ideolojiden esinlenen sosyal bilim bu alanda sınır tanımaz bir kafa karışıklığına hizmet etmektedir. Özellikle tahakkümcü sistemlerin tüm eylemlerine politika denilirken, ayakta kalabilen politik unsurlar ise görmezlikten gelinmekte; ilkel aşiret yönetimi, dar mahallicilik, uzun vadeyi görememek, iç ve dış temel ulusal çıkarları temsil edememek biçiminde yargılanmaktadır. Bu konudaki kafa karışıklığı ve kargaşa muazzam ölçülerdedir. Politika çoktan toplumdan kovulduğu, yerine ihanetle özdeş olan iktidar kodları egemen kılındı-

ğı halde, politik olarak büyük bir gelişim sağlandığından, politikada modern ve uygar bir seviyenin yakalandığından dem vurulabilmektedir. Hâlbuki politikanın olduğu toplumsal alanda geçerli olan toplumun hayati çıkarlarıdır; onun yapısal ve anlamsal esenliği ve gelişkinliğidir. Politikasız veya zayıf politikalı toplumlar ya dıştan bir imha ve sömürge iktidarını ya da içten bir iktidar elitinin ve sömürücü sınıfın baskı ve sömürüsünü yaşamaktan kurtulamazlar. Bir topluma yapılabilecek en büyük iyilik, onu politik toplum seviyesine yükseltmektir. Daha da iyisi, onu demokratik siyasetin yirmi dört saat çalıştığı sürekli ve yapısal bir demokrasiye kavuşturmaktır. İktidar sistemlerinin ve devlet oluşumlarının sürekli ahlâkı aşındırmaları ve yerine topluma üstten tek taraflı hukuk iradelerini (egemenlerin ahlaki biçimini) dayatmalarının altındaki temel neden, özyönetimi ve politikayı tahrip ederek o toplumu sürekli ve yapısal olarak iktidar yönetimine ve sömürüye açık hale getirmeyi zorunlu görmeleridir. Kendi ahlâkını güçlü yaşayan bir toplum, iktidara ve sömürüye kolay boyun eğmez. Bir toplum için ahlâkın en olumsuz, geri ve ilkel hali bile iktidar ve devletlerin en ileri hukukları ve yönetimlerinden daha değerlidir. Ahlaki ve politik toplumun olduğu yerde, iktidar ve hukuk gereksiz olmaktan da öteye, tahammül edilmesi güç bir yük haline gelir. Bir toplum ne denli ahlaki ve politik kılınırsa, o denli demokratik, özgür ve eşitlikçi, dolayısıyla iktidar eliti ve sermaye tekellerinin istismarına kapalı ve direngen kılınır. Liberalizm esinli sosyal bilimlerin politikayı demagoji seviyesine indirgeyerek özellikle devletin prototipi partilerin temel demagoji malzemesi olarak tanımlamaları sadece büyük bir kötülük ve bilim adına bilime ihanet olmayıp, bilinçli biçimde kendilerine tanınan rolü oynayarak, iktidar ve sömürü tekellerine hizmet etme misyonlarından ileri gelmektedir.

İktidar potansiyeli somutlaştığında, herhangi bir devlet ve ona hükmeden elitlerin dayandığı toplumsal sömürü sınıfını (köleci, feodal, burjuva vb.) teşkil eder. İktidarı hem fiziki hem de entellektüel güç potansiyeli olarak düşünmek de mümkündür. Topluma kendini zorunlu, mutlak ve sürekli gerekliymiş gibi dayatmasının diğer önemli bir etkeni, kendini doğal toplumsal yönetim ihtiyacıyla aynılaştırmasıdır. İktidar kendini yönetim olgusuyla özdeşleştirdiğinden vazgeçilmez kılmaktadır. Doğal toplumun önderliğinden ayrıştırıldığında, iktidarın bir kanser uru olarak toplumsal bünyeye sızdığı görülecektir.

Toplumda iktidara duyulan özleme çok dikkat etmek gerekir. Bu özlem ne denli yaygınsa, o denli toplumsal despotçuklar türer. Bu da demokrasinin tümüyle tükenişine götürür. Bir iktidar hastalığı olan despotluğun, Hitler tipi örneklerde görüldüğü gibi kontrol dışı kaldığında azman kesilmesi işten bile değildir. Tarihte keyfi yönetim biçiminde ortaya çıkıp toplumsal faşizm urları olarak yaşayan despotizm kapitalist iktidar süreçlerinde hızla büyüyüp tüm toplumsal gözeneklere yayılmakta ve toplumun totaliter güç yönetimi olarak somutlaşmaktadır. Ulus-devlet tarzındaki iktidar biçimlenmesi kapitalist-faşist rejimle bağlantılı olup onun öncül halini ifade eder.

Demokrasi geniş anlamda devlet ve iktidarı tanımamış toplulukların kendilerini yönetmesi olarak tanımlanabilir. Klan, kabile ve aşiret topluluklarının kendilerini yönetmeleri bu kategoriye dâhildir. İktidar ve devlet olgularının yoğunca yaşandığı toplumlarda iktidar ve devlet yönetimi dışında kalan özyönetimleri dar anlamda demokrasi kapsamında değerlendirmek mümkündür. Devletli toplumlarda saf haliyle ne demokrasi ne de despotik yönetimler geçerlidir. Daha çok iç içe geçmiş yönetim olgusu söz konusudur. Toplumsal demokrasiyi bu iğfalden kurtarmak demokratik özyönetimler geliştirmekle mümkündür. Demokratik özyönetimleri devlet iktidarıyla özdeşleştirmeden, halkçı veya proleter diktatörlük adı altında saptırmadan geliştirmek, doğru çözüme en yakın model

durumundadır. Ne halk adına devletleşmesi ne de devletin basit eki olması demokratik özyönetimin esası ve ayrıcalığıdır. Bu yol dışında bir yöntemle liberal demokrasinin sağ ve sol çarpıtmalarını aşmak zordur. Kendini ister klasik liberal demokrasi ister reel-sosyalist halk demokrasisi olarak yansıtsın, liberalizmin esas yönetim gücü devlet tekeli ve ekonomik tekellerdir. Topluma düşen görev, tarih boyunca uygarlık güçleriyle çağımızdaki kapitalist modernite güçlerine karşı kendi demokratik modernite güçlerini inşa etmektir. Devleti yıkıp devlet olmayı amaçlamamak kadar, verili devlet içinde erimeden ve onun sivil uzantısı olmadan kendini tüm toplumsal alanlarda yapılandırmak ve anlamlı kılmak demokratik modernitenin tarihsel rolüdür.

Toplumsal yönetim olgusunda iktidarcı ve demokratik özerkçi biçimler arasındaki ayrım temel toplumsal sorunların çözümünde kilit öneme sahiptir. İki yönetim paradigması arasındaki köklü farklar ayrıştırılıp netleştirilmedikçe, geliştirilecek tüm çözümlerin işlevsiz kalması kaçınılmazdır. Toplumsal yönetimin kendisi özgürce tayin edilmedikçe, diğer tüm sorunlar son kertede yönetim çözümsüzlüğüne takılıp boşa çıkacak, hatta sorunların daha da ağırlaşmasını beraberinde getirecektir. Tarihsel bir örnek vermek gerekirse, yönetim olgusuna iktidarcı diktatörlük yaklaşımı Sovyet deneyiminin iflasında belirleyici rol oynamıştır. Başarısız devrimlerin temelinde de aynı olgu gizlidir. Bu devrimler iktidarcı yönetim anlayışından bir türlü kopamamalarının sonucu olarak ya iktidarlaşıp yozlaşmışlar, ya da yönetim olgusunu tümden dışlayarak bireysel anarşizme kayıp yenilgiyi kaçınılmaz kılmışlardır. Toplumsal sorun yönetim olgusunun hiyerarşik ve devletçi iktidarın tecavüzüne uğramasından kaynaklanmıştır. Yönetim olgusu tecavüze uğramadan, çarpık ve saptırıcı kılınmadan baskı ve sömürü kurumlaşamayacağı için, bu olgular ya gerçekleşemez ya da geçici olmaktan kurtulamaz. Yönetim gaspı gerçekleştirildiği oranda, toplumlar üzerinde kapsamlı baskı ve sömürü mekanizmaları kurulur. Böylelikle de Pandora'nın Kutusunun açılması misali tüm toplumsal olgular sorunlara boğulur.

Politika özyönetim erki haline geldiğinde demokratik politika olarak kimlik kazanırken, politikanın iktidar yönetimi haline dönüştürülmesi ise kendi öz gerçekliğinden saptırılması ve kendini inkâr eder duruma düşürülmesi olarak değerlendirilebilir.

Hiyerarşik yönetimle bozulan doğal toplum düzeni, doğadan kaynaklanan sorunlara ilaveten iç toplumsal sorunlarla da karşılaşacaktır. Toplumun maddi ve manevi kültüründe sorunlar giderek ağır basacaktır. Klanlar ve kabileler arasında şiddetlenen çatışmalar sorunlu yapıya işaret etmektedir. Zihniyet dünyasında ortaya çıkan çelişkili mitolojik fikirler ve tanrısal kavramlar özünde artan toplumsal sorunu ifade etmektedir. Tüm bu olguları Sümer toplumunda çarpıcı biçimde gözlemleyebiliriz. Tanrılar arasındaki savaş, aslında yükselen hiyerarşik hanedanların ve kent-devlet yöneticilerinin kendi aralarındaki çıkar çatışmasını ifade etmektedir. M.Ö. 5000-3000 yılları arasında Aşağı Mezopotamya'da daha sonraki tüm uygar toplumların tanıklık edeceği iktidar çatışmalarının, sömürü tekellerinin, kent-kır ('barbar') çelişkileri ve sınıf anlaşmazlıklarının temelindeki köklü çatışmalı toplumsal sorunların prototipi oluşacaktır. Daha sonra ortaya çıkacak olan tüm toplumsal

çatışma ve uzlaşma biçimlerinin, devletin, sınıfın, kent içi ve dışı kavgaların, barışın ilk örnekleri buralarda denenecektir.

Süreçten galip çıkan iktidarcı yönetim olmakla birlikte, toplum hiçbir zaman özyönetim arzusundan vazgeçmemiş, iktidarcı yönetime karşı sürekli özyönetim talebini yükseltmiştir. Kaldı ki, tarihin en yaygın toplum biçimlenişi olan kabile ve aşiretler özünde özyönetimi yaşamışlar; yabancı iktidarcı yönetimlere boyun eğmektense hep dağ, çöl ve bozkırların göçebe toplumu olmayı tercih etmişlerdir. Sonuna kadar kırımdan geçmeyi göze almışlar, ama toplumsal doğanın temel bir ihtiyacı olan özyönetim hakkından vazgeçmemişlerdir. Kabileler ve aşiretler özyönetimden vazgeçmenin kimliklerini yitirme ve esirleşme olduğunun derin bilinciyle yaşıyorlardı. Kentlere karşı barbarların direnişi denilen olgu, özünde kabile toplumunun özyönetiminden vazgeçmeme ve kendi kimliğini koruma savaşıdır. Bu olguyu günümüze kadar yaygın olarak gözlemek mümkündür. Sümer toplumuna karşı Batı'dan çöl kabileleri olan Aramitlerin (Proto Arap kabileler), Kuzey'den ve Doğu'dan Hurri (Proto Kürt) kabilelerin saldırı ve direnişleri Sümer tabletlerinde çarpıcı ifadeler halinde destanlaştırılarak anlatılmaktadır.

Kabile ve aşiret topluluklarının kavim, milliyet veya halklaşma süreçlerinde özyönetim sorunu kendini demokrasi (Yunanca 'halkın kendini yönetmesi' anlamına gelmektedir) olarak somutlaştırmaktadır. Demokrasiyi iki önemli niteliğiyle tanımlamak gerekir: Birincisi, halk üzerindeki iktidar kurumlaşmasına, devletleşmeye karşıtlığı içermektedir. İkincisi, geleneksel toplumdan kalma özyönetimini daha katılımcı kılmakta, tartışma ve toplantı kültürünü kurumlaştırıp parlamentonun prototipini oluşturarak sağlamlaştırmaktadır. Özyönetim, demokratik özerklik olarak tüm ilgili toplumsal birimlerin katılımını gerçekleştirmekte ve kurumlaştırmaktadır. Bu konuda da tarihsel örneği çarpıcı olarak ve yazılı belgelerden izleyerek Atina demokrasisinde bulmaktayız. Atina demokrasisi köleliği aşmadığı için tam demokrasi sayılmaz. Ama Sparta örneğindeki devletleşmeyi kabul etmediği için de devlet sayılmamaktadır. Tam demokrasiden devlete geçişin bu çarpıcı örneği gerçek demokrasiye ilişkin bugün için bile geçerli birçok ders vermektedir. Doğrudan demokrasi, yönetimin yıllık seçimlerle belirlenmesi ve seçilenlerin hiçbir üstün yanlarının bulunmayışı, demokrasinin emrindeki yönetim olgusu, vatandaşların politik tartışmalara katılımını sağlayan ve dolayısıyla eğitimini gerçekleştiren toplantı kültürü Atina demokrasisinden günümüze miras kalan değerlerdir. Şüphesiz yazıya dökülmemiş olan sayısız diğer toplulukların yaşadığı da benzer demokrasi kültürüdür.

Kısaca örneklemeye çalıştığımız tarihsel deneyimler özyönetim ve demokrasi olgusunun yaygınlığını ve farkını ortaya koymaktadır. İktidarlaşmayan, böylece toplumsal soruna yol açmayan, baskı ve sömürünün doğuşuna fırsat tanımayan bir yönetim biçimi olarak kendisini kanıtlamaktadır. Demokrasinin veya demokratik özerkliğin bu temel niteliklerini iktidarcı yönetim yozlaştırmalarına karşı

Toplumsal sorun yönetim olgusunun hiyerarşik ve devletçi iktidarın tecavüzüne uğramasından kaynaklanmıştır. Yönetim olgusu tecavüze uğramadan, çarpık ve saptırıcı kılınmadan baskı ve sömürü kurumlaşamayacağı için, bu olgular ya gerçekleşemez ya da geçici olmaktan kurtulamaz.

hep net kılmak ve bu niteliklerden vazgeçmemek büyük önem taşır. Demokrasiyi iktidarın veya devletin meşruiyet kılıfı haline getirmek ona yapılacak en büyük kötülük olacaktır. Demokrasiler asla iktidar ve devletle özdeşleştirilmemelidir. Bu tür bir karıştırma toplumsal sorunların bir türlü çözüm bulamaması kadar giderek yığınlaşması anlamına da gelecektir. Toplumların politik bilincini ve ahlâki duyarlılığını sürekli canlı tutan demokrasiler, iktidar ve devletten kaynaklanan sorunların gerçek çözüm alanıdır. Toplumsal sorunu demokrasiler kadar savaşa başvurmadan çözme yeteneği gösteren başka rejimlere tanık olmamaktayız. Demokrasiler ancak toplumun esenliği iktidar ve devlet tarafından ölümcül bir tehdit altına alındığında coşkuyla savaşırlar ve kolay kolay kaybetmezler.

Kapitalist modernite çağında demokrasiler ve özerk yönetimler için en büyük tehdit ulus-devletçi iktidarlardan gelmektedir. Demokrasiyi kendine kılıf yapan çoğu ulus-devlet, en katı merkeziyetçiliği sağlayarak, toplumun özyönetim hakkını tamamen ortadan kaldırmaktadır. Liberal ideolojik hegemonya ulus-devletin bu demokrasi karşıtı niteliğini 'demokrasi çağı'nın özelliği diye yutturmaya çalışmakta, demokrasinin ulus-devletçe yadsınmasına demokratik rejimin zaferi demektedir. Kapitalist moderniteye karşı demokrasilerin gerçek sorunu kendi farkını ortaya koymak, katılımcı ve süreklilik arz eden özelliğinden vazgeçmemektir. İktidar ve devlet hegemonyası dayatılmadığı müddetçe, demokrasilerin çözemeyeceği bir toplumsal sorun yoktur.

Reel sosyalizmin iktidar ve devlet sorununu bir karşı iktidar ve devlet oluşumu biçiminde çözmeye kalkışması iflas etmesinin temel nedenidir. Reel sosyalizm devlet ve iktidarın birikmiş sermaye olduğunu, bunlar işlev kazandıkça sermaye ve kapitalizmle sonuçlanacağını hiç hesaba katmamış, bu konuda ciddi bir teorik körlüğü yaşamıştır. Merkezî ulus-devletçiliği klasik liberal örneklerinden katbekat büyüterek komünizme varacağını sanırken, en vahşi kapitalist oluşumla karşılaşmıştır. Sosyalizmin demokrasisiz gerçekleşmeyeceği, reel sosyalizm denemelerinin en önemli sonucu olmuştur. Günümüzde yaygınlık kazanan sivil toplum, insan ve azınlık hakları, yerel yönetim sorunları ve klasik tüm ulusal sorunlar demokrasi ve özyönetimlerin merkezî ulus-devletçe bastırılmasından kaynaklanmış olup, bu sorunların çözüm yoluna girmesi de ancak ulus-devletin gerçekleştirdiği hak gaspı zemininin aşılmasıyla mümkündür. Gerek ABD'nin federal karakteri, gerekse AB'nin kendisini gasp edilen demokratik

Süreçten galip çıkan iktidarcı yönetim olmakla birlikte, toplum hiçbir zaman özyönetim arzusundan vazgeçmemiş, iktidarcı yönetime karşı sürekli özyönetim talebini yükseltmiştir. Kaldı ki, tarihin en yaygın toplum biçimlenişi olan kabile ve aşiretler özünde özyönetimi yaşamışlar; yabancı iktidarcı yönetimlere boyun eğmektense hep dağ, çöl ve bozkırların göçebe toplumu olmayı tercih etmişlerdir. Sonuna kadar kırımdan geçmeyi göze almışlar, ama toplumsal doğanın temel bir ihtiyacı olan özyönetim hakkından vazgeçmemişlerdir.

değerleri azar azar da olsa yeniden sivil topluma, bireyler ve azınlıklara ve yerel yönetimlere aktarma temelinde geliştirmesi, üç yüz yıllık ulus-devletçi teori ve taktiklerden çark ettiklerini göstermektedir. Çünkü bu üç yüz yıllık süreç, tarihin hiçbir döneminde görülmeyen savaşlara, talana ve sömürgeciliğe, soykırımlar ve asimilasyonlara yol açmıştır. AB örneği sınırlı da olsa demokrasiye dönüşün tarihsel bir adımıdır. Tıpkı ulus-devlet örneğinde görüldüğü gibi, demokrasiye açık bu modelin giderek dünya devletleri ve halklarınca paylaşılması güçlü bir olasılıktır. Fakat asıl radikal demokrasi dünyanın diğer kıtalarında gelişeceğe benziyor. Latin Amerika deneyimi, eski reel sosyalist ülkelerin yaklaşımları, Hindistan ve hatta Afrika gerçeklikleri demokratikleşmenin önemini her geçen gün daha fazla ortaya koymakta, gelişmenin bu yönlü olmasını zorlamaktadır.

Demokratik toplumsal güçlerle devlet veya hükümet güçleri arasında yönetim paylaşımı anayasalarla belirlenir. Mutlak devlet yönetimi kadar mutlak demokrasi talep etmek de gerçekçi olmadığı gibi çözümün ruhuna da aykırıdır.

Ulus-devletin olumlu yönde dönüşümü demokratikleşmenin, demokratik özerk yönetimin, demokratik ulus inşasının, yerel demokrasinin ve demokrasi kültürünün tüm toplumsal alanlarda geliştirilmesiyle yakından bağlantılıdır.

Demokratik ulus sadece zihniyet ve kültür ortaklığıyla yetinmeyen, tüm üyelerini demokratik özerk kurumlarda birleştiren ve yöneten ulustur. Belirleyici olan yönü budur. Demokratik, özerk yönetim tarzı demokratik ulus olmanın başta gelen koşuludur. Bu yönüyle ulus-devletin alternatifidir. Devlet yönetimi yerine demokratik yönetim büyük bir özgürlük ve eşitlik imkânıdır. Liberal sosyoloji, ulusu esas olarak ya kurulmuş bir devletle ya da devlet kurmayı amaçlayan bir hareketle özdeşleştirir. Reel sosyalizmin bile bu yönlü bir arayışta olması liberal ideolojinin gücünü gösterir. Demokratik ulusun alternatif modernitesi demokratik modernitedir. Tekelcilikten kurtulmuş ekonomi, çevreyle uyumu ifade eden ekoloji, doğa ve insan dostu olan teknoloji demokratik modernitenin, dolayısıyla demokratik ulusun kurumsal temelidir.

KCK, bu tarihsel ve toplumsal gerçeklerin bilince çıkarılması ve ulus-devletçiliğin kapitalizmin bir tuzağı olduğunun anlaşılması sonucunda, PKK tarafından halkın kendi demokratik yönetim sistemi olarak ilan edilmiştir. KCK ulus-devletçiliğe karşılık Kürt ulus-devletçiliği değildir. İlkesel olarak bunu reddeder. İster bir ulus-devlet çatısı altında (eğer demokrasiye bağlılığını kabul ediyorsa) ister kendi başına bağımsız olsun, Kürt halkının kabul edeceği siyasi otorite kendi demokratik özerk yönetimidir. KCK bu modelin Kürtlerin payına düşenidir. Türkçe karşılığı özce toplumun demokratik olması anlamına gelir. Sistem olarak bütün halkların ulusal şovenizme, sınır kavgalarına, bürokrasiye, milliyetçiliğe ve ulus-devletçiliğe düşmeden, ortaklaşa ve gönüllü siyasi otoritelerini inşa etmeleri demektir. Ulus-devletlerin çatısı altında yaşamayı ancak demokratik özerk yönetimlerinin tanınması şartıyla kabul ederler. Bu yaşam tarzı devletlerin federal veya konfederal temelde düzenlenmesi anlamına da gelmemektedir. Devletlerle bu temelde anayasal uzlaşmaya gidilmemektedir. Toplumun demokratik özerk yönetiminin tanınması temelinde 'demokratik anayasal uzlaşma'ya gidilmektedir. İkisi arasında köklü farklar vardır.

Demokratik özerklik esas olarak benzer zihniyeti paylaşan bireyler ve toplulukların kendilerini öz iradeleriyle yönetmeleri anlamına gelir. Buna demokratik yönetim veya otorite demek de mümkündür. Evrenselliğe açık bir tanımdır. KCK'nin demokratik ulus inşasının politik boyutunu demokratik özerklik olarak kavramlaştırmak mümkündür. Özyönetimsiz demokratik ulus düşünülemez. Genelde tüm ulus biçimleri, özelde demokratik uluslar kendi özyönetimleri olan toplumsal varoluşlardır. Bir toplum kendi öz yönetiminden mahrum olursa ulus olmaktan da çıkar.

Çağdaş toplumsal gerçekliklerde yönetimsiz ulus düşünülemez. Hatta sömürge ulusların bile, yabancı kökenden de gelseler, bir yönetimleri mevcuttur. Ancak dağılma sürecine giren toplumların yönetiminden bahsedilemez. Olsa olsa dağıtan gücün kontrollü dağıtması veya sürece yayılmış tasfiye yönetimi söz konusudur.

Özellikle ulus-devletlerin sorun doğuran karakteri günümüzde politik toplumları ve onların yönetim güçlerini demokratik ulus olma doğrultusunda hareketlendirmekte, ya reformla ya da devrimle demokratik ulus olmaya zorlamaktadır.

KCK'nin egemen ulus-devletler nezdinde legalleşme sorunu vardır. Önceliği legal faaliyetlere vermesine rağmen, ulus-devletin bunu kabul etmemesi Kürdistan'da ikili bir otorite ve yönetime yol açar. Devlet yönetimiyle KCK yönetiminin aynı topraklarda ve toplumlarda geçerli kılınmaya çalışılmasının gerginliğe ve çatışmaya yol açacağı açıktır. İlgili devletlere önerilen legalleşme, yasallaşma talepleri karşılık bulmazsa, tersine takip, tutuklama ve şiddete başvurulursa, açık ki KCK de kendi otorite ve yönetimini tek taraflı olarak uygulamaktan geri kalmayacaktır. KCK'nin 2005'te ilan edilmesinden beri ilgili ulus-devletlerle direkt ve dolaylı diyaloglar şimdiye kadar yasal çözümle sonuçlanmamıştır. Diyalogların olumlu sonuç vermemesi halinde, önümüzdeki dönemde KCK'nin yönetim gücü ve otoritesi olarak kendisini Kürdistan'da Kürt toplumu, birlikte yaşadığı diğer halklar ve topluluklar arasında tek taraflı uygulaması kaçınılmaz olacaktır.

KCK'nin kendini tek taraflı olarak demokratik ulusun bütün boyutlarında uygulaması yeni bir dönemi başlatacaktır. Bu dönem PKK'nin kendini inşa ettiği dönemle devrimci halk savaşını geliştirmeye çalıştığı dönemden farklı olacaktır. Bu dönemde sadece parti ve savaş yönetimi söz konusu olmayacaktır. Yine PKK ve HPG çalışmaları ve savunma savaşları olmakla birlikte, bu dönemde esas görev demokratik ulusun tüm boyutlarında inşa edilmesi ve yönetilmesi olacaktır. Açık ki, bu dönemde yeni koşullar altında ulus-devlet kurumları ve güçleriyle KCK'nin kurumları ve güçleri arasında büyük rekabet, çekişme ve çatışmalar yaşanacaktır. Kentlerde ve kırsal alanlarda farklı otorite ve yönetimler söz konusu olacaktır.

KCK öncelik verdiği uzlaşmaya dayalı demokratik özerklik statülü ulusal demokratik anayasal çözümde başarılı olamazsa, ikincil öncelik tanıyacağı yol olan tek taraflı Demokratik Özerklik Yönetimi'ne geçiş yapacaktır. Kürdistan'da Demokratik Özerklik Yönetimi bir ulus-devlet hukuk yönetimi olmayıp, yerel ve bölgesel çapta demokratik modernite yönetimidir.

Demokratik ulus sadece zihniyet ve kültür ortaklığıyla yetinmeyen, tüm üyelerini demokratik özerk kurumlarda birleştiren ve yöneten ulustur.

Ortadoğu'nun merkezî uygarlık sistemi, beş bin yılı aşan bir süre boyunca bu diyalektik işleyiş temelinde kendini hep merkezileştirerek bunalımlardan çıkış yaptı. Her çekişme ve çatışma süreci daha da büyüyen merkezî iktidarla sonuçlandı. Zaten bunun sonucudur ki, merkezî uygarlık sistemi olmayı hep başardı. Artan merkezileşme sadece yerel iktidarların güç kaybı pahasına gerçekleşmedi. Genel olarak toplumların özyönetim haklarını da sürekli gasp ederek, gerek merkezindeki gerekse çevresinde ve hatta dışındaki aile ve kabilelerin doğal demokratik düzenlerine de sürekli müdahale ederek, onların özyönetim haklarını elinden alıp kendine bağlayarak hegemonik merkezi güçlendirdi. Gerek hegemonik iktidar gerekse yerel iktidarlar hep doğal ilkel komünal düzeni yaşayan kabile, aşiret, köy ve hatta kent özyönetimlerinin geriletilmesi veya yıkılması pahasına gerçekleşti.

POLİTİKA VE ÖZYÖNETİM

Spinoza, "Uygulanabilir olan tüm bilimler arasında kuramın uygulamada en çok uzaklaştığı bilim politikadır." der. Ünlü "siyaset incelemelerinde" politikanın bir disiplin olarak sınırlarına dikkat çeken bu ironiyle giriş yapar. Ve bunu kuramcıların "uyarsızlığına" bağlayarak "onlardan yönetim olamayacağını" öne sürer. Buna karşılık politikacıları da "insanları en iyi şekilde yönetmekle değil de, onları oyuna getirmekle uğraşan kurnaz ve usta kişiler" olarak tanımlar. Bu sava göre kuramcılar insanları oldukları gibi görmezler, olmasını istedikleri gibi görürler. Bu nedenle ütopya dışında politik alanda uygulamaya konulabilecek bir görüşleri olamaz. Uygulanamaz olan hiçbir şey söylemeyen politikacılar ise kendilerini insandaki "kötülüğün" gereğini yapmakla yükümlü sayarlar.

Politika bilimi ve politikacıyı tarif eden bu ironinin yüzyılların ötesinden gelen yankısı alkışlanabilir. Çünkü bugün olanı realize ediyor. Azımsanmayacak bir deneyim olmakla birlikte eleştiri güncel anlamda değerini koruyor. Kuramcılar yanılgılarla yüklü acı deneyimlere yol açtılar. Politika öz tanım ve işlevinin çok ötesinde, konjektürel politikacı da söz konusu profili oluşturuyor.

Aydınlanma filozoflarından Spinoza'nın politika ve yönetim için yaptığı değerlendirmeleri, yaşadığı tarihsel ve toplumsal süreçten kopuk ele alamayız. Günümüz koşullarında geçerli yanlar taşısa da, yer aldığı zaman ve konteksin derin izlerini taşır. Eleştirinin güncel önemi, kuramcılar ve politikacılar için çizdiği portrenin geçerliliği değil, bu durumun kuramsal bir çerçeve oluşturarak tüm zamanlar için meşru kılınmasıdır.

Kelime ve kavramlar, zamanın oluşturucu ve yıkıcı etkilerini olduğu gibi taşırlar. Tarihe ve kontekse bağlı olarak zaman içinde kazandıkları veya kaybettikleri anlamlarla daha zengin formlara ulaşabilecekleri gibi özyitim ve karmaşalara da yol açabilirler. Aynı kavram farklı dönemlerde farklı anlamlarda kullanılabilmektedir. Yâda sözün etimolojik anlamını sonradan yitirerek mutasyona uğrayabilmektedir. Bunun nedeni zaman sarmalında yaşamın zihinsel gelişim, zihinsel gelişimin de yaşam üzerindeki doğrudan etkileridir. Diğer her şeyde olduğu gibi kavram ve anlamlarını ele alırken de tarihsel ve toplumsal parametreler içinde gelişim ve değişim süreçlerine bütünlüklü bakabilmeliyiz.

Kıta Avrupa'sında Aydınlanma düşün-

cesinin doğurduğu en önemli sonuçlardan biri, pozitivizmin bir zihniyet olarak inşa edilmesi ve egemen kılınmasıdır. Pozitivizm bilgiyi deney ve olgularla sınırlayarak toplumsal hakikati parçalamaktadır, realisttir. Realizm donmuş bir dağ kütlesi gibidir. "var olandan" yola çıkar, zamanın oluşturucu gerçeğini yadsır. Deney ve olguya dayanmayan hiçbir bilgi doğru olmazken, "var olan" eğer uygulanabilir ve gözlemlenebilir bir nitelikteyse mutlak ve kesin doğrudur. Aslında mutlak ve değişmez doğru, Aydınlanma düşüncesinin inşa ettiği modernitenin temel prensibidir. Geleneksel toplumun reddi ve yok sayılması üzerinde gelişen kapitalist modernite, tek ve değişmez hakikat olarak inşa edilmektedir. Dolayısıyla politika ve yönetim kavramlarına da bu zemin üzerinde anlam kazandırılmaktadır. Kapitalist modernitenin mutlak egemenliğini tanımlayan bilgi disiplininin çevrelediği yaklaşım ve tanımlamalarla yola çıkılırsa, politika ve yönetim kavramlarını zaman faktöründen koparır, daraltmış oluruz. Söz konusu epistemolojinin kabul gören tanımlamaları dışında toplumsal gelişim ve değişim hakkında; dolayısıyla toplumsal gelişimin ve değişiminin ana dinamiği olan politika ve yönetim hakkında da bütünlüklü ve doğru bilgiye ulaşamayız. Söylenmiş ve yapılmış tanımlamaların ön kabul görmesi ise mevcut hali stabilize ederek meşru kılmaktadır.

Diğer Aydınlanma filozofları gibi Spinoza'da aslında mevcut tanım ve deneyimleri ön kabul sayarak uygulamada yaşanan sorunlara çözüm arıyor. Kendi ifadesiyle "yeni ve bilinmedik" bir şey söylemiyor. "uygulamayla en iyi uyuşan şeyi" saptamak istiyor ve "uygulamayla en iyi uyuşan şeyi" insan doğasında irdeliyor. Toplum monarşik sistem ve despot monarklar tarafından kötü yönetilmektedir. Devlet "kötü ellerde", bu nedenle kötülük üretmektedir. O zaman kötülük üretmeyecek bir devlet ve yönetim biçimi "iyi ellerde" olmalıdır. "Mutlak egemenlik ve iyilerin yönetimi", insanın doğasına ve erdemine bırakılmayacak kadar hayati sayıldığı için, insan aklı ve duygusunun yol açabileceği adaletsizlikleri de giderebilecek bir sisteme ve ortak yasalara dayandırılmaktadır.

Rönesans ve Aydınlanma filozofları, kötülüğün kaynağını devlet erkinin dışında aradılar. Sorumlusu, yine geleneksel toplumun "dar görüşlülüğünü" aşamayan insanın bizzat kendisiydi. Toplumu iyiye ve erdeme yöneltecek olan ise, ancak birliği ve güvenliği pekiştirilmiş "mutlak bir devlet" olabilirdi. Bu anlamda iktidarın nedenleri ve doğal temelleri aklın öğrettikleri ve duyguların yön verdiği edimler değil, insanların ortak doğası ve gereklilikleri sayıldı. Bu doğa ve gereklerin birleştiği güç ise, Tanrı ve onun yasalarıyla birliği sağlanmış devletten başka bir şey olamazdı. Politika ve yönetim, böylece insanların edimleri olmaktan uzaklaştırılarak devlet idaresiyle özdeş kılındı.

Konumuz doğrudan politika bilimi ve politikacının profili değil kuşkusuz. Fakat söz konusu inceleme yönetim ve öz niteliği olunca politika dışında da ele alamıyoruz. Politikanın dar anlamda ilgilendiği konu yönetimdir. Yönetimi politikayla özdeş kılan, politikanın yönetim işi olduğunu ileri süren görüş günümüzde başat yargıdır. Politika ile devlet yönetimi ise aynı termi-

Diğer her şeyde olduğu gibi kavram ve anlamlarını ele alırken de tarihsel ve toplumsal parametreler içinde gelişim ve değişim süreçlerine bütünlüklü bakabilmeliyiz. Aksi takdirde verili olan tanımların dışına çıkmak ve egemen sistemin düşünce ufkunu aşmak mümkün değildir.

noloji içinde neredeyse erimiş haldedir.

Politika sözcüğü düalist bir karakter taşır. Aydınlanma düşüncesinin, politika sözcüğünü olduğu gibi uyarlamaya çalışması aslında sözcüğün Antik Yunan'dan başlayan bu düalist serüveni ile bağlantılıdır. Antik çağda politikanın site(kent) yönetimi anlamında kullanıldığı bilinmektedir. Politikayı kent ve devlet yönetimi olarak tanımlayanlar kadar Demos'la bağlantılı halkın yönetimi olarak tanımlayanlar da az değildir. Burada politikanın üzerinde şekillendiği fiil yönetimdir. Asıl tartışmaya neden olan husus ise yönetimin neyi ifade ettiği ve hangi araçlarla gerçekleştiğidir. Anlam karmaşası öncelikle bu düalist iç içelikten gelir. Yönetim derken kastedilenin devlet anlamında sitenin yönetilmesi mi, yoksa Demos olarak ifade edilen halkın yönetimi mi? Yine devlet yönetirken kullandığı araçlarla aldığı biçim ile halk (toplum) yönetirken aldığı biçim arasında da önemli farklar vardır. Atina'da özgür yurttaşların Agora gibi yerlerde site yaşamı hakkında toplantı ve karar süreçlerine katılımı, bu şekilde yönetim işlerine ortak olmaları "halkın yönetimi" anlamında demokrasi olarak tanımlanırdı. Halkın katılmadığı soylu bir kesim ve bireylerle sınırlanmış bir yönetim ise Sparta örneğinde olduğu gibi tiranlıktı.

Her iki örnekte de öne çıkan ve yönetimi karakterize eden ortak bileşen toplumdur. Oysa sorun birinin daha fazla toplumsal içerik taşıyarak diğerine oranla tercih edilebilir olması değil. İçinde forum kazandığı zaman ve mekân bağlamında elbette geçerli bir değeri vardır. Toplumun ve bireylerin daha fazla katıldığı, rol oynadığı bir yönetim biçiminin "iyi" olduğu, olacağı doğası gereğidir. Ancak burada sorulması gereken hayati soru, neden toplumun, zaten kendisinin bir var oluş ve özgürleşme alanı olan politikaya sonradan dâhil edildiğidir. Yönetime dahil olup olmama, politikaya katılım ve uygulamada kriter haline geliyor. Dâhil edilme ya da olma aynı zamanda dışsal bir anlam da taşır. Dışında kalan dâhil edilir. Bunun nedeni politika yönetim diyalektiğinde politikanın içerik değiştirerek soyut bir alanla sınırlandırılmış olmasıdır. Örneğin toplumun yönetimi somut ve canlıdır. Kentin yönetimi ise soyut ve donuktur. Mekânın yönetimi doğrudan içinde yaşayan toplumun yönetimi anlamına gelmez. Elbette kent içindekilerle yönetilir. Kent yönetilirken dolaylı olarak toplum da yönetilir. Ama bu, kent de dâhil toplumun kendisini yönettiği anlamına gelmez.

Genel geçer bir ifadeyle yönetimin bir uzmanlık işi olduğu, yönetilen obje dışında araçsal bir alan oluşturarak amaca uygun kullanıldığında yarar ve düzen sağladığı, tersi durumlarda zarar ve düzensizliklere yol açtığı iddia edilebilir. Yönetim, kuşkusuz doğasına uygun niteliklerle birlikte yetenek ve beceri isteyen bir alandır. Nüfusun arttığı ve üretimin işbölümleriyle karmaşık hale geldiği Kent gibi devasa yerleşkelerde beceri ve uzmanlığı yadsımak gerçekçi bir yaklaşım olamaz. Ancak bunun bir yanılsama olduğu ve sistem olarak inşa edildiğini de göz ardı etmemeliyiz. Yanılsamanın nedeni Pozitivist anlayışın bir sonucu olarak yönetimin, oluştuğu doğal ortamından koparılmış olmasıdır. Yönetimin, doğasından koparılarak bir uzmanlık ve beceri standardına çekilmesi, ereksel bir nitelik taşır ve bu onu "ehil olanların işi" haine getirir. Dolayısıyla esas tartışma konusu olan "toplum ve devlet ikilemini" ikinci plana iterek kaynaştırır ve politikayla bağını belirsizleştirir.

Antik Yunan'da politika sözcüğünün polis kök ekinden türetilerek kullanımı konuya açıklayıcı bir örnektir. Devlet ya da yurt güvenliği anlamına gelen sözcük ilkin toprak sahiplerinin kendilerini savundukları "surları" dile getiriyordu. Çok sonraları bu surların çevresinde kurulan kent devletleriyle birlikte deyim kent ve devlet anlamlarını kazandı. Kent devleti, kent surlarının içinde yaşayan toplumun güvenlik örgütüydü. Politika bu anlamda kent toplumunun korunması ve güvenliğini önceleyerek beceri ve uzmanlık gerektiren bir alan haline geldi. Yine bu durumu pekiştiren diğer gelişme demografik büyümenin yanı sıra gelişen işbölü-

müne paralel iç içe geçen ilişki ağları ve bunları düzenleme ihtiyacıydı. Doğrudan üretimde yer almayan, soyut emeğe dayanan ve profesyonellik gerektiren bir iş alanı ve buna dayalı bir katmanlaşma gelişti. Bilgi ve deneyimin toplandığı bir uzmanlar sınıfı olarak askerlik, memurluk ve bürokrasi öne çıktı. Böylece oluşan bu hiyerarşik düzenle bölünen kent toplumu, işlerin önemli bir bölümünü ehil bu sınıfa bırakmak zorunda kaldı.

Toplum için tecrübe ve uzmanlığın önem kazandığı durumlarda devletten veya işin ehli bürokrasiden yararlık beklemek doğaldır. Çünkü tecrübe herkeste bulunmaz. Uzmanlık da herkesin işi değildir. Toplum eğer devletin proto öncülü bürokrasiyi hepten olumsuzlaştırmamışsa ve yetki gaspına katlanmışsa, "beceri ve uzmanlık gerektiren konularda işleri kolaylaştıracağına inandığı içindir."

Oysa tarihsel gelişim tam tersi istikamette seyreder. Devlet ya da bürokrasi doğası gereği beklentiyi istismar ederek "tecrübesiz ve uzmanlıktan yoksun kimselerle doldurduğu yönetimi entrikalar çevrilen ve aylaklık yapılan bir alan haline getirir." Daha da önemlisi devraldığı yetkiden iktidar devşirmesidir. Çünkü toplum adına toplumun beceri ve uzmanlık gerektiren işlerinin el değiştirmesi aynı zamanda yönetimin parçalanması ve tekelleşmesi anlamına geliyor. Yönetim ve politika yapmanın profesyonelleştirilmesi ayrı bir sınıf ve çıkar grubunu işaret eder. Bireyin uzmanlaşmış bürokrasi içinde kayboluşu iktidarı rasyonalize ederek saklamaktadır.

İktidar fiziki ve entelektüel güç potansiyelidir ve bu yönetim olgusunda somutlaşır. Yönetim, iktidarın saklandığı merkez üssüdür. İktidar odağı kendini toplumun yönetim olgusuyla özdeşleştirdiği oranda vazgeçilmez kılmaktadır. Bir olasılık olarak iktidar, "gücünü nereden aldığı önemli olmaksızın topluma rağmen kendi iradesini" gerçekleştirir. Böylece iktidara odak olan yönetim toplumun dışına çıkarak üstüne bir ceberut gibi çöker. Toplum ise kendisini ilgilendiren yaşamsal konularda söz, karar ve uygulama gücünü yitirerek iktidar eliti yönetimin taşıyıcısı ve sömürü nesnesi haline gelir. Yönetime sonradan dâhil edilmesi bu sonucu değiştirmez. Ki, iktidarın devlet biçiminde form kazandığı yerlerde yönetime katılma, politik alanı paylaşım ve uzlaşı dışında toplum lehine yeni bir durum açığa çıkarmamaktadır.

Atina örneğinde halkın yönetimi anlamında demokrasi bir model olarak sunulur. Halkın kendini yönetmesinin ilk ve öncelikli koşulu olarak da yurttaşların politik alana duyarlılığı ve katılım sorumluluğu gösterilir. Gerçekten Atina'nın yurttaşları oluşturulan kurum ve kurallar vasıtasıyla "polisi" ilgilendiren her konuda tartışma ve karar süreçlerine yüz yüze ve doğrudan katılabiliyorlardı. Politika son derece dinamik yapısal ve işlevseldi. Fakat bu, "özgür yurttaşlardan müteşekkil" bir topluluk için geçerliydi. Politika işi, gerekli maddi imkânlara ve zamana sahip, kamusal niteliklerle donatılmış, eğitilmiş, beceri kazanmış, yurt bilinci olan özgür yurttaşların sorumluluğuydu. Başta kadınlar ve köleler olmak üzere zanaatkârlar ve tarım üreticilerinin büyük çoğunluğu, surların etrafına yerleşmiş klan ve kabileler, "eşitlerin" oluşturduğu

Oysa tarihsel gelişim tam tersi istikamette seyreder. Devlet ya da bürokrasi doğası gereği beklentiyi istismar ederek tecrübesiz ve uzmanlıktan yoksun kimselerle doldurduğu yönetimi entrikalar çevrilen ve aylaklık yapılan bir alan haline getirir . Daha da önemlisi devraldığı yetkiden iktidar devşirmesidir.

bu yurttaş topluluğuna dâhil değildiler. Aynı haklara ve imkânlara sahip olmadıkları için de politik yaşamda, dolayısıyla yönetimde söz ve karar iradeleri yoktu.

Aydınlanmanın fideliğinde yetişen düşünürler Atina demokrasinin kurum ve kurallarını yüceltirken özgürlük dışında bırakılan toplumun büyük çoğunluğunu dönemin koşullarına bağlayarak "kusur olarak" değerlendirirler. Ama aslında örnekte politikaya ve yönetime yüklenen devlet ve iktidar içeriklerini de göremeyerek olumlamış olurlar. Sosyolojik dağılıma göre toplumun bir kesiminin politik alanın dışında kalmasının eleştirisi doğru, ama yetersizdir. Yüzeysel ve dışsal, indirgemeci bir yaklaşımın sonucudur. Oysa görülmesi gereken esas "kusur", içerikte politikaya yedirilmiş iktidar anlamıdır. Atinalı yurttaşlar kuşkusuz yönetime katılarak iktidarı sınırlandırmış oluyorlar. Fakat eğrinin diğer ucunda toplumu yönetime dâhil ederek iktidar da kendisini meşrulaştırmış oluyor. Politika, bu anlamda yönetim ve iktidarı aynı içerikte uzlaştırıyor. Günümüzde politika deyiminin yönetim ve iktidarı birlikte çağrıştırması bu nedenledir. Politika, bu yüzden çoğu yerde "uzlaşı sanatı" olarak değerlendirilir. Kuşkusuz uzlaşı da kasıt sorunların çözümü değil, toplum ve devlet uzlaşısıdır, ama devletin lehine bir uzlaşı. Çünkü artık politik alan, sözün kullanım anlamıyla devlet çeperinin içindedir. Yönetim de iktidardır. Politika için yapılan "devlet yönetimi" tanımı bu düşünsel alt yapıya dayanır.

Aristo, Antik Yunan'da Oikos ve Polis ayrımına dikkat çekerek Oikos'tan polise evrilmeyi toplumsallaşma olarak tanımlar. Oikos toplumun çekirdeği ailenin yaşadığı ev, ekonomik işlerin yürütüldüğü yer anlamındadır. Polis ise ortak sorunlar üzerinde ortak tartışmaların yapıldığı, ortak söz ve fikirlerin oluşturulduğu; böylece toplum olunduğu mekândır. Demografik sosyolojiye ve mekâna indirgemeci bir yaklaşımla "insan Oikos'ta kalsaydı zoon Politikon (Politik hayvan) olamazdı" denilmektedir. Kamusal yaşamın ve toplumsallığın odağına bir güvenlik örgütü olarak polis'in oturtulmuş olması, politikayı devlet ve iktidarın uzantısı haline getirir.(Poli s-tia kos)

"İnsan bir toplumsal varlık'tır" diyen Aristo, onun toplum içindeki yerini ve düzenini netleştirmeye özen gösterirken, önce onun kişisel törebilimini belirtir. Bu törebilimin amacı, antikçağ geleneğine uygun olarak, mutluluktur ve bu mutluluk da bilgelikle sağlanır. Bilgelik, düşünme ve tutumla gerçekleşir. Düşünsel (Arete dianoetike) ve tutumsal (Arete ethike) erdemleri birbirinden ayırır. Ne var ki tutum, düşünmeye dayanmalıdır. İnsan, toplumsal bir varlık olduğundan onun töresel kişiliği de devlet içinde oluşacaktır. Devlet şöyle ya da böyle olmuş, bunun önemi yoktur. Önemli olan, devletin yurttaşlardaki bu töresel kişiliği gereği gibi geliştirip geliştiremediğidir. Yetkin devlet bu ödevindeki başarısıyla ölçülür.

Antikçağ Yunan düşünürlerinden Sokrates, Platon ve Aristoteles'in ortak yanı, toplumu düzenlemeye çalışmalarıdır. Toplumun düzenlenmesi gerekiyorsa demek ki düzeni bozulmuştur. Her üç düşünür de devleti onarmaya çalışmaktadırlar. Sokrates törebilimini devleti ayakta tuta-

Kuşkusuz Kent, devlet, politika, yönetim ve bizzat toplumun kendisi Antik Yunan tarihiyle başlamıyor. Demokrasi de ismini ve yapısını orda almakla birlikte işlev olarak Atina'nın icadı değil. Tüm bu olgular binlerce yıl öteden evrilerek Antik çağda barajlanıyor, düşünsel bir sistem kazanarak kırılma yaşıyor.

cak vatandaşlar yetiştirmek için kuruyor. Platon, devlet ütopyasıyla köleleri iyice çalıştıracak bir örgüt öneriyor. Aristoteles, üyelerinin kişiliklerini güçlendirmekle kendini de güçlendirecek olan bir devlet kurmak peşinde. Rönesans ve Aydınlanma düşünürlerinin birçoğu -dayandıkları felsefi farkları koruyarak- aynı izde yürümüş; bugün de geçerli olan ulus-devletin zihinsel kalıplarını inşa etmişlerdir.

Kuşkusuz Kent, devlet, politika, yönetim ve bizzat toplumun kendisi Antik Yunan tarihiyle başlamıyor. Demokrasi de ismini ve yapısını orda almakla birlikte işlev olarak Atina'nın icadı değil. Tüm bu olgular binlerce yıl öteden evrilerek Antik çağda barajlanıyor, düşünsel bir sistem kazanarak kırılma yaşıyor. Konumuz politika ve yönetimin tarihsel arkeolojisi olmadığı için kırılma süreçlerini bir tarafa bırakıyoruz. Fakat devletin icadı ve politik kırılma bakımından Yunan dünyasının "Antik"a olmadığını, Asur despotizminin yıkılmasıyla varlığı tehlikeye düşen devletin burada yeniden restore edilerek toplumsal anlamların ikinci kez kırıldığını belirtmekle yetinelim. Modernist düşünce kalıplarını oluşturan epistemolojinin dogmalarla yüklü anlam karmaşasının nedeni, işte bu üst üste giydirilmiş özkırım (anlam yitimi) süreçleridir. Kendisini yeni ve tek çağ ilan eden kapitalist modernizm, "Antik" yaptığı eski Yunan dünyasını olduğu gibi, ama daha kökten bir kırılmayla güncellemiştir ve bundan en çok politika ve yönetim kavramaları etkilenmişlerdir. Antik çağ düşünce dünyasının yüklediği anlamlar dışında sanki öncesi-sonrası, toplumsal tarihi yok gibidir.

Politika ve yönetimin bu süreçlerde aldığı öz ve biçim bütünlüklü kavranmazsa doğru çıkarsamalar ve düzeltme yapılamaz. Özellikle günümüzde politika algısı ve taşıdığı düalist karakter, yine içerik bakımından "toplum-devlet ikilemi" Aydınlanmacı düşüncenin ufku içinde doğru kavranamaz. Parçalanmış hakikatin kavramları ve dogmalarla yüklü anlamlarıyla doğru politika ve yönetim uygulamasını yapamayız. Bir arada olamayacak, birbirinin yokluğu üzerinde varlık bulan anlamların aynı içerikte taşınması uygulamayı da parçalı ve çelişik kılmaktadır. Bütün çaba ve girişimleri zıddına dönüştürme gibi bir potansiyel ve çekim alanı oluşturmaktadır. Örneğin en temelde toplum ve devlet uzlaşısı doğasına uygun değildir. Politika; devlet ve toplum uzlaşısı olamaz. Politika toplumsallığın oluşum, gelişim ve özgürleşme alanı ise onu devlet alanıyla siperlemek politikayı işlevinden çıkartmak anlamına gelir. Yine bunun sonucu toplumsal yönetim ve iktidar da bir arada bulunamaz. İktidar toplumsal yönetimin gaspı ve yitimi üzerinde gelişir. Politikasız ve yönetimsiz toplum koşullarında toplum özgürlüğünü yitirerek varoluşunun öznesi olmaktan çıkar. O zaman bu kavramlara öz kazandıran anlamları irdeleyerek tanımlarını, gerçekten doğasına uygun yeniden inşa etmek gerekir ki, zihniyet kalıplarını kırarak Modernist düşüncenin ufkunu aşabilelim.

Konunun girişinde de odak noktayı toplum olarak belirtmiştik. Basit bir çıkarsamayla diğer işler gibi devletin de insan eliyle gerçekleştiğini varsayarak onu toplumsal bir yapı olarak izah etmek mümkündür. Fakat devletin donmuş bir iktidar erki olarak gerçekten toplumsal bir yapı olması mümkün mü? İnsansal bir edimin sonucu olması onu toplumsal bir yapı haline getirir mi? Antik çağdan başlayarak Rönesans ve Aydınlanma filozoflarına kadar düşünürler bu basit denklemden yola çıkarak devletin sosyolojik hakikatini irdelemediler. Devletin sosyolojik analizi konumuzun kapsamını aşmaktadır. Fakat artık biliyoruz ki, sosyolojik ve tarihsel parametrelerle devleti yeniden kurgulamadan bilimsel ve uygulanabilir bir paradigmayı hayata geçirmek oldukça güçtür. Marks'a göre devlet ile toplumun yapısı politika bakımından iki ayrı şey değildi, devlet toplumun yapısıydı. Önemli olan devletin kendisi değil, kimin elinde olduğu ve hangi çıkarlara hizmet ettiğiydi. Sorgulama, bu praksisden başlayınca tanım "sınıfsal egemenliğin aracı" sonucuna götürdü. Sınıfsal egemenlik

tanımını bir tarafa bırakırsak geriye sadece "ekonomik ilişkilerin içinde gerçekleştiği koordine edici bir çerçeve" kalır. Marksist devlet teorisi önemli eleştiriler sunsa da sonuçta "mutlak egemenliği ve devletin birliğini" daha fazla kutsayarak proletarya diktatörlüğü biçiminde sadece el değiştirdi ve zamanla yılanın kuyruğunu yemesi gibi kapitalist modernite ve devleti kazandı, gerçekleşen sosyalizmi ise içinde çürüterek acı yenilgiler yaşattı. Metodolojik bir devrimle sistemin verili epistemolojisini yapı taşlarından başlayarak yıkıp yeniden kurmak günün ivedi görevleri arsındadır. Biz bu algı biçiminin yanılgılarla yüklü olduğunu ve öncelikle bu yanılgılardan arınarak işe koyulmanın zaruri olduğuna inanıyoruz.

Devleti toplumun yapısı olarak öngörmek iktidarı geneolojik (genetik determinizm) bir olguya indirger. Oysa iktidar ve devlet olmadan insanlık milyonlarca yıl yaşamını sürdürmeyi başarabilmiştir. İnsan ve toplumsallaşma serüveni iktidar ve devletten çok eskidir. Devletin palazlandığı mekân kent olmasına rağmen kentler de devlet ve iktidarı tanımadan binlerce yıl varlık bulabilmişlerdir. Demek ki, konuyu salt insanın bencil doğası ve mekânıyla izah edemeyiz. Bu parametrelere dayalı tanımlamalar realist ve rasyonalist kurgular içerir. Sosyal bilimi tarihsel bağlamlarıyla odağına almaz. Oysa oluşturucu öğe insanın mekânıyla birlikte toplumsal ve tarihsel niteliğidir. Politika ve yönetim olgularını mayalandıran onun toplumsal ve tarihsel karakteridir.

Aristo bilgiyi parçalayarak rasyonalize etmesine rağmen yazılarının çoğu yerinde politikayı toplumsallık anlamında da kullanmıştır. Yönetim biçimlerini sıralarken "ortak iyiliği amaçlayan çoğunluğun yönetimine politeia" demektedir. Bu tanım polis kök ekinden arındırıldığında etimolojik ana karakterini verir. Politika sözcüğünün Pol kökü Hint-Avrupa dil ailesinde "çok" anlamında kullanılan pel ve ple kök eklerinden türetilmiştir. Kökler, bizleri Antikçağdan öteye, çok daha eskilere dilin oluştuğu süreçlere (tarım devrimine-Neolitik topluma) kadar götürmektedir. Toplumu ve toplumsallığı –tarihini de- anıştıran bu etimolojik oluşum politikanın ana doğrultusu hakkında ipuçları vermektedir. Politika eğer insanın toplumsallaşma evrimini ifade ediyorsa iktidar ve devletten çok daha fazla varlıksal bir muhteva taşır. Bu durumda politikayı toplumun var olduğu, toplumsallığın geliştiği bir alan olarak tanımlayabiliriz. Alan sözcüğü yer çağrıştırdığı için sorunlu algılamalara yol açabilir. Kavramın maddi ve mekânsal boyutundan çok bunlarla birlikte doğasal ortamı; yani üreme, beslenme, korunma ediminin doğasında gelişen ilişki ve paylaşım boyutları anlam kazanır. Bu anlamda politika toplumun varoluşunu gerçekleştirmek, yaşamını sürdürmek için yapılması gereken yararlı işlerin tümüdür.

Demokratik modernite kuramı politikayı "toplumun özgürlük alanı, gelişme-

Demokratik modernite kuramı politikayı "toplumun özgürlük alanı, gelişmenin anlam ve iradece türetildiği yaratım alanı" olarak tanımlar. "Toplumun hem düşünce, hem de eylemle kendiliğini, kendi kimliğini bilince çıkarması, geliştirmesi ve savunması" politikanın ana çerçevesini oluşturur. Burada öne çıkan temel kriter "toplumun hayati çıkarları; onun yapısal ve anlamsal esenliği ve gelişkinliğidir."

nin anlam ve iradece üretildiği yaratım alanı" olarak tanımlar. "Toplumun hem düşünce, hem de eylemle kendiliğini, kendi kimliğini bilince çıkarması, geliştirmesi ve savunması" politikanın ana çerçevesini oluşturur. Burada öne çıkan temel kriter "toplumun hayati çıkarları; onun yapısal ve anlamsal esenliği ve gelişkinliğidir." Politikayı toplumsal bir edim yapan toplumsallığı da politik bir alan çerçevesine oturtan ahlaktır. Ahlak "politikanın tarihsel toplumsal gelenek halidir." İyi, yararlı, güzel ve doğru edimler varlık ilkeleri biçiminde toplumun esenliğini ve sürdürülmesini sağlayarak bellek oluşturur ki, varlığı tehlikeye sokan kötü, çirkin, zararlı ve yanlış edim ve tutumlar karşısında toplum kendisini savunabilsin. Ahlak kültürel bellek dokusunda toplumsallığı dinamize ederken, politika günlük olarak yaratıcı, koruyucu ve besleyici rol oynar. "Ahlâk toplumun politik hafızasıdır. Ahlâken aşılmış veya ahlâktan yoksun kalmış toplumlar politik hafızasını, dolayısıyla geleneksel kurum ve kural gücünü zayıflatmış ve yitirmiş demektir." Toplum ahlaki ve politik edimlerle özgürleşir. Bu anlamda politika ve ahlak özgürlükle de özdeşleştirilebilir. "Özgürlük politikanın kendisini ifade ettiği iklimsel alandır." Politikayı toplumun özgürce yönetilerek gelişmesi olarak özetleyebiliriz.

Politikanın ana çerçevede doğru tanıma kavuşturulması yönetim olgusuna da açıklık getirmektedir. Yönetimi, devindirici bir ahlaki ve politik etkinlik olarak görmek gerekir. Politika gibi yönetim de insanın toplumsallaşma evrimine paralel gelişen, kültür gibi sürekliliği olan bir olgudur. Politika eğer toplumun varoluşsal edimlerinin tümüyse, yönetim bu edimlerin koordinasyonu ve pratize edilmesinden başka bir şey değildir.

Toplumsal anlamda yönetimin doğası ahlak ve politikadır. Daha bütünleyici bir ifadeyle ahlaki ve politik toplumdur. Montesquieu ayrıt edici bir özellik olarak "her yönetimin dayandığı bir doğası ve ilkesi" olduğunu belirtir. Her yönetim kendi doğasına ve ilkesine bağlı biçim kazanır. Doğası onun olduğu gibi olmasını sağlar, ilkesi de onu harekete geçirir. Doğası iktidar ve devlet olan yönetim biçimlerinin ilkeleri ona uygun olarak iktidar ve devleti besler. Yönetim, ilkesini doğasından alarak pratikleşir, farkını ortaya koyar. Peki, o zaman ahlaki ve politik toplumun yönetimi hangi koşullarda var olabilir ve kendisini sürdürebilir? İşte bu soru, ilkeyi yönetimin "zembereği" haline getirmektedir. İlkelerinden sapan yönetim yozlaşarak, doğasını da bozarak başkalaştırmaktadır.

Bu anlamda ahlaki ve politik toplumun iktidar ve devletle var olamayacağı ve kendini sürdüremeyeceği kesindir. "İktidar alanı politikanın inkâr edildiği alandır. Toplumda ne kadar iktidar potansiyeli varsa, o kadar özgürlük yoksunluğu yaşanır. İktidar ne denli azaltılırsa, özgürlük durumu o denli gelişim sağlar." Bunun nedeni yukarda uzunca izah ettiğimiz gibi iktidar ve devletin toplumsal yönetimi gasp etmesidir. İktidar içeren yönetimin en belirgin özelliği ise topluma yabancılaşmasıdır. Toplum yönetimden koptuğu için politik ve ahlaki dokusu zedelenir. Toplumsal yönetim kendisini özgürce tayin edemez hale gelir. Tarihsel temel sorunun kaynağı burasıdır. "Diğer tüm sorunlar son kertede yönetim çözümsüzlüğüne takılıp boşa çıkmakta, hatta sorunların daha da ağırlaşmasını beraberinde getirmektedir."

Demek ki ahlaki ve politik toplumun varlık bulacağı temel koşul doğasından ileri gelen yönetim işlerine doğrudan katılımıdır. Yönetimin özgürce tayin edilmesidir. Toplumun yönetime doğrudan katılımı ve özgürce tayin edilmesi demokrasiyi, dolayısıyla politika ve konfederalizmi ilke haline getirmektedir. Burada politikanın icra tarzı, uygulama biçimi doğrudan demokrasidir ve demokratik nitelikler taşımak zorundadır. Ahlaki ve politik toplum yönetiminin ayırt edici niteliği, bu ilkesel özünden gelmektedir. Bu nedenle genel yönetim kategorilerinden ayırmak için toplumsal öze sahip yönetim biçimini özyönetim (özerklik) olarak adlandırmak daha doğru bir ifade olmaktadır.

Özyönetim.(self-rule) Öz'ün erkidir. Benliği iç yasalarla harekete geçirme (auto-nomos) anlamında kendi kendine kural koyma olarak tanımlanır. Buna kendi kendini yönetme de denilebilir. Kendi kendini yönetme, toplumun yönetime doğrudan katılma kapasitesiyle ilgilidir. Kuramsal dünyada özyönetim, ahlaki ve toplumsal sorunlardan çok ekonomik ve teknik sorunları çözen endüstriyel lojistiğin özellikleri olarak görüldü. Örneğin sendikal hareketler tarafından, özgürlükçü nedenlerden çok işlevsel nedenlerle savunuldu. Tarihsel yeri ve dokusuna bakılmaksızın İşçi kooperatifleri, işçi konseyleri, katılımcı ekonomi ve işyerinin patronsuz çalıştırıldığı benzer oluşumlarda deneyimlendi. Elbette böyle ekonomik ve teknik indirgemeci bir yaklaşımla küçük üretim birimleri ve mevcut teknik biçimleri idare etmeyle sınırlandırılır ve bu ''özgürlük" le eşit tutulursa, özyönetim içi boş bir amaç haline gelir. 'Yönetmesi' beklenen 'öz' olmaksızın özyönetim, aslında, karşıtlarına ayrışır; İtaat ve tahakküme dayalı hiyerarşiye.

Oysa kendi kendini yönetme, yalnızca ekonomiyi değil, toplumu bir bütün olarak ele alır. Bireysel özbilinç ve iradenin toplumca üretilmesi ve varoluşsal yaşamın devindirici gücü haline getirilmesiyle; daha açık bir ifadeyle toplum üyelerinin politik bir özne olarak yönetime doğrudan katılımıyla diğer yönetim biçimlerinden ayrılır. "Kendi toplumsal doğasındaki erki düzenleme ve denetlemeyi, böylece toplumun sürekliliğini sağlamayı ve beslenip korunmasını güvence altına almayı" amaçlar. Özyönetim, "en küçük klan toplumundan en geniş ulusal toplumlara kadar yaygınlaşan ve sürekliliği olan bir erki ifade eder." Burada ivedilik kazanan konu binlerce yıllık devlet geleneğinin boğucu atmosferi içinde özyönetimlerin nasıl inşa edileceğidir.

Gerçekten özyönetimler inşa edilebilir mi? Başarısını kanıtlayacak dayanakları nerden bulacak ve nasıl inşa edeceğiz? Genel bir ifadeyle Özyönetimin (özerklik) dayanaklarını iktidar ve devlet dışında kalan bütün toplumsal kesimler biçiminde özetleyebiliriz. "Gençler, kadınlar, işsizler, sömürge halkları, birçok dinsel cemaat, emeği ile geçinen her topluluk; özce tarihsel-toplumun ana kütlesini oluşturan ve çağın yaşam tarzına (modernitesine) esas rengini veren tüm kesimler," bu kapsam içine girer. Özyönetimin bu ana unsurları sistematik olarak tarihin her döneminde devletli uygarlık karşıtı güçler olmuştur. Ve devletli uygarlıkla mücadele halinde günümüze kadar devam eden toplumsal bir direnç noktası oluşturmuşlardır. İnsanlık, toplum olarak halen varlığını koruyorsa, bunun en önemli nedeni bu direnç noktasıdır. Toplum, halen büyük bir basiretle direniyor. Komünalite, aslında sosyolojik bir hakikat olarak yenilmemiştir. Görünmeyen, ama sıradan insanların yaşamında başarısını kanıtlayan işte bu kültürel mirastır.

Öte yandan devletsiz yaşam, neredeyse mümkün olmayan "güzel," ama "ütopik" bir çıkarsama olarak düşünülür. Buna bağlı yoğun tartışma ve arayışlara odak olmasına rağmen demokratik konfederal sistem veya doğrudan demokrasi de aynı düşünce kalıbı içinde çok fazla uygulanabilir görülmez. Her şeyden önce bu tarz düşünce kalıplarını kırarak, bunun iktidarcı hegemonyanın manipülasyonu ve itaat geleneğinin alışkanlığı olduğunu görerek işe başlamak gerekir. Liberal ve temsili demokrasilerin bu kadar tercih edilmesinin en önemli nedenlerinden biri bu tarz realist ve rasyonalist

Hakiki toplum (doğal insan ve doğal toplum), kar altındaki bereketli toprak gibi devletli uygarlığın baskıcı yüklerinin altında bulunmaktadır.

kanıksatmalardır. Konunun girişinde de ifade ettiğimiz gibi hangi biçimde olursa olsun –anayasal devlet ve vatandaşlık, parlamentarizm vb.- devlete demokrasi kılıfını giydirmek iktidarı, dolayısıyla yabancı yönetimi yumuşatmak ve meşrulaştırmak anlamına gelir. Bu ise özyönetimin sistematik olarak inkârı ve reddidir. Elbette bu kaygan zemine dayanarak öz yönetim inşa edilemez. Yâda sadece özyönetim ifadeleri kullanılarak özyönetim olunamaz. Devlet paradigması dışına çıkmadan, devletin ağır hegemonik örtüsü altında ezilmiş ve gizlenmiş hakiki toplumu görmeden bu kanıksamayı parçalayamaz ve doğru pratik örnekler açığa çıkaramayız. Hakiki toplum (doğal insan ve doğal toplum), kar altındaki bereketli toprak gibi devletli uygarlığın baskıcı yüklerinin altında bulunmaktadır.

Özyönetim ütopya değildir. Yine geçmişte kalan ve özlemi duyulan bir düş de değildir. Frankfurt okulunun kurucularından Marcuse'ün deyişiyle, "ütopya" olarak suçlanan şey artık "yeri olmayan" ve tarihsel evren içerisinde yeri olamayacak olan şey değil, fakat daha çok, meydana gelmesi yerleşik toplumların güçleri (iktidar ve devlet) tarafından engellenen şeydir. Ahlaki ve politik toplumun tarihi özyönetim örnekleriyle doludur. Klan, Kabile ve Aşiretler özyönetimin döl yatağıdırlar, orijinal örneklerini binlerce yıl yaşadılar. Toplumsallığın şafağındaki köyler ve kentler özyönetimle yönetildiler. Amerikan ve Fransız devrimlerinde Boston'dan Charleston'a uzanan özgürlükçü yöre toplantıları ve Paris quartiers'lerinde toplanan popüler seksiyonlar, İspanyada Madrid komünleri, Ortadoğu'da karmat'lar, Baba İshak'lar ve Şeyh Bedrettin'in Ortakları öne çıkan örneklerdir ve bunları çoğaltmak mümkündür. Bu girişimlerin iktidar ve devlet karşısında kalıcı olmamaları; olmadıkları ve bundan sonra başarılı olamayacakları anlamına gelmez. Bugün küresel çapta Bolivar'cı sosyalizm, Zapatist hareket, İtaatsizler, Topraksızlar gibi irili ufaklı birçok değişik özyönetim girişim ve deneyimleri yaşanıyor. Özyönetim, elbette her yerde aynı uygulanamaz. Her yerde ve her zamanda bir şablon gibi uygulanabilecek bir özyönetim modeli bulamayız ve sosyolojik doğasına da aykırıdır. Uygulandığı yerin toplumsal dokularıyla, özgün renkleriyle var olabilir ancak. Ahlaki ve politik toplumun varlığı, devlet iktidarından daha fazla özyönetimi olanaklı kılar ve bu, insanlığın evrensel bir hakikati olarak her yerde, ama temas ettiği toplumun tikel zenginliği ve biçimleriyle gerçekleşir. Şayet bunu yapamıyorsa nedeni imkânsızlığı değil, politik ve ahlaki dokuların zayıflatılmış olmasıdır. Daha genel bir ifadeyle her açıdan örgütsüz kalmaları, küresel çapta ve sistematik bir bütün içinde pratikleşememeleridir.

Ahlaki ve politik topluma bütünlüklü yaklaşmamak özyönetimi parçalayarak zayıflatan önemli bir nedendir. Ahlaki ve politik toplumun bir parçasını esas alarak o parçasına dayalı mücadele özyönetimi diğer dayanaklarından mahrum bırakarak kadükleştirmektedir. Örneğin sınıfa dayalı mücadele ağırlıklı olarak kentleri, kentlere dayalı sanayi toplumunu esas alırken, köylerde yoğunlaşan "geleneksel" (doğal) toplumu başkalaşıma zorlayarak reddetmiş, yok saymıştır. Yine kentlerde yoğunlaşan büyüme ve derinleşen sosyolojik farklılaşma daha fazla merkezi yönetimlere götürmüştür. Haliyle toplumun büyük çoğunluğunun katılmadığı bu tarz yönetim biçimleri amaçlarının tersine iktidar üretmişlerdir. Aşırı merkezileşme ve dar sınıfsal yaklaşım özyönetimin inkârı demektir. Demografik artış, dengesiz kentsel büyüme ve endüstriyel toplumun yol açtığı sosyolojik uçurumlar buna gerekçe olamaz.

Özyönetim, bu anlamda işleri yürütmenin ötesinde örgütsel bir sistem içermektedir. Toplum binlerce yıllık egemenlik altında ekonomik, kültürel, sosyal vb. birçok alanda parçalanmıştır. Dengesiz büyüme eşitsizlikleri çoğaltarak derinleştirmiştir. Toplumsal büyüme, farklılık ve parçalanmayı dikkate almayan bir örgütlenme özyönetim niteliklerine ulaşamaz. Temel bir kriter olarak toplumun doğru-

dan yönetime katılması mümkün olamaz. Sorun burada realite olarak parçalanmayı ve farklılığı ortadan kaldırmak değildir. Elbette eşitsizlik, adaletsizlik ve parçalanmışlık iktidar potansiyeli taşır. Eşitsizlik iktidarın hem nedeni hem de sonucudur. Ancak çözümü salt eşitlik değildir. Eşitlikçi bir yaklaşımla toplumu düz bir doğru olarak görmek doğaya aykırıdır. Devlet egemenliğinin yol açtığı eşitsizlikler ile toplumsal farklılaşma ve çeşitliliği itinayla birbirinden ayırmak gerekir. Bu ayrım yapılmadan toplumsal farklılaşma, çeşitlilik ve değişime eşitlikçi bir yaklaşımla bakmak hegemonik iktidardan kaynaklı eşitsizliği meşrulaştırmaktan başka bir sonuç yaratmaz. Özyönetim eşitsizlik ve adaletsizlik sorununu özgürlük zeminine oturtarak çözümler. Bu ise toplumsal doğaya uygunluğu gerektirir. Toplumsal doğada vücut bulan farklılık ve çeşitliliği söz, karar ve eylem sahibi yaparak hegemonik egemenliğin bu zeminde beslediği eşitsizliği nötr hale getirir.

Toplumun doğası komünal ve konfederal niteliktedir. Toplum homojen ve yeknesak değildir. Tarihte varlığını sürdürmüş aşiret, kabile, kavim gibi yapıların konfederalizm dışında bir ilişki sistemine olanak sunmadığı bilinmektedir. Topluma homojenliği ve yeknesaklığı dayatan aslında toplumu hiyerarşik katmanlara dönüştüren iktidarın kendisidir. İktidara dayalı yönetim bu nedenle toplumun üstünde ve merkezidir. Toplumdan yalıtık ve dışındadır. Oysa özyönetim toplumun içindedir. Kılcal damarlarında, hücrelerinde, yüreğinde dinamik bir güçtür. Bu sözün gelişi değil, toplumsal örgütlenme gerektirdiği için öyledir. Kimi sosyal bilimciler binlerce yıl öncesinin toplum biçimiyle günümüzün toplum biçiminin aynı olamayacağını ileri sürerler. Elbette aynı değildir. On bin yıl öncesinin toplumuyla günümüz toplumu arasında çok büyük farklar vardır. Toplum ve teknoloji makro ölçeklerde değişimlere uğramıştır. Fakat bu değişim, büyüme ve karmaşık hale gelme ahlaki ve politik toplum olma hakikatini ortadan kaldırmaz.

Ahlaki ve politik toplum birimler halinde yaşamın her dokusunda varlığını sürdürmektedir. "Demokratik ulustan bir köy derneğine, uluslararası bir konfederasyondan mahalle şubesine kadar her topluluk bir birimdir. Kabileden kente, yerelden ulusala kadar her yönetim organı bir birimdir. İki kişilik, hatta tek kişilik birimler kadar milyarlarca insanı temsil eden birimler de söz konusu olabilir. Burada önemli olan, tüm birimlerin birer ahlâki ve politik toplum olarak değerlendirilmesidir."

Özyönetim eşitsizlik ve adaletsizlik sorununu özgürlük zeminine oturtarak çözümler. Bu ise toplumsal doğaya uygunluğu gerektirir. Toplumsal doğada vücut bulan farklılık ve çeşitliliği söz, karar ve eylem sahibi yaparak hegemonik egemenliğin bu zeminde beslediği eşitsizliği nötr hale getirir.

Ahlaki ve politik toplum birimleri, özyönetimsiz kimlik kazanamazlar. Ahlaki ve politik toplum birimleri olmadan da özyönetim gerçekleşmez. Bu nedenle yerellik ve yerindelik özyönetimin ayrıt edici bir özelliğidir. Toplum birimler halinde yerelden ve yerinden yönetime doğrudan katılırlar. Özyönetim sistemi, bunu toplumun kediliğinde olan komünal ve konfederal ağ örgütlenmesiyle olanaklı kılar. "Ağ, şebeke olma hali, karşı kutbun örgütsel yapılanması ve yönetilmesiyle bağlantılıdır. Ayrıca içsel birliktelikler en iyi ağlar halinde örgütlendirilebilir. Katı merkeziyetçi, hiyerarşik emir-komuta örgütlenmesi ve yönetimi demokratik mo-

dernite birimlerinin örgütlenme ve yönetme ilkelerine tamamen terstir." Devlet merkezileşmeyle, bürokratikleşmeyle ve iktidarı elit organlar elinde profesyonelleştirmeyle toplumun kendiliği olan konfederalizme dayalı politikayı etkisiz hale getirirken, özyönetim yarattığı komün ve meclis ağlarıyla politikayı yaşamsal kılar.

Bu sistem yeni bir politik dünyadır. Basittir ve uygulanabilir. "Her topluluk, etnisite, kültür, dinî cemaat, entelektüel hareket, ekonomik birim vb. birer politik birim olarak kendilerini özerkçe (özyönetimle) yapılandırıp ifade edebilir. Her kendiliğin yerelden küresele kadar konfederasyon oluşturma şansı vardır Dikkat edilmesi gereken bir husus federe ve kendilik birimlerini çok zengin bir kapsamda düşünmektir. Bir köy veya şehir mahallesinde bile konfedere birliklere ihtiyaç olacağını anlamak büyük önem taşır. Her köy veya mahalle rahatlıkla bir konfedere birlik olabilir."

"Tüm toplumsal gruplar ve kültürel kimlikler kendilerini ifade eden siyasi oluşumlarla toplumun özyönetimini gerçekleştirirler. Çeşitli düzeylerde atamayla değil seçimle başa gelen yöneticilerle işler görülür. Asıl olan meclisli, tartışmalı karar alma yeteneğidir. Başına buyruk yönetim geçersizdir. Genel merkezî koordinasyon kurulundan (meclis, komisyon, kongre) yerel kurullara kadar her grup ve kültürün bünyesine uygun, çok yapılı, farklılıklar içinde birlik arayan kurullar demetiyle toplumsal işlerin demokratik yönetimi ve denetimi gerçekleştirilir."

Özyönetimin örgütlenme ağında ana ilkelerinden biri de politika oluşturma ve yapma işini komün ve meclisler üzerinden topluma bırakmaktır. Politika yapmak ile benimsenen politikaların uygulanması arasında açık bir fark vardır. Politika oluşturmak komün ve meclislerin işi ve hakkıdır. Özyönetimin üyeleri, komün ve meclisler tarafından, yine komün ve meclislerin formüle ettiği politikaları koordine etmek ve uygulamak üzere seçilirler ve onlar tarafından geri çağırılırlar. Dolayısıyla onların işlevi temsili demokrasilerde olduğu gibi toplum adına politika yapmak değil, yönetsel ve pratik uygulamalarla sınırlıdır. Politika yapma hakkı toplumun elinden alınırsa, haliyle bu yönetimi bürokratik bir örgüte dönüştürür.

Reel sosyalizmin çökmesinde ve birçok devrimin yenilgisinde hiyerarşik ve merkezi yönetsel örgütlenmenin rolü belirleyicidir. Merkezileşen hiyerarşiye dair çözüm doğru uygulamanın başarısızlığında değil, hiyerarşinin kendisinin temel yapısında bulunur. Hiyerarşinin yapısında esas olan eksiklikleri ortadan kaldırmak için, toplumsal örgütlenmede bir prensip olarak merkezi hiyerarşinin karşısında olmalıyız. Hiyerarşiye zıddıyla, yani toplumsal doğanın kendisiyle karşı çıkmalıyız. Hiyerarşi merkezden ve tekçi örülen katmanlı bir sistemdir. Bunun zıddı, yerinden ve yerelden başlayan Komünal ağ örgütlenmesidir. Fransız filozoflar Giles Deleuze ve Felix Guatari hiyerarşiye karşı "kökgövde" teorisini öne sürüyorlar. İsmini bambu ve diğer otlar benzeri bitkilerin yapısından alan kökgövde, birbirine bağlı, fakat bağımsız düğümlerin ağ benzeri yapısına atıftır. "Kökgövde'deki her düğüm daha büyük yapıdan bağımsız kalır, fakat düğümler bağımlılık yaratmadan düğüme yarar sağlayan daha büyük bir ağda birlikte çalışırlar." Bu ağ modeli, kendi kendine yeten ev halkı ve kabile gibi küçük birimlerin esnek ilişkiler içinde örgütlenmesinden yola çıkar. Benzer bir örgütlemeyle, fakat daha çok kentleri ve eşit özgür yurttaş katılımı odağına alan Bookchin, komün ve meclislerin karar merkezleri olduğu, fakat karşılıklı bağımlılık ilkesiyle konfederal tarzda örgütlenen özgür belediyeciliği öne çıkartır. Toplumsal doğanın örgütlenmesine ilişkin geliştirilen bu ve benzeri modellerin kusurlu yanları tartışılmaktadır. Önemli olan toplumsal doğayı oluşturan birimleri parçalamadan, birini diğerinin önüne çıkarmadan, var olan dengesizlikleri ve çelişkileri kendi özgünlüğü içinde görerek her birimi özyönetim örgütlenmesi içinde birleştirebilmektir. Yine esas olan toplumun bu birim ve konfederal ağ-

larla yönetime doğrudan katılabilmesi ve politik bir güç haline gelebilmesidir.

Özyönetim forum ve içerik olarak sahip olduğu ve kendisini bağladığı demokratik ulusun konfederal ağlarıyla farklılaşır. İktidara kaymanın önlemini alır. Ve doğrudan demokrasinin öznesi olmayı başarır. Sadece dayandığı toplumsal birim ve sahip olduğu işlevle demokratik olmaz, aynı zamanda içinde vücut bulduğu ve tabi olduğu demokratik Modernite sistemi ile demokratik karakter kazanır. Demokratik Modernite sistemi özyönetim ve konfederal ağ örgütlemeleriyle politik ve ahlaki toplumu realite haline getirir.

Sistemin güvencesi konfederal ağ örgütlemesidir. Buna komünlerin birlik içinde yönetilmesi de diyebiliriz. Özyönetim, demokratik özerklik olarak tüm ilgili toplumsal birimlerin katılımını gerçekleştirmekte ve kurumlaştırmaktadır Sistem aşağıdan yukarıya işleyerek komün ve meclisleri bir birine bağlar. Yerel ve geneli uyumlu hale getirir. Yerelden kopan genel ve genelden kopan yerelin önüne geçer. Bu anlamda politik ve ahlaki topluma gerçeklik kazandırmanın can alıcı noktası, birimlerin ortak kaynaklara, ortak üretime ve ortak karar almaya dayanan içsel bir dinamizmle karşılıklı olarak bir birlerine bağlı olmalarıdır.

Özyönetimi, ahlaki ve politik toplum birimlerinin örgütlenme ağı haline getirirken bu birimlerin doğal adaptasyondan uzak kalacağı ve gerekli demokratik refleksleri göstermeyeceğini de bilmemiz gerekir. Yine öz yönetim olarak oluşturulacak yönetimlerin de aynı ölçekte bilinç ve tutum geliştiremeyecekleri önemli bir gerçekliktir. Binlerce yıldır oluşan patriark iktidar kodları, alışkanlıklar, dar görüşlülük, bireycilik vb. doğal karşı direnç noktaları oluşturacaktır. Devlet nasıl yönetmişse o şekilde yönetilme beklenecektir ve hatta o itaat kültürü içinde davranılacaktır. Yönetimler de aynı alışkanlık riskini potansiyel olarak taşıyacaklardır. Hatta demokratik ve özgürlükçü amaçlar demokratik ve özgürlükçü olmayan tutum ve davranışları daha fazla maskeleyebilecektir. “Önemli olan, yönetim erkinin bir yandan kendini iktidar biçimine taşırmaktan alıkoyması, diğer yandan yönetimsizliğe karşı sonuna kadar direnmesidir. Yönetimi iktidarlaştırmamak kadar, iktidarın yönetim ayrıcalıklarını elinden almak” işin püf noktasıdır.

Politik alanla sivil alanın birbirinden ayrıştırılması; politik alan devlet işleriyle sınırlandırılırken sivil alanın devlet dışı alan olarak yerleşik bir algı haline gelmesi politik yönetim ve tutum geliştirmenin önündeki en büyük engellerden biridir. Politikanın toplum alanından çıkarılıp “sivil” olarak kategorize edilmesi, pozitivist sosyal bilimin çarpıtmasıdır. Amaç toplumun politika yapmamasıdır. Toplumun yerine partiler ve STK’lar sözcülük yaparak yönetimi devlet erkiyle paylaşıyorlar. “Yönetişim” gibi serbest piyasa politikalarının oluşturduğu manipülatif kavramlaştırmalarla toplumun adeta ahlaki ve politik belleği sağaltılıyor. Ahlaki ve politik toplumun nerdeyse her birimi; sendika, dernek, inisiyatif vb. temsili kurumlaşmalarla sarmalanmış durumdadır. Elbette bu alanların demokratik duyarlılıkları geliştirme potansiyelleri önemlidir. Fakat toplumsal yönetimi doldurarak toplumu kuşatmaları ve politika dışına çıkartmaları, özyönetim pratikleşmesinin önünde ciddi bir engeldir. Toplumun politika yapmak için aracılara ve elit sözcülere olduğu kadar içi bireysel çıkarlarla boşaltılmış bu tür işlevsiz kurumlaşmalara da ihtiyacı yoktur. Buna yol açan liberal anlayış ve yapılara karşı mücadele, özyönetimin öncelikli görevleri arasındadır. Bu alanların özyönetim sistemine çekilerek toplumun doğrudan katılımını sağlayacak komünal örgütlenmeyle yeniden inşa edilmeleri gerekmektedir.

Toplumun tüm gözeneklerine sızmış iktidar ve devlet kuşatması altında özyönetim sisteminin inşası radikal bir mücadeleyle mümkündür. Özyönetimin inşası birden ve topyekûn değil, dalga dalga gelişecektir. Hiçbir devrime herkes birlikte katılmamıştır. Sistemin savunma ve mücadelesine olduğu gibi işleyişine de herkes

birden katılım sağlamamıştır. Dolayısıyla herkesin yeknesak tarzda komün ve meclis inşasına, çalışmalarına ve savunmasına katılımı beklenmemelidir. Öz yönetim her şeyden önce öncülük pratiği gerektirir.

Toplumun bilinci, eğitimi, kültürü, yetişme şartları, çıkarları, cins, inanç vb. farklılıklar beklenti ve katılımı da farklılaştırmaktadır. İkna ve çekim herkes ve herkesim için aynı zaman diliminde gerçekleşmeyebilir. Böyle bir beklentinin toplum bilim ve siyaset felsefesi açısından da değeri yoktur ve yanılgılar taşır. Öncü girişim ve uygulamalar bakımından mücadele ve inşa çalışmalarının herkesi birden kapsamaması, nicel olarak azınlık olması doğası gereğidir. Sözün kuvveti kadar eylemin başarısı ve sonuçları da ikna için gereklidir. Bunlar bir sefer de gerçekleşmez. Önemli olan nicelik değil, nitelikli işlerdir. Anlamlı pratikleşmelerdir.

Esas sorun toplumsal destek ve katılımın niceliği değil, bundan çok daha fazla karşılaşılacak direncin gücüdür. Fiziki saldırıları önlemek kadar demokratik olmayan gelenek ve alışkanlıkların gücünü kırabilecek kadar bir kuvvet toplamak ve bunu pratikleştirmek gerekir. Eski yapı ve işlevlerin direncini adım adım zayıflatıp kıracak çalışma niteliği daha fazla önem kazanmaktadır. Öncü pratikler esasen burada çözüm üretecek yaratıcılığa sahip olurlarsa – ki bu gerçekten demokratik tarzla doğrudan bağlantılıdır- yeni yapı ve işlev olarak özyönetim aynı diyalektik uyum içinde bina edilebilir.

Yaşanan pratik deneyimler ve bin yılların oluşturduğu kültür derin bir güvensizlik bilinci ve kodları yaratmıştır. Toplum sağduyulu bir refleksle kolay kolay inanmaz. Hapsolduğu çıkar ve alışkanlıkların dışına çıkmaz. Görmesi ve yaşaması gerekir. Bu sosyolojik gerçek göz ardı edilmemelidir. Yönetimlerin öncü pratiği demokratik farkı açığa çıkarabilmelidir. Embriyon ve çekirdekler halinde olsa da inşa pratiğinde ahlaki ve politik toplumun görünür hale gelmesi çekim alanı oluşturarak başlangıcın devamını sağlar. Yapılan işlerin sayısı herkesi kapsamasa da, aynı zamanı kuşatmasa da içeriğinin toplumsal hakikatle uyuşum içinde olması ve çözüm gücü sergilemesi, özyönetimin gerçekleştiği her yerde açığa çıkaracağı demokratik sinerjiyle büyük tepkimelere yol açacaktır.

Demokrasi ve özgürlük insan doğasına hitap eden ve bağlayan bir güç potansiyelidir. Önemli olan toplumun bunu görebilmesi ve ikna olmasıdır. Kendisine ait olduğunu yürekten gördükçe aynı basiretle katılımda da tereddüt etmeyecektir. İradece güçlendiğini gördükçe toplum hapsolduğu dar çıkarları ve sosyolojik çeperleri aşabilecektir. Eşitlik, özgürlük ve adalet gerçekleşerek ve büyütülerek görünür hale geldikçe toplum bu sarmalın asıl öznesi olacaktır.

KAYNAKÇA

1. Sipinoza, Siyaset İncelemesi
2. Orhan Hançerlioğlu, Felsefe Ansiklopedisi
3. Abdullah Öcalan, Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü
4. Fulya Özkaya, Sosyal Teoride İktidar Tartışmaları; Marks, Nietzsche, Weber, Foucault
5. WEBER, Max, Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı
6. Özkan Yıldız, Sivil toplum, demokrasi ve çoğulculuk
7. Orhan Hançerlioğlu, Düşünce Tarihi
8. Abdullah Öcalan, Özgürlük Sosyolojisi
9. Louıs Althusser, Montesquieu Siyaset ve Tarih S.57
10. Murray Bookchin, Özyönetim Ve Yeni Teknoloji. Aralık 1976
11. Herbert Marcuse, Özgürlük Üzerine Bir Deneme
12. Jeff Weil, Bir İktidar Teorisi
13. Murray Bookchin, Geleceğin Devrimi Halk meclisleri ve doğrudan demokrasi. 2015
14. Sonay Bayramoğlu, Küreselleşmenin Yeni Siyasal iktidar Modeli: Yönetişim -Praksis 7 | Sayfa:85-116

ÖZYÖNETİMİN OLGU OLARAK TANIMI, TARİHSEL GEÇMİŞİ VE GÜNCEL ÖRNEKLER

ÖZYÖNETİM

Özyönetimin doğru tanımlanması için kelimeyi oluşturan öz ve yönetim kavramlarının ne anlama geldiğine bakmak gerekir. Öz demek varlığın kendi benliği yani kendinden olan demektir. Yönetim olgusu ise insan ve toplumun beyinsel gelişimiyle doğrudan alakalı bir durumdur. Önderlik yönetim olgusunu daha geniş çerçevede ele alarak şunları ifade etmiştir: "Yönetim evrendeki düzenliliği, kaostan çıkış halini ifade etmektedir. Toplumdaki esnek zekâlı anlamsal doğanın gelişmiş hali, yönetim erkinin gelişkin olmasını beraberinde getirmektedir. Toplumsal beyne yönetim demek mümkündür." Bu tanımlamadan yola çıkarak özyönetim olgusunu tanımlayacak olursak; "kendi toplumsal doğasındaki erki düzenleme ve denetlemeyi, böylece toplumun sürekliliğini sağlamayı ve beslenip korunmasını güvence altına almaktır." Nasıl ki hiçbir insan akılsız düşünülemeyecekse hiçbir toplumda yönetimsiz düşünülemez. Çünkü her toplumun özyönetimi onun toplumsal aklıdır. Toplumsal akıl olmadan toplumun kendi varlığını sürdürebilmesi mümkün değildir. Öz yönetim her toplumun varlık nedenidir. Bu varlık nedeninden yoksun bırakılan her topluluk veya toplum, yabancı yönetimlerin her türlü asimilasyon, sömürü ve soy kırımına açık hale gelir. Böyle toplumların kendini uzun süre ayakta tutması oldukça güçtür. "Dolayısıyla bir toplum için en hayati, ahlaki, bilimsel ve estetik görev özyönetim gücüne kavuşmaktır. Bu görevi başaramayan toplumun ahlaki, bilimsel ve estetik gelişimi mümkün olmadığı gibi, siyasal ve ekonomik kurumlaşma ve gelişmesi de yok olur."

Bir toplum için tehlike sadece yabancı yönetim olgusu değildir. Dıştan dayatılan yabancı yönetim kadar içten yönetim erkinin zamanla merkezileşip iktidara dönüşme tehlikesi de vardır. Çünkü yönetim zemininin kendisi her zaman iktidar erki doğurabilir. Bu gerçeklik de en az dıştan dayatılan yabancı yönetim kadar toplumu baştan çıkaran ve kendisine yabancılaştıran bir tehlikedir. Bunun için iktidar ile yönetim arasında ki farkı iyi görmek gerekir. Merkezi uygarlığın bu konuda yaratmış olduğu karmaşayı iyi çözümlemek gerekiyor. Bu çözümlenmeden merkezi uygarlığın iktidar erkine meşruluk zemini yaratılabilinir. Burada; "Önemli olan, yönetim erkinin bir yandan kendini iktidar biçimine taşırmaktan alıkoyması, diğer

yandan yönetimsizliğe karşı sonuna kadar direnmesidir. Yönetimi iktidarlaştırmamak kadar, iktidarın yönetim ayrıcalıklarını elinden almak da büyük önem taşır." Yönetim toplumsallaşmanın gelişmesiyle açığa çıkan bir olgudur ve toplumla bağlantılıdır. Kaynağını toplumun kendisinden alır ve yine topluma döner. Toplumun refahı, mutluluğu, korunması ve sürekliliğiyle ilgilidir. İktidar ise artı ürün üzerinde oluşan bir yapılanmadır. Toplumun çıkarlarıyla alakası olmayan ve toplumun dışında olan bir olgudur. Bireyciliğe ve özel mülkiyete dayanır. Bir kesimin refahı, mutluluğu, korunması ve sürekliliğiyle ilgilidir. Bu anlayış üzerinden kendisini derinleştirip genelleştirerek büyütür. Toplumun varoluş gerçeğine aykırıdır. Bundan dolayı toplumun yönetim erkine sahip olması kendi kendisini yönetmesi önemli olmaktadır. Bu da ancak demokrasiyle sağlanabilir. Halkın kendisinin doğrudan katıldığı demokrasi anlayışı, kültürü iktidarcı yönetim anlayışının panzehiri olabilir. Bir yerde yaşayanlar kendi adına söz söyleme, karar alma ve aldıkları kararların uygulanmasını takip etme durumunda olurlarsa orada öz yönetim gelişir. Toplumun doğal, varoluşsal hali böyledir. Her topluluk veya toplum kendileri hakkında en iyi, en güzel ve en doğru kararları alabilme yetisine sahiptir. Toplum kendi içinde oluşan iktidarcı yönetim altında değilse veya yabancı yönetimin dışardan müdahalesiyle yönetilmiyorsa yaşanılacak olan öz yönetimdir. Öz yönetim toplumun iradeli olma durumudur. İradeli olan toplum özgürlüğe açık olan ve özgürlüğünü sürekli büyüten toplumdur. Öz yönetimli toplumlar özgür toplumlardır. Bu toplumlarda farklı kimlikler, düşünceler, inançlar, renkler bir araya gelip doğasına en uygun şekilde bir katılım sağlayarak zenginlik oluşturabilir. Önderlik bu konuda şunları ifade ediyor; " İktidar ne denli anti-toplumsalsa, yönetim de o denli toplumsal erktir. İktidar yönetimi toplumda ne denli antidemokratikse, özyönetim de o denli demokratik yönetimle bağlantılıdır. Saf iktidar yönetimleri ne kadar demokrasi karşıtlığını ve toplumun yönetimden uzaklaştırılmasını ifade ediyorsa, özyönetimler de toplumu yönetime kattıkları oranda demokratikleşmeyi ifade ederler. Bu durumda demokrasi toplumun katılım sağladığı özyönetimi olarak tanımlanabilir. Özyönetimler hep toplumla ilgili olduklarından, katılımsız olmaları düşünülemeyeceğine göre, doğalarında demokrasi vardır."

Yönetim toplumsallaşmanın gelişmesiyle açığa çıkan bir olgudur ve toplumla bağlantılıdır. Kaynağını toplumun kendisinden alır ve yine topluma döner. Toplumun refahı, mutluluğu, korunması ve sürekliliğiyle ilgilidir.

ÖZYÖNETİMİN TARİHTEKİ YERİ

Toplumsallaşmayla birlikte varolan yönetim olgusu toplum içinde bir ayrıcalık olarak ele alınmamıştır. Toplumun bilge, tecrübeli kadını-erkeği doğal olarak topluma öncülük etmektedir ve toplum tarafından kabul görmektedir. Yönetim işi bazı insanlara-erkeklere özgü bir iş değildir. Yönetim toplumla ilgili olduğuna göre bütün toplumu ilgilendiren bir faaliyettir. Yoksa Tanrı tarafından seçilmiş soylu-hanedan ailelerin veya özel yetenek sahibi olanların işi değildir. Yönetim olgusu toplumun tüm üyelerinin varlığıyla, katkılarıyla anlam kazanmış toplumsallaşmanın ürünüdür. Kültür ve dil olayı ne kadar toplumsal ise yönetim olgusu da o kadar toplumsaldır. Kültür ve dil nasıl ki toplumdan kopuk yaşatılmazsa, yönetim olgusu da toplumdan soyutlanarak yürütülemez. Yürütülürse yönetim olmaktan çıkar ve belli bir kesimin kendi

çıkarları doğrultusunda kullandığı bir iktidar alanı olur. Böyle bir iktidar anlayışı toplumun özgürlüğünü gasp edilerek her türlü yozlaşmaya, çürümeye ve sömürüye açık hale gelerek yönetimsiz olması anlamına gelir. Onun için yönetim erki ya da özyönetim insanın kendini koruması, yaşamını devam ettirmesi için gerekli örgütlü gücün ya da aklın ortaya çıkardığı bir toplumsallaşma durumudur. İnsanlığın örgütlü gücü ve aklı onun toplumsallığından gelir. Toplumsallık ne kadar güçlüyse orada öz yönetimde o kadar güçlü olacaktır. Toplumsal yönetimi yaşamı ve iş bölümünü düzenleyen, örgütleyen; toplumun her bireyinin doğrudan katılımını esas alan yönetim biçimi olarak ele almak tanımına en doğru yaklaşım olur. Bu temelde yönetim olgusunun oluşum tarihine göz atmak önem arz etmektedir.

İnsanlığın ilk toplumsallaşma formunun klan örgütlenmesi olduğu bilinmektedir. İnsanlık tarihinin yüzde 98,5'lik bölümünü kapsaması açısından önemle üzerinde durulması gereken bir örgütlenme biçimidir. Aynı zamanda toplumsallaşmanın kök hücresidir. Dolayısıyla yönetim olgusu açısından da hem ilk hem de kök hücre olma durumunu ifade eder. Bu dönemdeki yönetim gerçeği klan toplumunun zihniyet durumuyla bağlantılıdır. Klan toplumu varlığını sürdürebilmesi için beslenme (avcılık, toplayıcılık), üreme, barınma gibi temel faaliyetleri yerine getirebileceği bir akla yani yönetime ihtiyacı vardır. Klanı yönetecek akıl olmadan yaşamaları mümkün değildir. Klan için aile ya da mülkiyet durumları söz konusu değildir. Çünkü kendileri 25-30 kişilik gruplar şeklinde bir ailedir. Kendilerini doğanın bir parçası olarak gördüklerinden dolayı doğadaki her şeye canlı gözüyle bakmaktadırlar. Doğayı 'da kendileri gibi düşünmektedirler. Varoluşlarını sağlayan bir ana olarak görmektedirler. Doğuran, besleyen ve büyüten bir ana. Bundan dolayı doğayla uyumlu olma, kendini onun bir parçası olarak görme klanın temel zihniyet biçimleridir. Yine klan toplumunda birey, klanı olmadan hiç olduğunu yaşadığı tecrübelerden bilmektedir. Onun için "birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için" temel yaşam ilkesi olarak belirlenmişti. Bunun dışına çıkmak düşünülemez bile. İşte öz yönetimin kodlarını toplumsallığın kök hücresi olan klanın bu yaşam tarzında aramak gerekir. Çünkü ilk ve kök hali burada yaşanmıştır. Klanda ki yönetim aklı, bu temel ilkelerin klanın yaşaması için olmazsa olmaz değerinde olduğunu çok iyi bilmektedir. Tecrübe ve bilinç birikimi bunu belki de defalarca ispatlamıştır. Burada bir kez daha yönetim işinin bir toplum veya topluluk için ne kadar hayati olduğu anlaşılmaktadır. Önderlik yönetimsizlik kaostur diyor. Toplumlarda kaos uzun süre devam ederse dağılma ve yok olma anlamına gelir. Bunun için yönetim olma, yöneticilik bir ayrıcalık değildir. Aksine toplumunun yaşamı için gerekli tecrübe ve birikime sahip olmasından kaynaklanıyor. Çünkü klan, kabile ve aşiret gibi toplumsal formlar yaşamını devam ettirebilmek için işlerin iyi organize edilmesi ve planlanması gerektiğinin farkındadırlar. Yaşamlarını sürdürebilmek için buna ihtiyaçları vardır. Bu nedenlerden kaynaklı yönetim işlerine bu toplumların tüm üyeleri ortak edilmek zorundadır. Burada yönetim olmaktan kaynaklı bir ayrıcalık söz konusu değildir. Çünkü toplumun çıkarları ortaktır ve herkes bu ortak çıkarlarla anlam kazanmaktadır. Yönetimde yapılacak işlerin daha fazla toplum yararına nasıl olur, onun örgütlenmesiyle ilgilidir. Bundan ötesini zaten düşünemez.

Klanın tüm üyelerinin hayatını bu kadar yakından ilgilendiren toplumsal akıl (yönetim) olgusu, zamanla klan için hayati değerde olan işlerin nasıl yapılacaklarını kurallaştıracaktır. Her klan bulunduğu coğrafik koşul ve şartları içinde yaşamımı daha iyi nasıl örgütlerim ve devam ettirebilirim kaygısıyla bu kuralları belirleyecektir. Belirlenen kurallar o klanın ahlaki ve politik yapısını belirlemiştir. Biz biliyoruz ki klan toplumlarının en temel özelliği ahlaki ve politik olmalarıdır. Aslına bu biçimde yönetim işlerinin de nasıl yürütülmesi gerektiğini de belirlemiş oluyorlar.

Çünkü hiç kimse bu ahlaki kurallar dışına çıkamaz. O zaman toplumsal yönetim diğer adıyla öz yönetim ahlaki ve politik olmak zorundadır. Hatta bu durum onun vaz geçilmezidir. Çünkü toplumun yaşamını devam ettirip sürdürebilmesi için bu olmazsa olmaz bir ilkedir. Dolayısıyla yönetim işlerinin tümü toplum yararına olduğu kadar ahlaki ve politik olmak zorundadır. Önderlik bu konuda şunu belirtiyor; "Ahlâkı toplumun politik hafızası olarak değerlendirmek de mümkündür. Ahlâken aşılmış veya ahlâktan yoksun kalmış toplumlar politik hafızasını, dolayısıyla geleneksel kurum ve kural gücünü zayıflatmış ve yitirmiş demektir. Bu da bir toplum için öz savunmadan yoksun kalmak, her tür iç ve dış tahakkümcü, sömürgen ve asimilasyonist uygulamalara açık hale düşürülmektir. İktidar sistemlerinin ve devlet oluşumlarının sürekli ahlâkı aşındırmaları ve yerine topluma üstten tek taraflı hukuk iradelerini (egemenlerin ahlaki biçimini) dayatmalarının altındaki temel neden, özyönetimi ve politikayı tahrip ederek o toplumu sürekli ve yapısal olarak iktidar yönetimine ve sömürüye açık hale getirmeyi zorunlu görmeleridir. Kendi ahlâkını güçlü yaşayan bir toplum, iktidara ve sömürüye kolay boyun eğmez. Bir toplum için ahlâkın en olumsuz, geri ve ilkel hali bile iktidar ve devletlerin en ileri hukukları ve yönetimlerinden daha değerlidir. Ahlaki ve politik toplumun olduğu yerde, iktidar ve hukuk gereksiz olmaktan da öteye, tahammül edilmesi güç bir yük haline gelir. Bir toplum ne denli ahlaki ve politik kılınırsa, o denli demokratik, özgür ve eşitlikçi, dolayısıyla iktidar eliti ve sermaye tekellerinin istismarına kapalı ve direngen kılınır."

Giderek gelişip karmaşıklaşan toplumsal işlere (klan, kabile aşiret, tarımköy toplumu vs.) paralel olarak yönetim işlerinin de gelişmesi bir zorunluluktur. Toplum, varlığını korumak ve devam ettirebilmek için buna ihtiyaç duyacaktır.

Özyönetim toplumun iradeli olma durumudur. İradeli olan toplum özgürlüğe açık olan ve özgürlüğünü sürekli büyüten toplumdur. Öz yönetimli toplumlar özgür toplumlardır.

HİYERARŞİK TOPLUMDA YÖNETİM

Ana kadının toplumsal sistemine karşı güçlü kurnaz erkeğin öncülüğünde gelişen ve giderek Şaman ve yaşlı tecrübeli erkekle birleşerek yeni bir toplumsal sistem oluşmuştur. Bu toplumsal sistemin dayandığı yönetim biçimi esas olarak oluşacak toplumsal örgütlenmenin biçimini veya karakterini de belirleyecektir. Üçlünün ittifakında ortaya çıkan yönetim biçimi merkezi ve hiyerarşikti. Artık ürünün belli ellerde toplanması toplumsallaşmayla kazanılan yeteneklerin bireyci çıkarlar doğrultusunda kullanılmasını ortaya çıkardı. Ortak yaşam anlayışının bozulmaya başladığı bu toplumda yönetim biçimi de buna göre yeniden örgütlendirildi. Ataerkil kültürle bağlantılı gelişen bir yönetim anlayışı oluşmaya başladı. Bu yeni yönetimin merkez olarak konumlanacağı yer yeni oluşmakta olan kent merkezleriydi. Kent içinde bulunduğu koşullar nedeniyle daha uygundu. Özelikle pazar etrafında örgütlenmiş olması, nüfusun giderek artması ve bu nüfusun beslenmesi için planlı bir ekonomi faaliyetinin örgütlendirilmesi bu yeni yönetim anlayışının kurumsallaşması için en ideal mekân olmaktaydı. Şehir toplumun beslenme, üreme ve güvenlik sorunlarının çözüm mekânı haline gelirken Rahip geliştirdiği ideolojik argümanlarla bu sistemin meşrulaştırıcı gücü olmaktadır. Tecrübeli yaşlı (siyasi yönetici) ve güçlü erkek (komutan) ittifakıyla yeni oluşan yönetim

tamamlanarak zamanla biri diğerinin önüne geçerek ona göre yönetimin biçim alma durumu yaşanmıştır. Şehir-devletlerde kurumlaşan bu yöneticilik anlayışıyla ilk defa yöneticilik üretimden ve toplumdan koparak tek başına bir meslek olarak örgütlendirilecektir. Yönetici, yönetim olmanın ayrıcalıklarından faydalanacaktır. Bu durumun kendisine sağlamış olduğu büyük imkânlar ortaya çıktıkça yöneticilik gittikçe profesyonel bir mesleğe evirilecektir. Yönetimin iktidarlaşması denilen süreç gelişmeye başlayacaktır. Bu yönetim tarzı hiyerarşik ve merkezi olmak zorundadır. Çünkü var olan birikime ayrıcalıklı konumunu kullanarak el koy- iktidarların güç kaybı pahasına gerçekleşmedi. Genel olarak toplumların özyönetim haklarını da sürekli gasp ederek, gerek merkezindeki gerekse çevresinde ve hatta dışındaki aile ve kabilelerin doğal demokratik düzenlerine de sürekli müdahale ederek, onların özyönetim haklarını elinden alıp kendine bağlayarak hegomonik merkezi güçlendirdi. Gerek hegomonik iktidar gerekse yerel iktidarlar hep doğal ilkel komünal düzeni yaşayan kabile, aşiret, köy ve hatta kent özyönetimlerinin geriletilmesi veya yıkılması pahasına gerçekleşti." Bu durum asıl toplumsal karmaşanın ve krizin başladığı noktaya işaret etmektedir. Bu yönetim

yönetim erki ya da özyönetim insanın kendini koruması, yaşamını devam ettirmesi için gerekli örgütlü gücün ya da aklın ortaya çıkardığı bir toplumsallaşma durumudur. İnsanlığın örgütlü gücü ve aklı onun toplumsallığından gelir. Toplumsallık ne kadar güçlüyse orada öz yönetimde o kadar güçlü olacaktır.

maktadır. Merkezi ve hiyerarşik olmazsa birikime el koyamaz ve dolayısıyla tekel kuramaz. Hiyerarşik yönetim tarzının tekel olma özelliği onun esas karakteridir. Onun için güç, sermaye ve iktidar biriktirir. Buda toplumun maddi ve manevi değerlerine, birikimlerine el koyması ve gasp etmesi anlamına gelir. Hiyerarşik yönetim karakteri gereği hükmettiği topluma her gün daha fazla baskı, zor, sömürü ve katliam uygular. Bunu yapmazsa toplumsal birikimleri gasp edip ele geçiremez. Ayrıca yeni oluşan yönetimin diğer önemli bir karakteri ise emperyal olmasıdır. Bu emperyal karakteri sınırlarını daha fazla büyütmeye zorlar. Hegemonik karakter ne kadar büyürse daha fazla büyümek ister. Güç daha fazla gücü doğurur. Buda daha fazla savaş, talan ve gasp demektir. İşte bu durum kendisiyle beraber ciddi toplumsal sorunlara yol açacaktır.

Önderlik bu konuda şunları ifade ediyor; "Artan merkezileşme sadece yerel tekeli büyüyüp geliştikçe toplum üzerinde ki baskı ve sömürü o oranda artacak ve her gün biraz daha toplumsallığı parçalayıp nefesiz bırakacaktır. Ana kadının toplumsal yönetiminin gasp edilmesi bu krizin temel sebebini teşkil etmiştir. Önderlik; "Toplumsal sorun yönetim olgusunun hiyerarşik ve devletçi iktidarın tecavüzüne uğramasından kaynaklanmıştır. Yönetim olgusu tecavüze uğramadan, çarpık ve saptırıcı kılınmadan baskı ve sömürü kurumlaşamayacağı için, bu olgular ya gerçekleşemez ya da geçici olmaktan kurtulamaz. Yönetim gaspı gerçekleştirildiği oranda, toplumlar üzerinde kapsamlı baskı ve sömürü mekanizmaları kurulur." Bu süreç öz yönetimler açısından baş aşağı gidişatın başladığı dönemdir. " Süreçten galip çıkan iktidarcı yönetim olmakla birlikte, toplum hiçbir zaman özyönetim arzusundan vazgeçmemiş, iktidarcı yönetime karşı sürekli özyönetim talebini yükseltmiştir. Kaldı ki, tarihin en

yaygın toplum biçimlenişi olan kabile ve aşiretler özünde özyönetimi yaşamışlar; yabancı iktidarcı yönetimlere boyun eğmektense hep dağ, çöl ve bozkırların göçebe toplumu olmayı tercih etmişlerdir. Sonuna kadar kırımdan geçmeyi göze almışlar, ama toplumsal doğanın temel bir ihtiyacı olan özyönetim hakkından vazgeçmemişlerdir. Kabileler ve aşiretler özyönetimden vazgeçmenin kimliklerini yitirme ve esirleşme olduğunun derin bilinciyle yaşıyorlardı. Kentlere karşı barbarların direnişi denilen olgu, özünde kabile toplumunun özyönetiminden vazgeçmeme ve kendi kimliğini koruma savaşıdır. Bu olguyu günümüze kadar yaygın olarak gözlemek mümkündür. Sümer toplumuna karşı Batı'dan çöl kabileleri olan Aramitlerin (Proto Arap kabileler), Kuzey'den ve Doğu'dan Hurri (Proto Kürt) kabilelerin saldırı ve direnişleri Sümer tabletlerinde çarpıcı ifadeler halinde destanlaştırılarak anlatılmaktadır."

Merkezi uygarlık halkların öz yönetimlerini baskı altına alıp kendine kattığı oranda iktidar, sermaye ve güç biriktirebilmiştir. 19. yüzyıla kadar da yani ulus devletlerin inşa süreçlerine kadar tarih ağırlıkta halkların federe, konfedere veya özerk yaşamlarına tanıklık etmiştir. Tarihin en büyük ve gaddar imparatorlukları bile egemenliği altında bulunan halkları merkezi bir yönetim tarzıyla idare edemediğini görmüştür. Bu, halkların yaşam şekli ve zihniyetlerinin merkezi yönetilmeye değil daha fazla öz yönetimlere yakın olmalarından kaynaklıdır. Bu durumu aşırı zorlamanın merkezi yönetimler açısından ciddi tehlikelere yol açacağı bilinmekteydi. Devletçi-iktidarcı yönetim tarzı, dayandığı talan ve sömürü çıkarlarını ancak sıkı bir merkeziyetçilikle koruyabilmiştir. Bunu da hukuk denilen sistemle garanti altına almak istemiştir. Hukuk, iktidar ve tekel sömürüsünün kurala bağlanarak meşru zemine oturtulmasıdır. Bunu yaparken toplumun yaşam biçimi olan ahlaki ve politik yapısını işlevsiz bırakmak zorundadır. Ahlaki ve politik olarak zayıflayan toplum iktidarcı-yabancı yönetimlerin denetimine girebilir. Bunu yapmadan kendini meşruiyet zeminine oturtamaz. Hukuk genişleyip derinleştikçe iktidarcı yönetim güç kazanmış olurken öz yönetim ve özerk yaşam biçimleri de bir o kadar darbe alarak ortadan kalkmış oluyorlar.

toplumsal yönetim diğer adıyla öz yönetim ahlaki ve politik olmak zorundadır. Hatta bu durum onun vaz geçilmezidir. Çünkü toplumun yaşamını devam ettirip sürdürebilmesi için bu olmazsa olmaz bir ilkedir. Dolayısıyla yönetim işlerinin tümü toplum yararına olduğu kadar ahlaki ve politik olmak zorundadır.

Tarihi tecrübeler toplumların devletçi uygarlık tarihi boyunca sürekli ikili hukukla yaşadıklarını ispatlamışlardır. Çünkü iktidarcı yönetim tarihin hiçbir döneminde topluma tümden hükmedememiştir. Toplumlar devletle ilişkilerini hukukla yürütürlerken, yaşamlarını ve birbirleriyle olan ilişkilerini ise toplumsal ahlaka göre örgütlemişlerdir. Toplumların yaşamları devlet ve iktidarcı yönetimin dışında kalmış dolayısıyla demokratik, ahlaki ve politik olarak devam etmiştir. Öz yönetimlerin ve demokrasinin yapması gereken temel şeyde bu yaşam şeklinin önünde ki engelleri ortadan kaldırmak ve onun özgür bir biçimde örgütlenmesinin koşullarını ortaya çıkararak geliştirmektir.

Bu konuda Kürtlerin tarihsel geçmişi oldukça çarpıcı örneklerle doludur. Kürtler tarihleri boyunca hep konfedere yönetim biçimlerini esas almışlardır.

Kabile, aşiret formlarında ahlaki-politik toplum değerleriyle kendini yönetmesini bilmiştir. Hem kendi içinde hem diğer halklarla özgür yaşam espirisiyle yaşamasını bilmiştir. Konfederal yapılanmalar biçiminde özgür ve özerk yaşamak Kürtlerin doğal bir yaşam tarzı olmuştur. Örneğin: Hurriler M.Ö 2500-1500, Mitaniler M.Ö 1500-1250, Nairiler M.Ö. 1200-900, Urartular M.Ö. 900-600, Medler M.Ö. 700-550, Komagene krallığı M.Ö 250-100 yılları arası yaşayan tüm kuruluşların temeli aşiret konfederalizmin ağırlık bastığı sistemlerdir. Bu örgütlenme formu sadece Kürtlere has bir durum değildir. Neolitik toplum kültürünün derin etkisinde olan Ortadoğu halklarının çoğu bu tarz örgütlenmeleri esas alarak bir tarafta kendi öz çıkarlarını ve yaşamlarını koruma altına almışlar diğer tarafta da iktidarcı devlet saldırılarına karşı kendilerini korumuşlardır. Ahlaki politik toplumun birer geleneği ve devamcısı olan dinleri unutmamak gerekir. Zerdüştlük, Budizm, Konfüçyüs, Sokrates, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa, Manicilik, Mazdeizm, Hz. Muhammed, Bâtıniler, Müteziciler, Tasavvufcular ve buna benzer binlerce peygamber, filozof, sosyolog ve felsefeci devletçi- iktidarcı sisteme karşı toplumsal değerleri korumaya çalışmışlardır. Yine Babek ve Babekiler, Sahab-ul Zenc hareketi(Ali b. Muhammed), Karmati, Şeyh Bedrettin gibi devletçi-iktidarcı zihniyete karşı bu komünalist ruhu koruyup yaşatmak isteyenler vardı. Komünal ve demokratik geleneğin batıda yaşanan boyutu da vardır. Atina'da ortaya çıkan ve halk meclislerine dayalı birlikler (Delos birliği, Achaea Konfederas¬yonu, Teselya Konfederasyonu) önemli tarihsel pratiklerdir. İtalya kent devletleri(Floransa, Venedik, Verona, Pisa, Sienna, Cremona, Milano, Cenova ve Bologna), Paris komünleri, Reform ve Rönesans hareketleri, Hollanda, İngiltere, Amerika, Fransız Halk devrimleri, Ütopik sosyalistler, Ekim devrimi, Sosyalist devrimler ve ulusal kurtuluş hareketleri bu geleneğin bir devamcısıdırlar.

Belki bu hareketler iktidarcı yönetim karşısında başarılı olup tam zafer kazanamadılar. Ama demokratik ve komünal ruhun devamcıları olarak direnerek o kültürü günümüze kadar taşıdılar. Aynı şekilde halkların bilinçlerinde derin iz bırakarak bir direniş geleneği ve ruhu yarattılar. Bu direniş geleneği katı devlet iktidarında geniş bir gedik açarak, Tanrı kral devletlerden cumhuriyet, demokratik devlet, sosyal demokratik devlet ya da federal devletler durumuna geldiler. Özerk yönetimli, bölgeli devlet oluşumlarını ortaya çıkardı. İktidarcı-devletçi yönetimin bu derece yumuşaması yerel ve özerk yönetimleri bu kadar ön plana çıkarması kendiliğinden olmamıştır. Halkların farklı farklı din, mezhep, tarikat, felsefe vb. adlar altındaki direnişlerinde aramak gerekir.

ÖZERKLİK MODELLERİ
BELÇİKA MODELİ

Belçika ilk kez 1790'da " Belçika Birleşik Devletleri" adı altında bağımsızlığını ilan eder. 1831'de de krallık olarak devlet olarak bağımsızlığına ve ilk anayasasına kavuşur. Belçika kavramı Romalılardan kalmadır. Romalılar bu bölgeye " Galya Belgica" adını vermişlerdir. Belçika kavramı buradan gelir. Etnik bir kimliğin adı değildir. Belçika parlamenter, demokratik ve monarşik bir yönetim biçimine ve idari olarak da federal devlet yapısına sahiptir.

Toplumsal yapısı

Anayasasında "Belçika Ulusu" kavramı geçmektedir. Ancak ulus etnik kimliğe dayanmaz. Ne Valon ne de Flaman ulusu olarak tanımlanmaz. Belçika toplumu Flamanca (Hollandaca) konuşan Flaman ve Fransızca konuşan Valon ulusal topluluklarından oluşmaktadır. Ayrıca göçmen azınlıklar da mevcuttur. Belçika anayasası farklılıkları reddetmez, tanır. Bundan dolayı da ulus ve azınlık terimi yerine, bölge, dil bölgesi terimlerini kullanır. Flaman ve Valon toplulukları gibi…

Yakın zamana kadar devlet erki Valonların elindeydi. Fransızca uzun zaman öncelikli dil olarak kalır. Bu iki toplum arasında ekonomik, politik, kültürel ve bölgesel çelişkiler yaşanmıştır.

Belçika'nın politik yaşamını belirleyen de bu çelişkili durum olmuştur. Valonlar ekonomik olarak güçlü ve devlet yönetiminde hâkim oldukları için Flamanlar buna karşı mücadele eder. Bu mücadele Belçika'yı federal bir sisteme götürür.

1932'de dil yasası çıkarılır "tek dillilik ilkesi" esas alınır. Buna göre bölgede konuşulan dil o bölge için geçerli tek dil oluyordu. Buna dayalı olarak toplulukların yaşadıkları yerler dil bölgeleri olarak tanımlanır. Günümüzde Almanlar da dâhil her üç ulusal topluluk eşit hak, yetki ve kurumlara sahiptir. Bu böyle olmakla birlikte bu topluluklar arasında kimi çelişkiler de mevcuttur.

Brüksel Bölgesi, Başkent Brüksel ile çevresindeki 19 belediyeden oluşur. Valon Bölgesi ülkenin güneyinde bulunan 5 ilden oluşur. Flaman Bölgesi ülkenin kuzeyindeki 5 ilden oluşur.

Belçika federal yapılanması, devletin saydığımız topluluklarca bölüşülmesi, bu toplulukların devletin tüm kademelerinde eşit olarak temsil edilmeleri, hak ve yükümlülüklerin eşitçe paylaşılması anlamına gelmektedir. Yani federalizm devletin paylaştırılmasıdır. Paylaşılmış da olsa devlet devlettir.

Federal Merkezli Organlar

Belçika yasama ve yürütme yetkilerini kullanan ve tüm ulusu temsil eden federal merkezi organlara sahiptir. Yasa çıkarma, hükümet üyelerine yönelik güven oylaması, bakanlara yönelik cezai işlemlere ilişkin yasaları çıkarma, bütçe, ordu, dış ilişkiler ve vatandaşlık hakkının verilmesi meclisin yetki alanına girmektedir. Valon, Flaman ve Brüksel olmak üzere üç seçim bölgesi esas alınarak kısmen seçilen kısmen de belirlenen üyelerden oluşan Senato ise bölge ve toplulukları ilgilendiren konuların görüşüldüğü bir organ durumundadır. Ayrıca Senato'nun yasa teklifi yapma yetkisi vardır.

Anayasa değişikliği federal, bölge ve topluluk düzeyindeki organların yetkilerini düzenleyen ve uyuşmazlıkların çözümünü sağlayan yasaların çıkarılması her iki organın yetki alanına girmektedir.

Topluluk ve Bölge Organları

Anayasada yer alan üç topluluk ve üç bölge ayrı ayrı meclis ve hükümete sahiptir. Flamanların Flaman topluluğu, Valon-

Devletçi-iktidarcı yönetim tarzı, dayandığı talan ve sömürü çıkarlarını ancak sıkı bir merkeziyetçilikle koruyabilmiştir. Bunu da hukuk denilen sistemle garanti altına almak istemiştir. Hukuk, iktidar ve tekel sömürüsünün kurala bağlanarak meşru zemine oturtulmasıdır.

Belçika anayasasından bu durumu izlemek mümkündür.

Madde 1: Belçika; topluluk ve bölgelerden oluşan bir federal devlettir.

Madde 2: Belçika; Almanca, Flamanca ve Fransızca konuşan üç topluluktan oluşur.

Madde 3: Belçika; Valon, Flaman ve Brüksel olmak üzere üç bölgeden oluşur.

Madde 4: Belçika; Almanca konuşan dil bölgesi, Hollandaca (Flamanca) konuşan dil bölgesi ve iki dilli başkent Brüksel olmak üzere dört dil bölgesinden oluşur.

Belçika Krallığı'nın her yerel birimi bu dil bölgelerinden birine dâhildir.

Dört dil bölgesinin sınırları, ancak her iki parlemento organında (Meclis ve Senato) temsil edilen her dil grubunda, grup çoğunluğunun hazır bulunması halinde, elde edilecek oy çokluğuyla ve her iki dil grubundaki evet oylarının kullanılan toplam oyların üçte ikisine ulaşması halinde değiştirilip düzeltilir.

ların Valon topluluğu adıyla birer meclisleri bulunur. Almanların da Alman dilli topluluk meclisi bulunur. Bu durum bölge itibariyle de geçerlidir. Flaman,Valon ve karışık Brüksel bölgelerinin birer meclisi bulunur. Her bölgenin birer yürütmesi vardır. Meclis üyeleri seçimler ile belirlenir. Adı geçen çifte yapılanma pratikte farklılaşır. Bölge ve topluluk organlarının birleştirilmesi ya da yetkilerin tek bir organa devredilmesi yasal olarak olanaklıdır. 1993 Anayasası bölge ve topluluk organlarına yetki kullanımının tekleştirilmesi konusundaki yetkiyi topluluk ve bölge organlarına verir. Buna göre Flaman ve Valon topluluk ya da bölge meclisleri çıkarılacak yasalar ile bölge organlarının yetkilerini topluluk ya da topluluk organlarının yetkilerini bölge organlarına devredebilecekler. Flamanlar, Flaman bölgesindeki organların yetkilerini Flaman topluluk meclisine vermiştir. Flamanların bölge ve topluluk düzeyinde tek bir meclis ve hükümeti bulunur. Valonların ise hem topluluk hem de bölge bazında meclis ve hükümetlere sahiptirler.

Topluluk ve bölge organlarıyla federal organlar arasındaki ilişkilerde karşılıklılık ve eşitlik ilkesi geçerlidir. Anayasal organlar olarak bölge ve topluluk organları federal merkezi organların alt organları olmayıp onların yanında eşit konumda yer alırlar. Bölge ve topluluk bazındaki organlar yetkili bulundukları alanlarda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisine sahiptirler. Topluluk ve bölge yönetimlerinin yetki ve görevleri anayasaca belirlenmiştir. Ekonomi, ticaret, sağlık, ulaşım, su, enerji, çevre, dil, kültür, eğitim ve yerel yönetimlerin denetlenmesi gibi konularda belli sınırlamalar hariç yetki sahibidirler. Bölge ve toplulukların kendi bütçeleri bulunmaktadır. Ayrıca merkezi olarak toplanan vergilerden pay alırlar. Bölgelerarası dengesizlikleri gidermek amacıyla ulusal dayanışma fonu kurulmuştur. Vergi geliri ortalama vergi gelirinin altında olan bölgeler bu fondan pay almaktadır. Organlar arasındaki uyuşmazlıklar uzlaştırma komisyonunca çözülmektedir. Bu komisyonda merkezi, bölge ve topluluk hükümetlerinin başkanları ve belli sayıda üyeleri yer almaktadır.

Resmi Dil ve Anadilin Kullanımı

Her dil bölgesinde resmi dil, Brüksel'de ise Fransızca ve Flamanca olmak üzere iki resmi dil geçerlidir. Anadil her yerde serbest iken kamusal alanda kullanılan dil yasalarca düzenlenmiştir. Belçika yurttaşı kamusal alanda ülkenin üç dilinden birini kullanabilir. Eğitim dili hakkında da seçme hakkı vardır. Brüksel'de yurttaşa verilen hizmet iki dillidir. Memurlar iki dil esasına göre işe alınır.

Federal organlar bölge organları ile ilişkilerinde o bölgede geçerli olan dili kullanırlar. Bireylerle kurdukları ilişkilerde ise bireyin konuştuğu dilde hizmet verirler. Eğer azınlık bir topluluk varsa bu azınlığın diline de yer verilmektedir. Federal organların yasa ve kararnameleri Fransızca ve Flamanca olarak çıkmaktadır. Almanca'ya da çevrilmektedir.

Orduda da dil gruplarına ayrılarak eğitim verilmektedir. Her asker askeri eğitimini anadilinde yapma hakkına sahiptir. Mahkemeler de bulundukları bölgenin dilini kullanır. Bireyin talebi üzerine mahkeme duruşma dilini değiştirebilir. Dil yasalarının uygulanmasının kontrol edilmesi daimi dil komisyonu tarafından yapılmaktadır. Komisyon beşi Flaman, beşi Fransız, biri de Alman olmak üzere 11 kişiden oluşur. Komisyon bilirkişi raporları hazırlamak, gelen şikayetleri değerlendirmek, gerekli durumlarda soruşturma açmak yıllık bir raporu hükümet ve parlamentoya sunmak gibi görevleri yerine getirir. Bu konuda yasaların ihlal edilmesi halinde son karar hakkı mahkemelere verilmektedir.

Siyasal yaşamda da geniş bir örgütlenme özgürlüğü vardır. Farklı düşüncelerin kendini örgütleme özgürlüğü yasalarca da güvence altına alınmıştır.

İSPANYA MODELİ

İspanya yakın geçmişe kadar da merkezi bir devletti. Franko faşizmini yaşamış bir ülkedir. Fakat bu yapı Franko sonrası dönemde aşılmıştır. Demokratik, âdemi mer-

kezi ve otonom bir yapı ortaya çıkmıştır.

İspanya adı Roma kaynaklıdır. Romalıların bölgeye verdikleri isimdir. "Hisbaniya" kavramından gelir. İspanya adı etnik bir kavram olmayıp bir üst kimlik rolündedir. Franko döneminde İspanya, hâkim ulus pozisyonunda olan Kastillerin damgasını taşımıştır. Kastilce tek geçerli resmi dildi. Bask, Galiç ve Katalanların ulusal varlığı, dilleri, kültürleri ve bayrakları tanınmıyordu. Bu durum günümüzde değişmiştir. 1978 Anayasası 2. maddesi İspanya'yı tüm İspanyolların "ortak ve bölünmez anavatanı" olarak tanımlamıştır. Bask, Katalan ve Galiçya'nın ülkesel varlığı bölge olarak kabul edilir. İspanya "üst-çatı" ülke, Bask, Katalanya ve Galiçya ise "bölge-iç" ülke oluyor.

İspanya'nın nüfusu anadil esas alındığında %63 İspanyolca (Kastilce) %24 Katalanca %10 Galiçce ve %3 Baskça konuşanlardan oluşur. Kastillerin yanı sıra Bask, Katalan ve Galiçlerin ulusal varlığı dil ve kültürleri, sembolleri resmen tanınmaktadır. Bunlar azınlık olarak ele alınmamakta, milliyet olarak ele alınmaktadır. İspanya'da Kastil, Katalan, Bask ve Galiç olmak üzere dört milliyet vardır ve bunlar İspanya ulusunu oluştururlar. Anayasanın 2. maddesinde şöyle denilmektedir: "Anayasa, İspanya ulusunun ayrılmaz birliğine tüm İspanyolların ortak anavatanının bölünmezliğine dayalı; ulusun parçalarını oluşturan milliyetlerin ve bölgelerin otonomi hakkını tanır. Güvence altına alır ve onlar arasındaki dayanışmaya dayanır."

Franko'nun ölümünden sonra asimilasyoncu dil politikası terk edilmiştir. Farklı diller zenginlik olarak ele alınmıştır. Diğer İspanyol dilleri, otonom topluluklar da onların statülerinin öngördüğü biçimde aynı şekilde resmi sayılmıştır. Bu özerk yaklaşım sergilense de Kastilce devletin resmi İspanyol dili olarak esas alınmıştır. Tüm İspanyolların bunu öğrenme yükümlülüğü ve kullanma hakkı vardır. Otonom toplulukların kendi bayrak ve amblemleri tanınmıştır. Ancak onlar resmi binalarda ve resmi törenlerde İspanyol bayrağı ile birlikte asılırlar.

Franko döneminde pekiştirilen katı merkeziyetçi devlet yapısı 1978 anayasasıyla değiştirilir. 17 otonom bölgeden oluşan âdemi-merkeziyetçi bir yapılanmaya dönüşür. Anayasada bu şöyle ifade edilir(137. madde): " devletin alanı belediyeler, iller ve otonom topluluklardan oluşur. Bunların her biri kendi çıkarlarını takip etme konusunda otonomdurlar." Devlet yapılanması bu tarz olmakla beraber tam anlamıyla bir özerklik söz konusu değildir. Anayasanın 145. maddesinde "otonom toplulukların kendi aralarında federasyona gitmesine izin verilmez" denilmektedir. Bu da devletçi yaklaşımın bir sonucudur.

Demokratik bir Ortadoğu, halklarının tarihi ve toplumsal gerçekliğine çok uygundur. Coğrafi ve kültürel iç içe olma, ekonomik ihtiyaçlar, ulaşım ve su kaynakları ortak bir DEMOKRATİK FEDERASYONU en yararlı çatı olarak alternatif kılmaktadır.

Otonom Organlar ve Yetkileri

Otonom topluluklar yasama ve yürütme yetkisine sahiptir. Bu yetkiler seçimle belirlenen otonom parlamento ve hükümet tarafından kullanılır. Anayasanın 148. maddesinde otonom toplulukların yetki alanları şöyle ifade edilmiştir. "Otonom yönetimi olanaklı kılabilecek kurumların oluşturulması şehircilik konut alt yapı yatırımları, trafik, tarım ve hayvancılık, balıkçılık, ormancılık, çevre bakımı, bölgesel ekonomi, kalkınma, kültür ve dil politikası, turizm, sosyal ve sağlık politikası, spor, kendi bina ve kurumlarının korunması."

Anayasanın 149. maddesi ise merkezi devletin yetkili olduğu alanları belirtmektedir. Bazılarını sayarsak; iç ve dış

göç, vatandaşlık sorunları, uluslararası ilişkiler, savunma ve ordu, ceza ve ekonomi yasaları, mülkiyet hakkı, gümrük ve dış ticaret, para ve kredi sistemi, ekonomik ve mali politika, kamu güvenliği başlıcaları olarak sayılabilir. Bu yetki paylaşımında otonom topluluklar mali olarak merkezi yapıya bağımlı kılınmışlardır.

Otonom toplulukların merkezi organlarda temsil edilmesi de diğer önemli bir konudur. Bu konu sorunlu bir konudur. Senato, milletvekili meclisi ile yasama organını oluşturur. Senato başlangıçta otonomilerin temsil edildiği, onların çıkarlarını gözeten bir organ olarak düşünülmüş, ancak bu olmamıştır. Çünkü anayasada bu organın bileşiminin belirlenme biçimi onun bu işlevini sınırlamıştır. Senatörlerin ancak beşte biri otonom topluluklarca belirlenebiliyor. Senatörlerin çoğunluğu iller tarafından seçilip gönderiliyor. Dolayısıyla da otonom toplulukları temsil etmiyor.

İspanyolca'nın yanı sıra otonom bölgelerdeki farklı diller de resmi dil olarak tanınıyor. Buna göre Bask, Katalan ve Galiçya bölgelerinde iki resmi dil geçerli olurken bunların dışındaki bölgelerde ise İspanyolca yani tek dil geçerli olur.

RUSYA FEDERASYONU ÖZNELERİN STATÜSÜ

Rusya'da ki federasyon sistemi altı farklı kategoriden oluşmaktadır. 21 özerk cumhuriyeti, 7 bölge(kraj), 49 alan(oblasti), federal statülü 2 kent, 1 özerk alan (avtonomyne okrugi) den oluşmaktadır. Federasyonun temel birimlerine büyük bir ölçüde öz-yönetim ve özerklik veriliyor. Hatta federal kurumların açık bir onayına gerek olmadan bu birimler kendi anayasalarını yapabilirler. Ama bu anayasalara federasyonun anayasasının temel ilkeleriyle, yasama ve yürütme kurumlarının genel ilkeleriyle uyuşma zorunluğu getirilmiştir. Federal öznelerin anayasaları için beş temel ilke belirlenmiş;

Kendi yönetim sistemlerini ve kurumlarını kurabilirler, federasyon öznelerinin teritoryal bütünlüğü garanti edilmiştir ve sınırları öznelerin ve federasyon konseyinin onayı olmaksızın değiştirilemez. Ayrıca başka federal yapıyla birleşme hakkı da vardır. Her federasyon öznesinin bir adı vardır ve her zaman değiştirme hakkı vardır. Federal devlet düzeyinde federasyon konseyinde, parlamentonun 2. Kamarasında, aynı derecede temsil edildiklerinde, öznelerin federal devletin müdahalelerine karşı kendi çıkarlarını savunma hakkı vardır. Her federal öznenin bu kamarada iki temsilcisi bulunur; biri o anki federal öznelerin meclisi tarafından seçilir, öteki ise öznenin yönetimi tarafından atanır. Ancak federasyon merkezkaç eğilimlere karşı çıkarlarını koruma yetkisine sahiptir. Federasyon, öznelerde kendi temsilciliklerini kurabilir. Bakanlıklar, temsilcilikler, devlet komiteleri vs. federal devlet düzeyinde ki yürütme organları bütün federasyon öznelerinde şubelerini yönetebilirler. Federal özneler hem özel hem de rakip yetkiler kullanabilirler. Bu yetkiler dış politika alanını da kapsayabilir. Federal öznelerle -federal yönetimin onayı ile- dış devletlerle de uluslararası anlaşmalar -devletlerarası hukuka ilişkin sözleşmeler hariç- yapabilirler. Ama ayrılma hakkı yoktur.

Söz konusu federal öznenin kurumlarına ve içyapısına dair genel temel çizgilerin oluşturulması;

Mülkün ve toprağın kullanımı ayrıca temel ulaşım hakkının düzenlenmesi, mineral doğal zenginliklerin, suyun ve diğer doğal kaynakların kullanılması, devlet mülkiyetinin sınırlandırılması, anıt bakımı, eğitim, bilim, kültür, spor için genel çerçeve yasalarının çıkarılması, Rusya federasyonunda vergi ve harçlar için genel ilkelerin kararlaştırılması, küçük etnik toplulukların geleneksel yaşam tarzının ve sosyal çevresinin korunmasını ön görür. Aynı zamanda hem merkezi hem de federal özneler çalışma, aile, bina, arazi, hukuk, su ve orman ekonomisi, doğal zenginlikler ve çevre koruma alanlarında idari kanunlar çıkarma gücüne sahiptirler. Federasyon özneleri kendi kurumlarını ve yönetim şekillerini belirleyebilirler. Başkan ya da vali beş yıldan fazla sürmeyecek bir görev süresi için serbest

ve eşit bir seçimle seçilir. Bu görevin sahibi Rusya federasyonu başkanının sahip olduğu yetkilerin birçoğunu uygular: hükümeti atar ve görevden alır, yasa önerileri sunar, bölgesel yasaları veto eder, görüşmeler yapar ve uluslararası sözleşmeler imzalar, uygulamaya dair hükümleri ve kararnameleri yürürlüğe koyar.

Bütün federasyon özneleri ilkesel olarak eşit olmalarına rağmen cumhuriyetlerin ayrı bir statüsü vardır. Bu statü kendi anayasasını yapma, resmi dilleri yürürlüğe koyma, cumhurbaşkanını seçme, anayasa mahkemelerini kurma ve başka haklar içerirler.

İşlediğimiz bu modeller de tabii ki demokratik öğeler bulunmaktadır. Fakat bunlar Batı demokrasisinin çıtasını aşamazlar. Her ne kadar devletin aşırı merkezi yönünü aşındırdılarsa da devleti tam olarak aştıklarını söylemek mümkün değildir. Bu hale gelmeleri de bir nevi zorunluluktan kaynaklanmıştır. Hem sosyalist mücadelelerin belirleyici bir etkisi vardır hem de iki büyük dünya savaşından sonra kısmi de olsa demokratikleşmek zorunda kalmışlardır. Bu demokrasilerin en önemli eksiklikleri demokrasilerinin birey eksenli olmasıdır. Yani kapitalist öğeler barındırmaktadırlar. Bu modeller devletçiliği tam olarak aşmadıkları müddetçe gerçek demokrasiler ve demokratik özerklik modeli olamazlar. Burada esas alınan şey devlet iktidarının paylaşımıdır. Yani merkezi iktidardan yerele iktidar devredilmesi anlamına gelir.

KCK'nin talep ettiği Demokratik özerklik modeli iktidarı devralmayı esas almaz. Devlet ile sağlanacak uzlaşmayla devletin kendi sistemini kurması önünde engel teşkil etmemesini talep eder. Bu durum devletin demokrasiye karşı duyarlı olma halidir. Demokratik özerklik kesinlikle devletçi zihniyetten ve iktidar anlayışından köklü kopuşu ifade eder. Demokratik özerklik bu temel felsefik anlayışı esas alarak alttan üste doğru kendisini örgütleyerek çoğulcu, demokratik ve katılımcı usulü esas alır. Devletten kökten kopuşu esas almak devlet ile ilişkilenmeyi ret etmek anlamını taşımıyor. Bu durum devlet ile demokratik özerkliğin aynı zeminde iç içe geçmiş mücadele tarzına işaret ediyor. Bu zeminin çatışmaya dönüşmemesi için tarafların uyması gereken koşullar söz konusudur. Devlet demokratik özerkliğin kendisini inşa etmesine ve yönetmesine müdahale etmeyecek, demokratik özerklikte o devletin toprak bütünlüğü içerisinde kalmayı esas alacaktır. Aynı zamanda demokratik özerk yapının devlet ile güvenlik, ekonomi, dış politika vb. konularda ortak hareket etme durumu da olabilir. Bu varılacak anlaşmanın içeriğine ve tarafların anlaşacağı esaslara göre değişiklik arz edebilir. Yine devlet ile ilişkilenmede demokratik özerkliğin tüm bileşenlerini bağladığı için bu konuda alınacak karar içinde görüşleri alınmak zorundadır. KCK demokratik özerklik anlayışını devletçi özerklik anlayışından ayıran temel yön iktidarcı ve devletçi olmaması, doğrudan demokrasiyi esas almasından geliyor.

Sonuç olarak her halk veya ulus kendi tarihi ve kültürüyle var olmak istiyorsa özyönetimine kavuşması şarttır. Özyönetimsiz hiçbir toplum mevcut koşullarda asimilasyon ve soykırımın pençesinden kurtulamaz. Özyönetimsizlik dağılmaya ve parçalanmaya bırakılmış toplum gerçekliğini ifade eder. Günümüz devletçi sistemlerinde böylesi bir durum aç kurtlar sofrasında yem olmak demektir. Onun için hangi toplum veya topluluk olursa olsun varlığını koruma, sürekliliğini devam ettirme ve dıştan gelecek tehlikelere karşı ancak kendini savunarak koruyabilir. Bunu da ancak özyönetim olgusuyla yapabilir. Özyönetim toplumsal akıldır. Özyönetimden yoksunlukta toplumsal aklı veya beyni dağıtılmış ve teslim alınmaya müsait bir duruma getirilmişliği ifade eder.

Yararlanılan kaynaklar:

Kürt sorunu ve demokratik ulus çözümü- A. Öcalan

Modern özerklik sistemleri- Thomas Benedikter

Abdullah Öcalan sosyal bilimler akademisi demokratik özerklik broşüründen

KÜRDİSTAN TARİHİNDE ÖZ YÖNETİMLERİN AŞILMA NEDENLERİ

“Toplumsal sorun yönetim olgusunun hiyerarşik ve devletçi iktidarın tecavüzüne uğramasından kaynaklanmıştır.”

Gerçeklik yukarıda ifade edildiği gibi olmasına rağmen, bize devlet ve iktidar o kadar derinliğine kanıksatılmıştır ki, sanki tarihin her anında toplum için esas olan gerçeklik bu zoraki dayatılanlarmış gibi alıyoruz. Hatta tersine çevrilmiş olan bu gerçekliği sorgulamaya başlayanlar bu sorgulamayı yaptıkları andan itibaren sorgulanmaya başlanmaktadırlar. Nedeni açıktır, devlet ve iktidar o düzeyde yapılarımıza yedirilmiştir ki, sanki bunlar birer tanrı yaratımı, birer varoluşsal gerçeklik ve de olmazsa olmaz yaşam gerçekleridir.

Bunun içindir ki, dünyanın dört bir yanında -iktidar ve devletçi yapıların bulaştığı alanlarda-bu böyledir. Devlet, iktidar, sınıf, sömürü, zengin-fakir derken ne kadar böyle eşitsizlik ve adaletsizlik içeren yapılar varsa, bunların tümü normal imiş gibi ele alınmaktadır. Hatta dünyanın böyle oluştuğu, doğuştan güçlülerin yaşama haklarının olduğu, zayıfların ise yaşama haklarının olmadığı kabul edilmektedir. Rahatsızlık sadece ve sadece uçurumların büyüklüğüne yoksa rahatsızlık ve itiraz var olan uçurumlara, yönetme-yönetilmelere değildir elbette.

Dile getirdiğimiz bu gerçekler aslında tüm mitolojilerde, dinlerde, felsefe ve bilimlerde de böyle ele alınmaktadır. Nüans farkları olsa da gerçeklik böyledir.

Ancak bizde bugün biliyoruz ki, bize kanıksatılmış olan gerçekler hiçte öyle gerçekler değildirler. Hiçte söylendiği ve bize kabul ettirildiği gibi olmadıklarını biliyoruz. Ve bunu sadece biz söylemiyoruz, bugün ne kadar derine uzanan arkeolojik, epistemolojik, etimolojik ve antropolojik çalışma varsa, bunların tümü ilk insanların, ilk toplumların iktidar, devlet, sınıf tanımadığını bizlere söylemektedir. Başka bir deyişle, ilk insan ve toplumlar sömürüyü tanımamaktadırlar. Başkalarının baskılayan yapıları tanımadıkları gibi, kendileri de baskılara karşı direnmektedirler.

Dile getirilen baskı rejimlerini ya da formlarını kabul etmeyen yapılara doğal toplum yapıları denmektedir. Bu yapının en üst formu ise neolitik sürecidir. Klan toplumundan kabileye geçişi ifade eden bu formun zirvesi ise Aşiret yapıların milattan önce 6 bin ile 4 binli yılları arasında oluşumudur. Aşiretler üstü formlar ise süreçle etnisitelere kadar evrilmişlerdir.

Klan, kabile, aşiret, federasyon, konfederasyon ve etnisiteler çok güçlü bir şekilde neolitik değerleri bağırlarında taşıyan yapılardır. Bu değerler öncelikli olarak, kendi kendine yeten değerlerdir. Bu kendi kendine yetme ilkesi ekonomik yaşamdan tutalım “yönetmeye” kadar geçerli-

liği hatta zorunluluğu olan değerlerdir.

Özcesi, kendi kendine yetme başka bir deyimle kendi kendilerini yönetmedir. Daha güncel kavramlaştırmayla, Özyönetimdir. Dışarıdan gelipte birilerini yönetme değildir. Hele hele birilerinin baskılarına boyun eğerek kendini yönetme hakkını başkasına devretme hiç değildir. Bu durum, Jean Jacques Rousseau göre: "İnsanın özgürlüğünden vazgeçmek demek, insan olma niteliğinden, insan haklarından hatta ödevlerinden vazgeçmesi demektir."Yaşanan sorunları –varsa sorunlar- kendi gücüyle, toplumunun gücüyle çözme gücüdür özyönetim. Ve bu toplumsal duruş -özü itibariyle- insanın toplumsallaşmasıyla başlayan bir duruştur.

Bunun için: "Özyönetimler en küçük klan toplumundan en geniş ulusal toplumlara kadar yaygınlaşan ve sürekliliği olan bir erki ifade ederler" denilmektedir.

Kürdistan tarihini incelediğimizde bu topraklarda yaşayan insanların-bunlara biz Proto Kürt de diye biliriz- bin yıllarca özgürce kendi kendilerine yeten tarzda bir yaşam sürdürmüşlerdir. Neolitik'in başlangıcından neolitik dönemin zirvesi olan aşiretsel yapıların oluşumuna kadar bu kendi kendine yetme ve kendi kendilerini yönetme duruşu kesintisiz bir şekilde sürmüştür. Ne var ki, bu tarihin bir anından sonra kesintiye uğratılmıştır. Bu tarihi kırılmaya yol açan kültür ise daha çok eril, ata erk, savaşçı olan El Ubeyd yapısı ya da kültürü olmuştur. El Ubeyd kültürünün güneyde yani Arap çöllerinden kuzeye yani Kürdistan coğrafyasına doğru adım adım yayıldığını göz önüne getirdiğimizde, denilebilir ki toprağa, ekime, ekine dayalı kültür yani Aryen ya da Tel Khalaf kültürü M.Ö 4200 ile M.Ö. 3200 yılları arasında çobancılığa, savaşa ve ata erklere dayalı yapılara karşı gerileyecek hatta yer yer bu kültürün denetime girecektir. El Ubeyd kültürünün etkisine girmek demek her şeyden önce özyönetim kültüründen geriye düşmedir. Kendini baskıya açık hale getirerek zayıflamadır.

Dahası: Tel Khalaf Kültürü Neolitik Kültürle şekillendiği için komünal, ortakçı ve barışçı bir kültür iken, tarımcılık esastır. Kültür böyle şekillenmiştir. Ne var ki güneyden gelen Amorit Kültürlü çoban kabileler Altın Hilal'e adım adım yerleşirler. Silahlı ve savaşçı olan bu kabilelerin tarihte şekillendirecekleri kültüre daha sonra El Ubeyd Kültürü (M.Ö. 4200-3200) denilecektir. Bu kültür Tel Khalaf Kültürü'nden gelişkin olduğu alanlara kadar sızacaktır. Ve süreçle de etkin hale gelecektir. Ana merkezleri Eridu ve Ur Şehirlerinin çevreleri olmaktadır. Tel Khalaf Kültürü daha çok köye dayanırken El Ubeyd Kültürü ağırlıklı olarak kasaba ve şehirlere daha yatkın bir kültürdür.

Benzer bir şekilde ancak daha da gelişkin kültür olarak Uruk Şehir Kültürü olacaktır. Bu M.Ö. 3500-3000 yıllarına denk gelen bir şehirleşme kültürüdür. Hem Tel Khalaf hem de El Ubeyd Kültürlerinden etkilenen bu kültür farkını çok erkenden ortaya koyacaktır. İktidarın, devletleşmenin temellerinin en sağlam atıldığı kültür ya da kültürsüzlük çağı da oluyor. Benzer bir şekilde birçok şehir gelişecektir. Ancak ilk çıkış merkezi Gılgamış'ın Kenti olan Uruk Şehri'dir.

Burada olan, özü itibariyle özyönetim gücünü yitirmedir. Özyönetim gücünü başkalarına bırakmadır. Yukarıda da ifade edildiği gibi özyönetim gücü başkalarına bırakıldığı için de; devletleşmenin, iktidarlaşmanın, savaşmanın ve de sınıflaşmanın önü açılacaktır. Devlet, iktidar ve şehir bir araya geldiğinde ya da getirildiğinde ortaya çıkan sınıflaşma ise özü itibariyle bir yabancılaşma demektir. Ve her şeyden önce ise kendine yabancılaşmadır. Kendine yabancılaşma ise ilk önce kendi emeğine yabancılaşmayla başlar. Kendi emeğine el koymayla başlar. Bunun ise: "Yabancılaşan emek; insanın kendine, insanın insana, insanın doğaya yabancılaşmasını getirdi. Özel mülkiyet, ezen-ezilen, satma-satın alma ve para ilişkilerini doğurdu" tespitlerine götüreceği açıktır. Bu: "Toplumun tarihini kaybetmesi" demektir.

Unutulmasın ki: "Doğal toplumdan kopuş, devletli topluma geçiş yaban-

cılaşmanın da başlangıcıdır". Ve Hegel; "insanlık tarihi aynı zamanda bir yabancılaşma tarihidir" derken de haklı olduğunu olup bitenlerden biliyoruz.

Kürdistan tarihinde ikinci bir kırılmayı sıkça dile getirilen Gılgameş Destanı'ndaki Enkidu olayında görüyoruz. Gılgameş Destanı'nda Enkidu ve Gılgameş ilişkisi çok kutsanarak ele alınır. Mitoloji öyle ele alır, ancak mitolojinin dili anlaşılıp çözüldüğü vakit salt söylence olmadığı ve önemli gerçekleri barındırdığı anlaşılacaktır. Destanda öncelikle Enkidu, ormanlardan bir kadının eliyle "hayvan âleminden" bajara (şehre) getirilir. Eğitilip ehlileştirildikten sonra büyüdüğü yerlere işgalcinin kılıcı ve dostu olarak tekrar geri döner. Ormanların sahibi olarak destanda dile gelen Huvava'yı yaralayıp ele geçirir. Affını isteyen Huvava'yı Gılgameş af etme niyetinde olsa da, Enkidu vurulmasını ister. Sonuç Huvava'nın katledilişidir. Enkidu'nun tutumu, kraldan daha kralcı bir tutumdur.

Bu tutum elbette ihanetçi ve işbirlikçi tutumdur. Ancak bir de bu tutum kendi olmaktan vazgeçmiş, kendine yabancılaşmış ve başkasının hizmetine koşan bir yaşama duruş olduğu için, kendi öz benlik ve kimliğinden de bir vazgeçişi ifade etmektedir. Kendi benlik ve öz kimliğinden vazgeçmeyle de sınırlı kalmayan bu duruş, tüm bir toplumu da adım adım egemenlerin hizmetine koşturan, iktidarcı ve devletçi yapılara teslim etmenin de adıdır.

Halbuki biz de biliyoruz ki: "Tarihin en yaygın toplum biçimlenişi olan kabile ve aşiret yönetimleri özünde özyönetimi yaşamışlar; yabancı iktidarcı yönetimlere boyun eğmektense, hep dağ, çöl ve bozkırların göçebe toplumu olmayı tercih etmişlerdir. Sonuna kadar kırımdan geçmeyi göze almışlar, ama toplumsal doğanın temel bir ihtiyacı olan özyönetim hakkından vazgeçmemişlerdir."

Bu vazgeçmemeyi ise dağların zirvelerine tırmanmayla cevaplamışlardır. Bunun ise daha fazla medeniyetlerden uzak kalma olduğu elbette açıktır.

Devletçi-iktidarcı ve savaşçı yapıların oluşumlarına rağmen Kürdistan'da Proto Kürtler; Huri, Guti, Lulu, Subaru, Kassit, Mitani, Nairi, Urartu, Manai, Med derken birçok ad altında varlıklarını korumuşlardır. Bu oluşumların kiminde –örneğin Mitanilerde- görüldüğü gibi devletçi özellikler taşıdıkları için, merkezileşmeyi esas alarak, kendilerine yabancılaşabilmişlerdir.

Kürdistan'da Kürt renkli uygarlık zamanlarında, Kürtlerin yönetimlerde -doğası gereği özyönetimlerde- dıştalandıkları ve baskı altına alınarak iradesizleştikleri süreç Kürt Magamoni'sinin pratikleştiği süreçleridir.

Kürdistan Tarihi'nde Kürtlerin yedikleri en büyük darbelerden bir tanesi M.Ö. 521 yılında yaşadıkları Magamoni olayıdır. Medlerin genel anlamda Ortadoğu'da kültürel aydınlanma olarak bir çekim merkezi olduklarını Herodot yazar. Oldukça gelişmiş ve kendine güvenen bir halk gerçekliğine sahip olduğunu özellikle vurgular. Düşünsel çalışmalarda ileri olduklarını da bilmekteyiz. Perslerde olan Akemenitler ailesi iktidarda olsa da, kültür Medlerindir. Başat olan Medlerdir. Psikolojik olarak bu durumun başkalarında yaratacağı kompleksleri bugün daha iyi anlamaktayız. Kültürel ve zihinsel olarak üstün olanların mutlaka ileride iktidarı da yeniden ele geçirebilecekleri düşünülmüş olmalıdır ki, Farsların etkin aileleri bir araya gelerek çok sistematik ve planlı bir şekilde aniden bir gecede tüm Medlerin aydın zihinleri olan; din adamı Magları, entelektüelleri, gelecek vaat eden öncüleri ve öğretmenleri katliamdan geçirirler. Sadece bir alanda 70 bin Mag ve Kürt'ün katledildiğini bize tarihi belgeler söylemektedir. Bu zihinsel koparılış doğası gereği Kürtlerin yaşam biçimlerine de etkide bulunduğu açıktır. O güne kadar, ağırlıklı olarak kendi olarak yaşamış olan Kürtler bugünden sonra ise Darius'un "ölümsüz 10 binleri" olarak nam salmaya başlamışlardır. Birilerinin 10 binleri olmak demek her şeyden evvel kendisi olmamak demektir. Kendine yabancılaşma demektir. Yani iradeyi başkalarına teslim etmek demektir.

Magamoni Kürt duruşunu ve yaşam bi-

çimine büyük darbe olsa da, dağların doruklarında yaşayan Kürtler öz varlıklarını yine de korumuşlardır. "Kabileler ve aşiretler özyönetimden vazgeçmenin kimliklerini yitirme ve esirleşme olduğunun derin bilinciyle yaşıyorlardı. Kentlere karşı barbarların direnişi denilen olgu, özünde kabile toplumunun özyönetiminden vazgeçmeme ve kendi kimliğini koruma savaşıdır. Bu olguyu günümüze kadar yaygın olarak gözlemek mümkündür."

Bu Kürtlerde olduğu gibi klan, kabile ve aşiret formlarında yaşayan tüm halklar için geçerli olan bir gerçekliktir. Roma gibi köleci imparatorluğa karşı Germenlerin inanılmaz bir şekilde yönelmeleri kendi varlıklarını koruma amaçlı olduğu kadar, kendilerine karşı olan saygılarından da ileri gelmektedir. Aynı biçimde Kartacaları, Vandalları, İskitleri, Mesegetleri derken Hunları ve nice böyle yapıları sıralamak mümkündür.

Köleci yapılar doğal toplum karakteri taşıyan halklara saldırarak köle haline getirmek isterlerken, bu köleleştirmeye karşı ise halklar muazzam karşı direnişler göstererek varlıklarını sürdürmüşlerdir. Birçoğu daha sonra ezenlere benzeşse de, bu köleci yapılarla-karakterleri gereği-uyumsuz olanlar dağ başlarında özgürlükçü, eşitlikçi, adaletli yaşam biçimlerini korumuşlardır. Bu yaşam biçimin komünal olduğu, kendi kendilerini yönetmeye dayandığı ise bir o kadar açıktır.

Kürtler milattan sonra 600'li yıllara geldiklerinde ise bu kez çok sayıda köleci devlet ve imparatorluklar yerine Arapların istilasına uğrar. Daha öncekiler şehirlere el atarak kendilerine bağlı yapılar oluşturarak yönetmeyi esas alsalar da, Araplar bu yönetmeyi –yeni bir işbirlikçi form oluşturarak-yürütmeye başlamışlardır. Arap İslam istilaları ve Kürtlerin İslam'ı kabul edişleri, Kürt toplum yapısında çok büyük değişikliklere yol açmıştır. Adeta bir dönüm noktası olmuştur. İslamiyet'ten önce ve İslamiyet'ten sonra diye Kürt toplumunun gelişim seyrini ayırmak yerinde olacaktır. Özellikle sosyal alanda kültür, dil, din ve edebiyatta Kürt toplumu tamamen istikamet değiştirmiştir. Kürt toplumunun yönetsel gelenekleri -daha sonraları Türk istilalarıyla birlikte, onlara göre uyarlandıysa da- sosyal alanda İslam daha doğrusu Arap şekillenmesiyle yol almıştır. İslami kültürle beraber kendi dinleri olan Zerdüşti kültürü de belli oranlarda kalarak yaşamış ve göçebe dağlık alanlarda yaşamaları nedeniyle, kültürel ve dini farklılıklar oluşmuştur. Özellikle mezhepsel ayrılıklar, Kürtlerin birlikteliklerini önlemiştir. Salt önlememiş olup her türden birlik ve bütünlük uğraşlarının önünde de set olmuştur.

İslamiyet, kendisini her alana yedirmiştir. Her ne kadar ümmetçilik denilse de, İslamiyet ağırlıkta nüfuz ettiği alanlarda Araplaşmayı geliştirmiştir. Araplaşma temelinde gelişen bir İslam olmuştur. Bu durum, hâkim olduğu toplumlarda toplum yapısını değiştirmesine, kendisine yabancılaşmasına kadar götürmüştür. Bu bağlamda ele alırsak Kürdistan'a her ne kadar feodalizm, İslam'ın kanalıyla girmiş ve bunu belli oranlarda onaylamak gerekirse de, (artık bu durumun da düz çizgisel olmayan gelişim seyri kuramına göre tartışmalık bir konu olduğunu da unutmadan) özünde toplumu çarpıtmasından dolayı negatif rol oynamıştır. Bu çarpıtmanın en

Özcesi, kendi kendine yetme başka bir deyimle kendi kendilerini yönetmedir. Daha güncel kavramlaştırmayla, Özyönetimdir. Dışarıdan gelipte birilerini yönetme değildir. Hele hele birilerinin baskılarına boyun eğerek kendini yönetme hakkını başkasına devretme hiç değildir.

büyük ayağı ise Kürtlerin kendi kendilerini yönetmelerine yönelmesi itibariyle de gerçekten de çok negatif olmuştur.

Ve şunu çok rahat bir şekilde ifade edebiliriz ki, Kürtler Arap işgalleriyle birlikte kendisi olma sahalarında hep bir zorlanmayı yaşamışlardır. Öyle ki çokça görüleceği gibi kendine güvensizlik daha doğrusu öz güvensizlik, başkalaşma, başkalarına öykünme, benzeme istemi, yamanma en çokta bu tarihi süreçten sonra gelişmiştir.

Lakin şunu belirtelim ki, klan, kabile, aşiret ve konfederasyon biçiminde yaşayan topluluklar kolay kolay devletçi medeniyetlere tümden teslim olmamaktadırlar. Devletçi yapılar şehirlerde, ovalarda hâkimiyetlerini sağlasalar bile, dağların doruklarında ya da coğrafyanın en ücra köşelerinde devletçi yapıların ulaşamayacakları yerlerde kendilerini var etmesini hep bilmişlerdir. Bundandır ki, Kürtler başta olmak üzere-böyle olan halklar-hepten teslim olmamış, hepten köle haline getirilememiş, hepten devletçi iktidarcı yapıların denetimine girmemişlerdir.

Bundandır ki henüz 300 yıl geçmemesine rağmen devletçi-iktidarcı yapıların baskılarında nispi bir azalma gösterdiklerinde Kürtler çok hızlı bir şekilde kendilerini toparlayarak, kendi idari ve öz yönetim yapılarını oluşturmaktan geri durmamışlardır. Bu duruma en iyi örneklerden bazıları 10.'uncu, 15.'inci ve de 19.'ıncı yüzyılda ki gelişmeler gösterilebilir.

Çokça ve sıkça dile getirilir; bu kadar saldırı ve işgallere rağmen Kürtler nasıl oldu da ayakta kalarak bugünlere gelebildiler? Hatta işgal ve sömürgecilik olmadığında hızlı bir şekilde toparlanabiliyorlar?

Buna verilecek cevap klan, kabile ve aşiret formundaki yaşamdır. Aşiret yapısının Kürt'ün bugüne gelmesinde hiç şüphe yok ki çok önemli bir yeri vardır. O olmadan Kürt'ün bugüne gelebilmesini düşünmek zordur. Zira aşiretler Kürdistan Tarihi'nde gelişen tüm işgallere karşı direnmenin ve ayakta kalmanın tek yolu olmuştur. Ayrıca aşiret olgusu aynı zamanda komünal ve ortakçı yaşamın bugüne taşırılmasında en temel toplumsal formdur. Böylesine bir yaşam formu baskı ve zulmün ortada kalkma anlarında kendisini hızla yenileme düzeyi çok yüksektir. Çünkü bu formun eritilmesi çok zordur. Hatta eritildiği söylendiği anda bile klan, kabile ve aşiretsel özellikler derinden yaşanır. Öyle ki bu toplum formu içerisinde yaşayan bireylerin edindikleri bir zihniyetleri vardır. Ve bu zihniyetin değişmesi, değiştirilmesi çok güçtür. "Binlerce yıl aşiret ve aile formunun geçerli olduğu topluluk dünyasında, kültüründe yaşandığında düşünme, politikleşme ve toplumsallaşma düzeyi de topluluk dünyası ve kültürüne göre gelişmiştir." Ancak bilinsin ki çok uzun bir süre aşiret formunda ısrar etmek, gelişen uygarlıklar karşısında birlik olamamaktan kaynaklı hem darbe yemeye hem de kullanılmaya müsait hale gelmelerine yol açmıştır. Kimi zaman da uygarlığın nimetlerinden nemalanmayı getirmiştir. Bu durum özelde üst tabakalar için yakıcı bir gerçeklik iken Kürt'ün parçalı duruşunun, ayrıksı olmasının, bir olmamasının, dağınık oluşunun, disiplinsiz, keyfi ve başına buyruk oluşunun da alt yapısı olmaktadır.

Bugün, Kürtler büyük eğitim çabalarına rağmen ısrarla disiplinsiz, plansız, dağınık, parçalı, aileci, keyfi, dar ve öngörüden uzak olmakta diretiyorlarsa altında yatan bu aşiret kültürüne dayalı toplumsallıktır. Aşiret sınırları içinde hapsolarak demokratik bir ulus olma gerçekliğinden

Hem Tel Khalaf hem de El Ubeyd Kültürlerinden etkilenen bu kültür farkını çok erkenden ortaya koyacaktır. İktidarın, devletleşmenin temellerinin en sağlam atıldığı kültür ya da kültürsüzlük çağı da oluyor.

uzak bir şekilde parçalı ve bölünmeye açık yapı yaşamaya devam edecektir. Bu kişilik için Abdullah Öcalan: "Toplumsallaşmayan aile, aşiret kişiliği" demektedir.

Özcesi bir yandan: "Aşiretler kabile topluluklarının bir nevi federasyonu olarak daha da önem taşımışlardır. Varlıklarını büyük oranda köleci uygarlıkların saldırıları karşısında kazanmışlardır. Yok olmamak için birleşme ve direnme ihtiyacı aşiret örgütlenmesini doğurmuştur." Diğer bir yandan ise bu dar ve sığ zihniyet yapılarından kaynaklı ise dağınık, disiplinsiz, keyfi, kendine göreliklere ve hatta dar çıkar ilişkilerine sapıldığı için daha büyük bir savunmayı ve birliktenliğin açığa çıkmasının önünde engeller teşkil etmişlerdir.

Bu duruma en çokta kapitalist modernist ilişkilerin ve siyasi yapıların oluşum süreçlerinde düşülmüştür. 1800'li yıllarda Avrupa'da giderek hâkim olan Ulus Devlet yapılarını görmekteyiz. Bu Ulus Devlet yapıları adım adım Ortadoğu'ya ve Kürdistan'a taşırılmışlardır. Ulus Devlet doğası gereği hiç başka bir renge, idareye, yönetim biçimine izin vermez. O karakteri gereği kendi ekonomik çıkarlarını garantiye almak için tek elden yürütülen bir sistemden yanadır. Kapitalist modernist güçler çoğu zaman kendilerini liberal yani özgürlükçü olarak lanse etseler de, bunun böyle olmadığını, tam tersine tam da devlet denilen yapılara sonuna kadar yetki veren bir sistem olduğunu yaşananlardan biliyoruz. Kapitalist modernist yapı tekçi olmak zorundadır. Aksi takdirde toplumun tüm hücrelerine kadar sızamaz. Toplumun tüm hücrelerine sızmayan bir sistem toplumu tümden esir de alamaz. Kapitalist modernist kültür aynı zamanda tam hâkimiyet demektir. Hele buna bir de siyasal arenada Ulus Devlet yapılarla bir yere girmiş ise orada, toplumların kendilerini savunabilecek tek bir mekanizma ve refleksin bırakılmaması için müthiş çalışmaktadır.

Evet, Kürdistan tarihinde, belki de Kürt toplumunun kendi kendini yönetme tarihinde en büyük darbeler bu yıllardan sonra yenilmiş ve adım adım kendi kendini yönetme özeliklerinin tasfiye edilmesi için her şey yapılmıştır. Bir yandan siyasal arenada bu yapılırken toplumsal alanda ise, ortaklaşmaya alışmış bu toplumun tüm özelliklerinin altını dinamitleyerek korkunç bir şekilde toplumdan koparak bireycileştirmektedir. Bireycilik, kapitalist toplumu doğuran sistemin temel ruh özelliğidir. Nasıl bilim bu toplumun temel zihniyet durumunu ifade ediyorsa, bireycilik de esas ruhsal özelliğini teşkil etmektedir. "Bireycilik, kapitalizmin doğuşunda zincirinden boşalmış bireyin çılgınlığa varan, kendisinin çıkarından başka hiçbir kutsallığı olmayan kükreyişidir; benliği en temel sürükleyici güçlerden başta gelenidir. Bilimden bile öncelikli bir güç olarak rol oynamaktadır."

Bu hale getirilmiş bir kişilik artık kendi toplumsal değerlerini düşünebilir mi? Tabi ki hayır!

Evet, tarih boyunca bunca saldırı ve işgale rağmen Kürt'ün kendi kendini yönetmeye alışmış formuna en büyük darbe bu yıllarda vurulur. Bir yandan İngilizlerin böl parçala yönet politikaları diğer yandan Osmanlı'nın Kürdistan geneline saldırıları, bir yandan yenilen direnişler diğer yandan yerlerine adım adım yerleştirilen sahte ağacık ve şeyhlikler, bir yandan Hamidiye Alaylarıyla daha derin parçalamalar diğer yandan ise Aşiret Mektepleriyle beyinlerinin fethedilmesi, bir yandan parçalamalar diğer yandan diğer halklarla karşı karşı getirtilerek düşmanlaştırılarak zayıf düşürerek tasfiye etmeler yaşanmıştır.

Gerçekten de bu bağlamda 1800'li yıllarda yaşananları daha derinliğine ele alıp incelemekte fayda vardır. Kürtlerin toplumsal formu en çok bu yüz yılda darbe almıştır. Deyim yerindeyse toplumsal form parçalanarak ciddi zaafiyetlere uğratılmıştır. Elbette yüzlerce yıl Kürdistan işgaller sonucu büyük talan ve tahribatları yaşamıştır. Bu talanlar hem ekonomik olarak yaşanmış hem de toplumsal sahada yaşanmıştır. Ancak bunca saldırı ve yok etme girişimlerine rağmen neolitikten bugüne gelen Kürt toplumsal formu özünü

hep korumuştur. Bu korunan özden kaynaklıdır ki, işgaller sona erer ermez Kürtler hızla toparlanmışlardır. Lakin 19.'yy'da durum değişmiştir. Kürtlerin klan, kabile, aşiret ve hatta konfederatif yapılarına ciddi bir müdahale yapılarak, dirençleri zayıflatılmıştır. Dirençleri parçalatılmıştır. Bu zayıflatma ve parçalatma en çokta kendisini bin yıllarca kendi kendini yönetmeye alışmış özellikleri vurmuştur. Kendi kendine yönetmeye biz öz yönetim diyorsak ki öyledir, en büyük darbeyi Kürtler öz yönetim güçlerini yitirmeyle yemişlerdir.

"Özyönetim kendi toplumsal doğasındaki erki düzenleme ve denetlemeyi, böylece toplumun sürekliliğini sağlamayı ve beslenip korunmasını güvence altına alırken, yabancı yönetim kendini iktidar olarak 'doğallaştırıp' üzerinde kurulduğu toplumu baştan çıkarmaya (beynini dağıtmaya), böylelikle kendisi için bir sömürge haline getirip yönetmeye çalışır" ise, 1800 ile 1900 arasındaki yıllar Kürtlerin en çok darbe yediği yıllar olmaktadır.

Başkan Apo bu duruma: "Özyönetimden yoksun kalmış bir toplum sömürge olmaktan kurtulamayacağı gibi, bunun doğal sonucu olarak asimilasyon ve soykırımla süreç içinde yok olması kaçınılmazdır. Toplumun özüne yabancı yönetimler iktidarın en zorba ve sömürgen biçimini temsil ederler. Dolayısıyla bir toplum için en hayati, ahlaki, bilimsel ve estetik görev özyönetim gücüne kavuşmaktır. Bu görevi başaramayan toplumun ahlaki, bilimsel ve estetik gelişimi mümkün olmadığı gibi, siyasal ve ekonomik kurumlaşma ve gelişmesi de yok olur" diyerek, öz yönetim gücü zayıflamış bir toplumsal yapının –ileriki yüz yılda gördüğümüz gibi-kültürel soykırımla yüz yüze kalacağını belirtmiştir.

19.'yy'da yaşanan bu dağılma ve darbelemeler 20'.yy'da daha büyük felaketlere yol açmıştır. Birinci Dünya Paylaşım Savaşı ardından Ortadoğu paramparça edilirken en çok parçalanan toplum Kürt toplumu en çok parçalanan coğrafya ise Kürdistan olmuştur.

Dikkat edersek Kürdistan'da kendi kendilerini yöneten, idare eden, yaşatan kültürel yapılar 20.'yy'da tek tek hedeflenerek tasfiye edilmişlerdir. Bu tasfiyeler yaşanırken Batı Devletleri sessiz kalmışlardır. Sessiz kalmanın da ötesinde çoğu kez destek sunmuşlardır. Kuzey Kürdistan'da en son düşen kale Dersim olmuştur. Dersim'i düşürmek için Kemalist devlet inanılmaz derecede saldırılar geliştirmiştir. Kemalist rejimin sıkça ifade ettiği, oraya medeniyeti götürdük gerçekliği özü itibariyle kendi kendine yeten, kendi kendini yöneten ve böyle yaşamaya alışmış olan Dersim'in teslim alınmasıdır. Bu katliam gerçekleştirildikten sonra İngiltere'nin o zamanki Trabzon Konsolosu, Ankara'daki İngiliz büyükelçiliğine çektiği bir raporunun sonuna: "Artık söylenen şu: Türkiye'de Kürt Sorunu, bitmiştir" sözleri Ulus Devlet yapılarını dünyanın başına bela eden güçlerin yaşanan katliamlardaki paylarını ve sorumluluklarını göstermektedir.

Sonuç itibariyle, Kürdistan'da yaşanmış olan neolitik devrim gerçekliğiyle bağlantılı olarak çok köklü bir öz yönetim durumu yaşanmıştır. Hatta diyebiliriz ki bin yıllarca klan, kabile ve aşiret yapıları biçiminde örgütlenmiş ve yaşamış yapılar her zaman kendilerini kendileri yönetmişlerdir. Demokrasi eğer biz halkın kendi kendini yönetmesi olarak ele alıyorsak ve "Demokrasi devletleşmemiş,

Devlet, iktidar ve şehir bir araya geldiğinde ya da getirildiğinde ortaya çıkan sınıflaşma ise özü itibariyle bir yabancılaşma demektir. Ve her şeyden önce ise kendine yabancılaşmadır. Kendine yabancılaşma ise ilk önce kendi emeğine yabancılaşmayla başlar.

devletleşmeye karşı duran halkın kendini yönetim tarzıdır" diyorsak, o zaman Kürdistan'da bin yıllarca süren ve bugüne gelen demokratik bir kültürden söz etmemiz gerekmektedir. Daha açık bir dille ifade edecek olursak: "Halkın demokrasisinde özyönetim, kendini yönetme esas olduğundan, eşitlik ve özgürlük de genel olur. Demek ki en kapsamlı özgürlük ve eşitlik halk demokrasilerinde, devlet ve iktidar olmayan demokrasilerde oluyor."

İşte Kürtler böyle bir durumu bin yıllarca yaşamışlardır. Ne var ki, hem Kürdistan coğrafyasının jeo stratejik bir yere sahip olması hem de insanlığın beşiği olmasından kaynaklı sürekli işgallerle yüz yüze kalmıştır. İşgallerle binlerce yıl yüz yüze kalmak demek, aynı zamanda ler de. Çünkü bu kültür derinlere nüfus etmiştir. Üstü betonlanmış olabilir. Zoraki yer altına gömülmüşte olabilir. Ancak yeter ki bu kültürün gürül gürül akacağı bir ortam yaratılsın, bu kültür yeniden çok hızlı bir şekilde yaşayacaktır. Kürdistan tarihinin çeşitli aşamalarında bu durumu hep gördük. Fırsat bulur bulmaz kendi köklerine dönüş hızla sağlanmaktadır.

Kaldı ki: "Doğal toplum hiçbir zaman bitmedi. Zıtlarını beslemesine rağmen tükenmedi. Kendini hep var edebildi. Etnisite, köle ve serflerin dayanakları olarak, işçi sınıflaşmasının açılması ve yeni toplumun yükseldiği zemin olarak, çöldeki ve ormandaki göçebe toplum olarak, özgür köylü ve ana varlıklı aile olarak ve tüm tahriplere rağmen toplumun yaşayan ahlakı

Köleci yapılar doğal toplum karakteri taşıyan halklara saldırarak köle haline getirmek isterlerken, bu köleleştirmeye karşı ise halklar muazzam karşı direnişler göstererek varlıklarını sürdürmüşlerdir.

toplumun bünyesel olarak zayıflaması da demektir. Yine Hurri ya da Tel Khalaf denilen kültür özü itibariyle klan, kabile ve aşiretsel kültürdür. Bu kültürün ise iki belirgin özelliği bulunmaktadır. Birisi aşırı özgürlükçü yani kimseye bağımlılık duymadan yaşama istemidir-ki bu Kürtlerin kendi kendilerini yönetmeyi hep beraberinde getirmiştir, bir diğeri ise birinci karakter özellikleri boşa çıkartacak olan bu toplumsal formun ayak bağı olarak özgürlüğü sürekli kılamamasıdır. Bencillikler, kendini beğenmişlikler, disiplinsizlikler, keyfiyetçilikler, kendine görelikler derken benmerkezcilikler, bir olamamalar, birbirini kabul etmemeler, kıskançlıklar, dar zihniyet oluşumlar olmaktadır.

Bu duruma bir de dış işgal eklenince Kürtlerin özsel olarak kendi toplumsal formları içerisinde barındırdıkları kendi kendini yönetme gücü ve özellikleri bastırılabilmekte ve hatta ötelenebilmektedir.

Ama unutulmasın ki, Kürt toplumu gibi toplumlar kolay kolay binlerce yıl edindikleri kültürleri terk etmezler, edemez- olarak varlığını hiç eksik etmedi. Sanıldığının aksine, toplumun ilerletici motoru sadece dar sınıf mücadelesi değil komünal toplumsal değerlerin büyük direnmesidir. Sınıf mücadelesini inkâr etmek doğru olmaz. O sadece tarihin dinamiklerinden biridir. Başat rol oynayan hep gezgin orman, dağ, çöl göçebesidir. Form olarak yaşadıkları etnisite, kabile, aşiret, halk hareketleridir. Etnisitenin binlerce yıldır her tür amansız saldırılara ve doğal zorluklara dayanarak ayakta kalma gücüdür. Yarattıkları direnme kültürü, destanları, dilleri, saf soylu insani değerleri, ahlaklarıdır."

İşte bunun için diyoruz ki, kapitalist modernist kültür başta olmak üzere, devletçi-iktidarcı yapılarla önü alınan bu kültürün önündeki bentleri açmasını bilelim. O zaman göreceğiz ki bu insanlığın en eski ve derin kültürü yeniden bir volkan gibi patlayarak gün yüzüne çıkarak fışkıracaktır. Gürül gürül akacaktır. Çağlayanlar gibi coşacaktır. Yeniden fidelenecek bir tohum gibi yeşerecektir.

ROJAVA'DA ÖZYÖNETİM VE İNŞA SORUNLARI

Rojava devrimi Önderliğin büyük emeklerinin üründür

Rojava Kürdistanı; PKK'nin Önderliksel çıkışını erkenden tanıma ve takip etme bakımından Kürdistan'ın diğer parçalarına nazaran daha şanslı sayılmaktadır. Başkan Apo'nun 20 yılı aşkın bir süre Ortadoğu'da kalması ve doğrudan Rojava halkı ile ilişkide ve temasta olması nedeniyle böyle olmuştur. Önderliğin yoğun emeği Rojava da ulusal dirilişi ve Kürt uyanışını çok ileri boyutlara taşımıştır. Özellikle 1975 Cezayir anlaşması ile birlikte büyük bir geri çekilme yaşayan Barzani hareketi Rojava'da kırılmaya ve umutsuzluğa yol açmıştı. Başur'daki gelişmelerden esinlenerek kurulan partiler ise parçalı ve marjinalleşmiş reformist akımlardan öteye gidemiyorlardı. Baas rejiminin böl yönet politikaları inkârcı ve şoven yaklaşımları sonuç alma eşiğine gelmişti.

Bakurê Kürdistan'da PKK'nin çıkışı ve zindan direnişleri yanı sıra 15 ağustos hamlesi Rojava'da umutların tekrar yeşermesine, yeni ve modern bir Kürt ulusal uyanışıyla büyük bir heyecana yol açtı. Daha çok dostane bir yaklaşımla maddi ve duygusal destekle başlayan yakınlaşma ve ilişkilenme düzeyi 90'lı yıllara gelindiğinde doğrudan devrime katılım ve sahiplenmeye dönüşmüştür. Hem maddi hem de manevi anlamda devrim saflarında yer almıştır. Hem siyasal boşluk hem de Önderliğe büyük özlem ifadesini PKK de ve Başkan Apo da buldu. Büyük bir bağlılık gelişti.

Parti önderliğinin kitapları Arapçaya çevriliyordu ve elden ele dolaşıyordu. Büyük bir düşünce yoğunlaşması, tartışma ve siyasallaşma gelişiyordu. Daha çok üniversite öğrencileri içinde başlayan bu yoğunlaşma, tartışma ve eğitimler kısa sürede tüm topluma yayıldı. Yoğun bir tartışma ve eğitim ortamı gelişti. Botan'da, Serhat'ta, Dersim'de, Amed'de yaşanan askeri bir eylem, bir olay bir gün içinde tüm Rojava halkı tarafından duyuluyor ve

takip ediliyordu. Binlerce genç bizzat parti önderliğinin eğitiminden geçerek PKK ye katılıyordu ve Kürdistan'ın diğer parçalarında savaşta yerini alıyordu. 99 yılına kadar diriliş devrimi büyük oranda gerçekleşmişti ve Rojava binlerce şehidi ile büyük bir direniş mirasına sahip olmuştu.

Başkan Apo'nun esareti ile sonuçlanan uluslararası komployu yürüten güçler Başkan Apo şahsında Kürtlerin yeşeren umutlarını darbelemek istemiş ve PKK'nin mirasını yok etmeye çalışmıştır. Bu temelde Rojava'yı hedeflerine almışlar ve Adana anlaşması olarak bilinen Suriye ile Türkiye arasındaki ittifak gereği Rojava'ya yönelim gerçekleşmiştir. Adeta Suriye; Türkiye'ye kendini affettirmek istercesine onlarca PKK kadrosunu TC ye teslim etmiş, halkı tutuklayarak ve işkence ederek tarihinin en şoven politikalarını sergilemiştir. Türkiye ve Suriye ortaklaşa kirli bir özel savaşı çirkin biçimde Rojava'ya yönelik uygulamışlardır. Uyuşturucu ve fuhuş sistematik bir biçimde Rojava gençleri içinde yaygınlaştırılmıştır. TC'nin Kürt düşmanlığına dayanan faşist ve şoven politikaları sonucu yapılan özel savaş dizilerinin (Şefkattepe vb.) Arapça dublajı yapılarak Suriye'nin resmi kanallarında yayınlanmıştır. Halkın belleğinde oluşan PKK'nin mücadele gerçeğini ve direnişini ters yüz ederek halkı PKK den soğutmak için ellerinden gelen her şeyi yapmışlardır.

Rojava'da, dile getirmeye değer hiçbir ekonomik yatırım yapılmamıştır. Ekonomik ambargolar uygulanmış, binlerce Kürt genci işsizlikten Suriye metropollerine veya ülke dışına göç etmek zorunda bırakılmıştır. Kısacası açlıkla terbiye etmek istemiştir. Siyasi çalışmalara yasaklar getirerek büyük engeller koymuş, ajanlaştırma ve işkencelerle halkı teslim alarak zorla Baas partisine katmaya çalışmıştır. Tam anlamıyla bir kültürel ve siyasi soykırım uygulamıştır.

Yukarıda belirttiğimiz nedenlerden dolayı Rojava halkı Başkan Apo'yu 80'li ve 90'lı yıllardaki gibi yakından takip etme, düşüncesini öğrenme ve özümseme noktasındaki şansını kaybetmişti. Stratejik değişimi ve yeni paradigmayı anlamada ciddi zorlanmalar yaşadı. Bu zorlanmanın izleri beş yıllık devrim ortamı ve havasına rağmen henüz eski rotaya girmiş ve bu zorlukları aşmış değildir. Her ne kadar PYD o eski ortamı ve mirası sürdürmeye çalışmış olsa da yasaklardan ve devletin baskılarından dolayı geniş bir kitleye ulaşmak ve var olan tempoyu sürdürmede başarılı olamamıştır. Ancak 2011 ve 2012 yıllarında etkili olmaya başlamıştır.

Zihniyet sorunu özyönetim inşasında yaşanan temel sorundur,

Halkta yeni paradigmaya yaklaşım noktasında iki eğilim görmemiz mümkündür:

Birinci eğilim; Paradigmaya duygusal katılımdır. Bu eğilim daha çok Başkan Apo'ya bağlı ve her şeyini bu harekete adamış yurtsever çevrelerde görülmektedir. Önderlik diyalektiğini okuyup anlamadan, tarih ve sosyolojik çözümlemelerini ve çözüm projelerini yeterince okuyup özümsemeden Başkan Apo'ya duydukları büyük güvenden ötürü Başkan Apo

Başkan Apo'nun esareti ile sonuçlanan uluslararası kompolyu yürüten güçler Başkan Apo şahsında Kürtlerin yeşeren umutlarını darbelemek istemiş ve PKK'nin mirasını yok etmeye çalışmıştır. Bu temelde Rojava'yı hedeflerine almışlar ve Adana anlaşması olarak bilinen Suriye ile Türkiye arasındaki ittifak gereği Rojava'ya yönelim gerçekleşmiştir.

ne diyorsa doğru odur eğilimidir. Meseleyi kaba hatlarıyla anlamış olsa da işin detayları ve bilimsel yönünü bilmemektedir. Uygulamada ya eski paradigmaya dönmekte ya da tıkanıp kalmaktadır.

İkinci eğilim; Paradigmaya politik ve pragmatik yaklaşım olarak adlandırabileceğimiz eğilimdir. Eski paradigmadan vaz geçmeyi içine sindirmeden bu değişikliği stratejik bir değişiklik olarak değilde Başkan Apo'nun esaretinde ve genel siyasal konjonktürde bunun dışında yapılabilecek başka bir şey olmadığını düşünenlerin eğilimidir. Devletçi çözüm yanlış olduğu için değilde koşulları olmadığından dolayı yeni paradigmayı mecburi ve politik bir çözüm olarak görmektedir. Bu eğilimdekiler fırsat buldukça iktidarcı yaklaşımlara ve devletçi çözüm metotlarına dört elle sarılıyorlar.

Bu iki eğilim dışında daha çok harekete karşıt ve ajan konumunda olan çevrelerin propaganda ettikleri düşmanca anlayışta vardır. Özellikle KDP ve ona yakın çevrelerin bir anti propagandası olarak birçok çevreye empoze edilmiştir. Bunlara göre yeni paradigma Kürtlerin bağımsızlık mücadelesinden vaz geçip daha geri talepleri öne sürmektedir. Yani bağımsızlıktan otonomiye geri dönüş olarak seslendiriyorlar. Düşman tarafından beslenen bu anlayış Başkan Apo'nun İmralı'daki direnişini karalamak, halk içinde teşhir etmek ve küçük düşürmek amacıyla yapılmaktadır. Düne kadar Kürdistan kelimesini bile ağzına alma cesaretinde bulunmayanların, düşmana karşı şu ana kadar bile bir mermi sıkmayanların, kayda değer bir mücadele direnişi sergilemeyenlerin böyle bir antipropaganda yapmaları alçaklık olduğu kadar halkında bunlara itibar ettiği söylenemez.

Kuşkusuz belirtiğimiz anlama sorunlarının, eğilimlerin temel nedenleri eğitimsizlik ve kadrolar tarafından Önderlik paradigmasının halka zamanında ve doğru bir biçimde aktarılıp kavratılmamasıdır. 19 Ekim devrimi ile devletin halk üzerindeki fiili baskı ve engellemeleri büyük oranda ortadan kalkmıştır. Düşmanın varlığı paradigmayı anlama önünde bir engel teşkil ederken devrim ile beraber bu durum engel olmaktan çıkmıştır. Ancak geçen bu beş yıllık devrim pratiği sürecine rağmen Önderlik düşüncesinin halk tarafından yeterince anlaşıldığını iddia edemeyiz. Devletçi-iktidarcı ve maddi yaklaşımlar ile paradigma dışı duruş ve tutumlar görmek mümkündür.

Kuşkusuz belirtiğimiz anlama sorunlarının, eğilimlerin temel nedenleri eğitimsizlik ve kadrolar tarafından Önderlik paradigmasının halka zamanında ve doğru bir biçimde aktarılıp kavratılmamasıdır.

Özyönetim; toplumun her alanda inşa edilmesiyle gerçekleşebilir, Parti önderliği yeni paradigmasını dört temel ayak üzerine oturtmuştur. Akademiler, meclisler, komünal yaşam ve kooperatiflerdir. Bu dört ayağın Rojava'da ne kadar oturduğunu ele aldığımızda paradigmanın anlama ve uygulama düzeyini belirlememiz mümkündür.

Yeni toplumu inşa etmede akademiler temel rol oynamaktadır. Doğru bir fikir oluşmadan doğru bir zikrin ve eylemin olamayacağı açıktır. Ulus devlet zihniyetinin ve kapitalist modernitenin okul sistemi ve üniversiteleri toplumu cehalete mahkûm etmiş ve sahte gerçeklerle hakikatten uzaklaştırmıştır. Haklı bu zihniyetten koparmadan ve yeni bir eğitim sistemi oluşturmadan iktidarcı ve devletçi uygulamaların kendini konuşturmaları önlenemez.

Her ne kadar devrim ile birlikte Rojava'da hemen hemen her alanda akademiler açılmış olsa da hem fonksiyon hem de kapasite noktasında tüm toplumu eğitmede ve dönüştürmede çok

zayıf ve sınırlı bir rol oynamaktadır. Tüm toplumu eğitme şurada kalsın sistemin içindeki yönetim ve kadroları yeteri kadar eğittiği iddia edilemez. Ciddi eğitmen sorunu, araç-gereç ve materyaller yaratıcı metotlardan uzaktır. Binlerce kadro yetiştirmeleri gerekirken çok ağır bir tempo ile ve dar bir çevre ile sınırlı kalmaktadırlar. Sistem içinde binlerce kadro görev almaktadır. Çoğu bu akademilerden geçmemiştir. Devrimin ihtiyaçları ve görevlerin yakıcılığı nedeni ile insanlar görevlendiriliyor. Yeni paradigmayı anlamadıkları için hemen iktidarcı ve devletçi yöntemleri esas alıyorlar.

Devletin empoze ettiği zihniyet ve geleneği ile insanlar dört elle iktidara sarılıyor, devlet içinde hayal ettiği bir memur olmayı devrimin mirası ile elde etmiş oluyor. Belli bir kesim bireysel çıkarları için böyle metotlara başvuruyor ama çoğu eğitimsizlik ve yeni paradigmayı anlamadığından dolayı bu metotlara başvuruyor. Kısa sürede bu kadrolar ve hatta tüm toplum bu akademik eğitimlerden geçmezse devletçi sisteme kaymamak elden bile değildir. Reel sosyalizmin pratiği ve tecrübeleri bunun bir örneğidir.

Ahlaki ve politik toplumun kendi kendini yönetme, yaşamı ile ilgili önemli kararları alarak ve projeleri geliştirerek kendi sorunlarını tartışıp çözdüğü zemin meclisler oluyor. Toplumun politik yönünü temsil ediyor, meclisler. Her kesin doğrudan demokrasi ilkesine dayanarak karar almada, yönetmede ve sorunları çözmede temsilini bulduğu demokratik bir ortam ve zemin oluyor. Tüm renklerin kendisini demokratik kültüre dayalı olarak, özgürce dile getirerek toplumun inşası ve yönetiminde rol oynadığı temel mekanizmadır. İradesi demokratik bir biçimde yönetime yansımayan bir gurup veya bir kesim ahlaki ve politik toplumun temel sıfatına kavuşmamış ve özgür olmayan topluluklardır.

2007 yılından itibaren ilk başta KCK Rojava sonra da TEV DEM adı altında halk meclisleri oluşturulmaya çalışılıyor. Ne var ki henüz halk meclisleri istenilen düzeye ulaşmamıştır. Hem temsil bakımından hem de işlevi konusunda ciddi yetersizlikleri bulunmaktadır. Bu konuda kimi kesimlerin siyasi kaygıları ön planda devrede olduğu için meclise katılmamakta ve uzak durmaktadırlar. Bir köy meclisinden Rojava genel meclisine kadar ahenk ve işleyiş kazandırılamamıştır. Yine var olan meclisler içerisinde ciddi eğitim sorunları ve meclisin misyon ve görevleri hakkında eksikler ve tecrübesizlikler söz konusudur. Çalışma komisyonları ya yoktur ya da fonksiyonel değildir. Toplumun inşası için Önderliğin dokuz boyut olarak saydığı görev ve alanlar yeterince örgütlenmemiştir.

Genelde meclisler ya toplumsal inşaya inmeyerek siyasal sorunları tartışmakta veya var olan sorunları şikayetvari bir biçimde dillendirerek çözüme ulaşmamaktadır. Konfederal bir hukuku ve toplumsal sözleşmeyi gözeterek dönemsel kararlar ve ihtiyaçlara göre yasalar çıkartmaktan acizdir. Toplumun renkleri, özgünlükleri ve özerklikleri çok kimliklilik, yatay ve dikey ilişkiler işletilerek fonksiyonel hale gelmesi gerekirken, özgün ile genel arasındaki optimal denge yakalanamamaktadır. Ya dikey ilişkiler esas alınıyor ve yatay ilişkiler ihmal ediliyor buda merkezi bir sisteme kaymaya yol açıyor. Ya da tersine parçalı ve birbirinden kopuk yapılara yol açıyor. Guruplar arasındaki ilişki ve çelişki diyalektiği işlemiyor. Ya birbirini ret ve inkâr bu kopukluğa yol açıyor.

Bu sefalete, kapitalist modernitenin talana, sömürüye ve ekoloji katliamına son vermek; ekolojik, toplumsal, adil bir üretim ve paylaşım kendi kendine yeten kollektif ve kooperatiflere dayalı bir ekonomi inşasından geçmektedir.

Ya da genel içinde erimeye yol açıyor.

Bunun iki temel nedeni vardır. Birincisi sistemin ister istemez toplumun renkliliğinden dolayı hukukla yaşadığı ilişki ve çelişkisi, ikincisi iktidarcı-devletçi zihniyetten kaynaklanan anlayışsızlık sorunlarıdır. Demokratik ve konfederal yapılar çok kimliklilik ve aynı anda birçok alana karşı yükümlükler ve sorumluluklar gerektiren bir yapıdır. Ve doğası gereği örülü ve çok renklidir. Zihniyet olarak buna açık olmama ve bu durumu bir karmaşa olarak görerek kolaya, rahata kaçma ve tek kimlikliliğe tek taraflılığa kayarak geneli kapsayan bir sorumlulukla yaklaşmama sorunlara yol açmaktadır.

Kuşkusuz hiçbir sistem mükemmel değildir. Temel ilkeleri gözeterek her zaman ihtiyaçlara göre sistemler değişmekte ve yenilenmektedir. Bu işin diyalektiği ve doğası gereği böyledir. Deneme yanılma temelinde ideal sistemler bulunur ve optimal dengeler oturur. Ancak en mükemmel sistemde bile anlayış yeterliliği olmazsa sorunlar yaşanır. Bu yüzden ideal sisteme ulaşma arayışları yanı sıra anlayış düzeltmesi önemli olmaktadır.

Üçüncü ayak ise komünler ve komünal yaşamdır. Doğal toplumdaki klanlara tekabül eden toplumsallaşmanın ilk ve en ideal formudur. Bir arada yaşamanın, özgürce ve adalet içinde yaşamanın kök hücresidir. Ortak değer yargıları etrafında yaşamı sürdürmenin güzelleştirmenin adıdır komün. İnşa edilmiş ahlaki ve politik toplumun en küçük toplumsal örgütlenme birimidir. Bir insanın biyolojik hücresi gibi yaşamak için tüm özellikleri muhteva eder. Nasıl ki bir biyolojik hücre çekirdeği ile kromozom ve gen yapısıyla akyuvarlar ve alyuvarlarla üremeyi beslenmeyi ve savunma görevlerini işliyorsa bir toplum içindeki komünde öyledir.

Kendi öz savunmaları, kooperatifleri, eğitim, kadın, gençlik, sulh komiteleri ve sağlık komiteleri gibi yaşamın tüm alanlarında dokuz boyutlu ve hatta daha fazla boyutta örgütlemeleriyle işlevlik kazanıyor. Gönüllülük ve iradeli katılım temelinde ekonomik olarak kendi kendine yetme, siyasal olarak kendini yönetme, kadın özgürlüğü ilkesine dayanan ekolojik bir formdur. Komün oluşturma ve örgütleme ahlaki politik toplumun inşasının en temel ve kutsal görevidir. Başkan Apo beşinci savunmada özlemlerin ve umutların sınırı olmadığını belirtirken kendisinin de bir köyde bir yerleşim alanında böyle bir çalışmayı yürütmekten büyük bir heyecan ve coşku duyacağını belirtmektedir.

Rojava'da devrimin başlamasıyla birlikte bu çalışma yürütülmüş ve komünler oluşturulmaya çalışılmıştır. Çok sayıda komün oluşturulmuş ne var ki üstte belirttiğimiz anlayışa göre pratikleşmemiştir. Ve çoğu kez kooperatifler ve üstte belirtilen komiteler ya yoktur ya da işlev kazanmamıştır. Öneminden ötürü öz savunma alanında sınırlıda olsa belli bir çaba olsa da diğer boyutlarda daha az örgütlenme açığa çıkmıştır. Halkın birçok kesimi ya komünlerin gerçek anlamını ve fonksiyonunu anlamamakta ya da siyasi kaygılardan ötürü mesafeli yaklaşmaktadır.

Dördüncü ayak ise kooperatiflerdir. Toplumun tüm yaşamsal ihtiyaçlarını ve yaşamanı sürdürmek için gereksinim duyduğu tüm araç gereçlerin teminine ekonomi denilir. Doğal toplumda ortak üretim ve adil paylaşımı esas alan ekonomi, sınıflı toplumun ortaya çıkmasıyla birlikte bozulmuş sömürüye ve adaletsizliğe dayalı bir yaklaşım ortaya çıkmıştır. Bugün kapitalist modernite, endüstriyalizm ve finans ekonomisiyle adaletsizliği ve toplumun sömürü-

Devletin empoze ettiği zihniyet ve geleneği ile insanlar dört elle iktidara sarılıyor, devlet içinde hayal ettiği bir memur olmayı devrimin mirası ile elde etmiş oluyor.

sünü en yüksek seviyelere çıkarmıştır.

Tarımın ve ona dayalı ekonominin ilk adımlarının atıldığı ve tarihte Verimli Hilal olarak bilinen Mezopotamya ve Ortadoğu halkları günümüzde açlık sınırları altında ekmek bulmakta zorlanan bir konumdadır. Bu sefalete, kapitalist modernitenin talana, sömürüye ve ekoloji katliamına son vermek; ekolojik, toplumsal, adil bir üretim ve paylaşım kendi kendine yeten kollektif ve kooperatiflere dayalı bir ekonomi inşasından geçmektedir. Ahlaki ve politik toplumun temel bir öğesi olan bu ekonomi biçimi olmazsa olmaz kabilindedir. Rojava da devrim ile birlikte her ne kadar kimi arayış ve çabalar olmuş olsa da yeterli olmamıştır. Toplum dış güçlere ve onların kirli politikalarına maruz kalarak açlıkla terbiye edilmeye çalışılmış ve göçe mahkûm olmuştur.

Rojava'ya yönelik ambargoları ve saldırıları göz önünde bulundurduğumuzda savaşan bir halk gerçeği yaratmak ve buna göre bir savaş ekonomisi oluşturmak gerekiyordu. Böylece hem askeri saldırılar boşa çıkartılacaktı hem de halkın temel yaşam ihtiyaçları temin edilecekti. Ne var ki buna ulaşmada zorluklar yaşanmıştır. Hâlbuki ciddi ekonomik kaynaklar, yer altı ve yer üstü zenginlikler söz konusudur. Rojava'da ki tarım tüm Suriye'ye yetiyor ve artıyordu bile. Suriye'nin en büyük petrol rezervleri hatta çoğu Rojava'dadır. Hayvancılık önemli bir geçim kaynağıdır. Bunun yanı sıra ekolojiye zarar vermeden belli bir sanayi ve işletmeler geliştirilebilir. Ancak bu konuda yetersiz kalınmıştır. Daha çok günü birlik, uzmanlıktan ve projelendirmekten yoksun amatör yaklaşımlar nedeniyle var olan kaynaklar ya yerinde değerlendirilmemiş ya da savaş ve istikrarsızlık ortamından yararlanarak kimi rantçıların ve fırsatçıların insafına bırakılmıştır.

Kimi kooperatifler kurulmuş, tarıma ilişkin bazı çalışmalar yürütülmüş, çeşitli atölyeler açılmış ve tekstil alanında belli örgütlemeler de oluşturulmuştur. Ancak bunun daha da geliştirilerek Rojava ekonomisini bir bütün olarak ele almak ve yeniden örgütlemek büyük bir aciliyet arz etmektedir. Ambargoları boşa çıkarmanın ve halkın yaşam standartlarını yükseltmenin yolu buradan geçmektedir.

Başkan Apo'nun paradigmasını belirttiğimiz düzeyde hem anlama hem de uygulama sorunları mevcuttur. Sınırlı bir anlama ve uygulama bile Rojava devrimini çok kısa bir sürede Suriye'nin diğer bölgeleri ve Ortadoğu'da kaos durumu yaşayan ülkelere kıyasla büyük bir ilham kaynağı haline getirmiş ve büyük kazanımlar gerçekleştirmiştir. Bu gerçekten yola çıkarak paradigma yeterli düzeyde özümsenerek uygulamaya konulursa Rojava; demokratik bir Suriye federasyonu ve demokratik bir Ortadoğu konfederasyonu için mihenk taşı olur ve başarılı bir örnek niteliği taşır.

Toplumun renkleri, özgünlükleri ve özerklikleri çok kimliklilik, yatay ve dikey ilişkiler işletilerek fonksiyonel hale gelmesi gerekirken, özgün ile genel arasındaki optimal denge yakalanamamaktadır.

TOPLUMSAL ÖZGÜRLÜK BİLİNCİNİN GÖSTERGESİ;

TOPLUMUN POLİTİKA YAPMA İRADESİ

''Çoğulluk Yeryüzünün Yasasıdır''

Günümüz dünyasında toplumsal sorunlar sürdürülmeyecek boyutlara varmış bulunmakta. Özellikle Ortadoğu'da yaşanan dehşetengiz durum, küresel hegemonik paradigmaların derin çöküşünün çarpıcı örneğini teşkil etmektedir. Ortadoğu'da yaşanan kriz; kapitalist modernitenin sömürü tekelinin örgütlendirilmiş gücü olan ulus devlet olgusunun eseridir. Ve ulus devlet paradigmasında ısrar edildiği müddetçe krizlerin son bulmayacağını öngörmek için kâhin olmaya gerek yok. Kapitalist modernitenin yaşadığı esas sorun ise, sistemin ürettiği krizler değil; bu zaten yapısallığı gereğidir. Esas sorun; sistemin bu krizleri yönetme becerisini artık gösterememesidir. Toplumsal sorunların çözüm şansı da bu kriz halinin yarattığı ortamda daha yüksek seyretmektedir.

En sorunlu ve Bireyine Hiçbir Şey Vermeyen Sistemi Aşmak

Yaşam farklılık üzerinde anlam bulur. Aynılığın olduğu yerde hiçlik vardır. Aynılık yokluktur. Farklılığı ortadan kaldırmak yaşamı ve toplumu hiçlik uçurumuna sürüklemektir. Farklılık toplumun doğalitesidir. Toplumsal doğa hiçbir zaman monolitik ve homojen olmadı, yapılamazda. Toplum mühendislerinin büyük yanılgısı, bu toplumsal doğaya monolitik bir form kazandırma gayretleridir. Buldukları tek şey, ulus-devlet formudur ve bu form artık sürdürülebilir, yaşanabilir ve hatta tahammül edilebilir değildir. Ulus devlet felsefi, siyasi, ideolojik olarak hiçlik salgılar. Bu anlamda yaşam ve toplum karşıtlığı barındırır. Ulus devlet'te toplum ve birey anlam gücünü yitirir, bu toplumun zihinsel sömürge haline düşürülmesidir. Yani toplum bir bütün nesnelleştirilerek sürü haline getirilmiş olur. Nesnel duruma indirgenmiş toplum-birey özgür tercih yapacak bir farkındalığa sahip değildir. Tarih felsefesi açısından bu durum kendilik olmaktan çıkma, kendilik bilincinde yoksunluk özcesi toplumun öznel pozisyonunu yitirerek yabancılaşma evresi dediğimiz sürece girmiş olur. Kapitalist modernitenin ulus devlet formu; toplum ve bireyi tarihsel bağlam içerisinde aidiyetsiz ve köksüz bırakarak kendi tahakkümlerini sürdürmek isterler. Bu gerçeklik ışığında ne bu bireyin topluma, ne de ulus-devlet zihniyetinin tahakkümü altında yaşayan toplumun bireyine verecek bir şeyi yoktur.

"İktidar ve devletin sadece zor aygıtı ve ilişkilerinin toplamı olduğunu söylemek ciddi eksiklikler taşır. Bu ay-

gıtların en önemli rolünün toplumun güçsüz ve savunmasız bırakılması olduğu kanısındayım. Bu rollerini ise, toplumun 'varoluş' araçları olan ahlaki ve politik dokulaşmasını sürekli zayıflatıp iş yapamaz ve rolünü oynayamaz duruma düşürerek gerçekleştirirler."

Toplumun tüm gözeneklerine kadar sızan bir ulus-devlet iktidar gerçeği karşısındayız. Bu öyle bir sistemdir ki, her ilişki ve oluşum başlangıçta farklı da olsa giderek iktidar biriktirir. Çünkü iktidarın taşıyıcısı bizzat bireylerdir. Fuocoult'un ironik biçimde ifade ettiği gibi ulus-devlet sürecinde iktidar, merkezileşmeden ziyade dağılmıştır. İktidar her yerdedir ve her yerden üremektedir. İktidar ilişkileri toplumun tüm gözeneklerine sirayet etmiştir. Açık ki, iktidarın bu kadar yaygın ve işlevsel olduğu bir toplumu yönetmek zor değildir. Toplumun varoluşunu sağlayan esas dinamiklerden olan, tartışma ve karar gücü olabilme iradesi her türlü iktidar aracıyla ya engellenir, ya da adına demokrasi denilen ve oldukça biçimsel işleyişe sahip bir sistemle denetim altında tutulur. Unutmamak gerekiyor ki, toplumun varoluş niteliğini belirleyen temel ölçü; söz konusu toplumun hayati çıkarları doğrultusunda güncel tartışma ve kararlar kadar, stratejik kararlar alacak politik ve ahlaki iradesini gösterme gücüdür.

Ulus-Devlete karşı Demokratik Ulus seçeneği

Bütün modern iktidar biçimleri -bir kural olarak- merkeziyetçiliğe meyleder. Ulus-Devletin merkeziyetçiliğe koşması ise, yapısallığı nedeniyledir. Özellikle dayandığı iktidar ve sermaye tekellerinin çıkarlarını esas alması merkeziyetçiliği daha katı uygulamasına yol açmaktadır. Zaten başka türlü bu çıkarları koruyamaz. Merkeziyetçilik ulus-devletin sigortası gibidir.

Kapitalist modernite kendi sürekliliğini ve hegemonyasını derinleştirmek için yeni bir evre olarak ulus devlet olgusunu önemsedi, daha doğrusu kendi varoluşunun esası haline getirdi. Bu minvalde tarihsel toplum gerçekliğini göz önüne aldığımız zaman tek'liğe dayalı varoluşu esas alan ulus devlet olgusunun ne denli sorunlu olduğunu rahatlıkla kavrayabiliriz. Tarihsel- toplumun temel yasası farklılık-çoğulluk'tur. "Çoğulluk Yeryüzünün Yasasıdır" der H. Arendt. Bu bağlamda şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki; aslında ulus devlet toplumsal hakikatten yabancılaşmanın ucube ifadesi oluyor. Kapitalizm döneminde toplumsal bir olgu olarak ifadeye kavuşan ulus devlet, öz olarak kapitalizmin toplum üzerinde hegemonik meşruiyetini sağlama alma girişimidir. Bir toplum kırım ve sömürü tekeli olarak şekillenen ulus devlet iktidarının ideologları teolojik yorumlarla kutsiyetini oldukça güçlendirilmiş ve bu her açıdan toplum ve onun demokratik geleceği için daha tehlikeli bir hal almış bulunmaktadır.

Ulus-devlet gerçeğinde toplum nesnel bir durumda seyreder, nesnelleşen toplum bilimsel kılıfla bir hakikat olarak kabul ettirilmeye çalışılır. Bilimsel kılıf dediğimiz pozitivist sosyolojidir. (Bilim demişken şunu vurgulamadan geçmemek gerekir, aydınlanma dönemi ile beraber özgür düşüncenin ve özgür toplum-bireyin kıstası bilimsel şüphecilikti, şimdi ise özgür düşünce ve özgür toplumun esas kriteri mevcut bilime şüpheci bir perspektifle bakmaktır. Bu yaklaşım toplum-devlet ve tarihi hakkaniyetli tahlil

Unutmamak gerekiyor ki, toplumun varoluş niteliğini belirleyen temel ölçü; söz konusu toplumun hayati çıkarları doğrultusunda güncel tartışma ve kararlar kadar, stratejik kararlar alacak politik ve ahlaki iradesini gösterme gücüdür.

etmemize güçlü dayanak oluşturacaktır.) Önder APO savunmalarında bu konuda oldukça çarpıcı bir analiz geliştirir:

"Devlet amaçlı ulusla ulus amaçlı devlet mücadeleleri çağın kanlı gerçeğinin ana etkenidir. İktidar ve devletle ulusu buluşturmak, modernite çağının sorunlarının ana kaynağıdır. Modernite çağının sorunlarını diktatörlükler ve hanedan devletlerinden kaynaklanan sorunlarla karşılaştırdığımızda, aralarındaki en büyük farkı devlet ulusu oluşturur. Sosyal bilimin en karmaşık konularından biri olan ulus-devlet, görünüşte modernite karşıtı tüm çağdışı sorunların çözümleyici aracı olan bir sihirli değnekmiş gibi sunulur. Özünde ise toplumsal sorunu bir iken bin yapar. Bunun nedeni de iktidar aygıtını toplumların kılcal damarlarına kadar yaymasıdır. İktidarın kendisi sorun üretir; sermayenin zor biçiminde örgütlenmiş potansiyel karakterinden ötürü, baskı ve sömürü olarak toplumsal sorun üretir. Ulus-devletin amaçladığı homojen ulus toplumu, ancak iktidarla tüm uzuvları testereyle kesilip eşitlenmiş gibi yapay ve şiddet yüklü sahte (sözde hukuken) eşit yurttaşlar inşa eder. Bu yurttaş kanun lafzında eşittir, ama hayatın her alanında birey ve kollektif varlık olarak azami eşitsizliği yaşar." (Abdullah ÖCALAN- Savunmalar)

Öz Yönetimden Yoksunluk Sömürge Durumun Devamıdır

Kapitalist modernite giderek merkezileşen, toplumsal ilişkiler aracılığıyla yayılan iktidar ve devlet aygıtlarıyla kendini sürdürürken, toplumun kendini demokratik tarzda var edeceği politik alanı da yok etmiş oluyor.

Politik alan özerk bir alan değildir. Aksine tamamen kamusal, toplumun bizzat varoluşuyla ilgili bir faaliyettir. Toplum kendisini politika yaparak sürdürür. Politika yapmadan hayati çıkarlarını bir gün dahi koruyamaz, dağılır ve giderek başka güçlerin buyruğu altına girer. Nitekim esaret altında yaşayan her halkın hikâyesi işte bu "politikasızlık" durumudur. Ki politika alanı toplumsal özgürlük alanıdır.

Bugün çokça gündemimizde yer alan ve her yerde pratiği sergilenen öz yönetim direnişlerinin hedefi, içinde yaşanılan toplumu demokratik ve politik toplum haline getirmedir. Daha doğrusu toplum, bu hakkını bizzat kullanmaya başlamıştır. Yeni hikâyenin de özeti budur!

Öz yönetim direnişleri, toplumun varoluşundan gelen demokratik, politik ve ahlaki yapısını işlevselliğe kavuşturma eylemselliğini ifade eder. Kürt halkı politik ve demokratik niteliğini yeniden kazanmak ve bu vasfıyla yaşamak istemektedir. Öz yönetim direnişleri işte bu sürecin adı olmaktadır.

Öz yönetim direnişleri, toplumun varoluşundan gelen demokratik, politik ve ahlaki yapısını işlevselliğe kavuşturma eylemselliğini ifade eder. Kürt halkı politik ve demokratik niteliğini yeniden kazanmak ve bu vasfıyla yaşamak istemektedir. Öz yönetim direnişleri işte bu sürecin adı olmaktadır. Kendisi olmakta ısrar eden, sömürgeleşmeye, çürümeye ve tek taraflı bağımlılık dayatmalarına karşı kendi demokrasisini inşa ederek özgür yaşamak isteyen bir halkın tutumu olarak değerlendirilmelidir. Öz yönetim direnişleri; nesne değil oluştuğu gibi özne olmak isteyen, eşit bir statü arayan, her türlü saldırı ve baskıya karşı kendi örgütlenmesini geliştirmek ve bunun öz yönetim dâhil her türlü kurumlaşmasını oluşturmak isteyen bir halkın meşru ve evrensel olan bir hakkı bizzat kullanmasına dayanır. Çünkü hiçbir halk öz yönetimsiz yaşayamaz!

''Kapitalist modernitenin ve esinlendiği sosyoloji biliminin demokratik ulus kate-

gorisini işlememesi yapısallığı ve ideolojik hegemonyası gereğidir. Demokratik ulus sadece zihniyet ve kültür ortaklığıyla yetinmeyen, tüm üyelerini demokratik özerk kurumlarda birleştiren ve yöneten ulustur. Belirleyici olan yönü budur. Demokratik özerk yönetim tarzı demokratik ulus olmanın başta gelen koşuludur. Bu yönüyle ulus-devletin alternatifidir. Devlet yönetimi yerine demokratik yönetim büyük bir özgürlük ve eşitlik imkânıdır. Liberal sosyoloji, ulusu esas olarak ya kurulmuş bir devletle ya da devlet kurmayı amaçlayan bir hareketle özdeşleştirir. Reel sosyalizmin bile bu yönlü bir arayışta olması liberal ideolojinin gücünü gösterir. Demokratik ulusun alternatif modernitesi demokratik modernitedir. Tekelcilikten kurtulmuş ekonomi, çevreyle uyumu ifade eden ekoloji, doğa ve insan dostu olan teknoloji demokratik modernitenin, dolayısıyla demokratik ulusun kurumsal temelidir." Abdullah ÖCALAN-(Savunmalar)

Kürdistan halkı tarihsel özgürlük özlemlerine ulaşmak uğruna çok zorlu ve ağır bedeller içeren evrelerden geçmiştir. Tarihsel toplum ışığında Kürt toplumsal gerçekliğini incelediğimiz zaman görülecektir ki, özyönetim gerçekliğine oldukça yatkın bir sosyolojik gelişim gerçeğine sahiptir. PKK öncülüğünde yaşanan son kırk yıllık amansız mücadele Kürdistan'ın bu tarihsel dokusuna uygun çözümler geliştirdi ve bunu günümüzde doğru bir politik formülasyonla "demokratik özyönetim-demokratik özerklik" olarak somutlaştırdı. Kürdistan'da var olan sömürge haline son vermenin felsefik-politik ifadesi olarak özyönetim direnişlerini ele almak bizi daha doğru sonuçlara götürecektir.

Çözümsüzlük Dayatmalarına Karşı Öz Yönetim Çözümü

Yeni bir toplumsal varoluş inşası söz konusudur. Bu şu anlama geliyor; yeni bir yaşamın tanımı yapılıyor. Kürdistan somutunda tarihsel toplum gerçeği güncelleştiriliyor. Aslında sömürge olgusunu yeniden yorumlayıp aşmak için daha realist ve tarihsel hakikat ile uyumlu bir politik mücadele mecrası belirleniyor. Demokratik modernitenin epistemolojisi bu teorik ve pratik gelişme içinde entellektüel bir uğraş olarak şekilleniyor. Kavramlar tarihsel gelişim seyri dikkate alınarak yeni içerikler kazandırlıyor, özelikle politika-sosyoloji-demokrasi-jineoloji vb.

Önder Apo'nun Radikal Demokrasi çizgisi, toplumun her kesimine ve kimliğine kendini ifade etme ve siyasi güç olma olanağını sunarken, politik toplumu da hep birlikte oluşturma şansı tanıyor. Günümüzde çokça tartışılan çok kültürcülük- çok kimliklik sorunsallığına en güçlü çözüm förmülasyonu önder APO'nun Demokratik Ulus kuramının bedenleşmesi olan demokratik özerklik perspektifidir. Öz yönetim direnişleriyle Politika -tanımına uygun olarak tüm farklılıkların birbirini beslemesi- güçlendiren tarzda yeniden teorik ve pratik doğrultu kazanıyor. Tarihsel toplumun güncelleşmesi olarak, Öz yönetim direnişleri Kürdistan'ın sömürge durumuna son verecektir. Ki Kürdistan'ın sömürge halinde bırakılması Ortadoğu'daki tüm farklı kimlik-inanç ve kültürün yok edilmesi anlamını taşımaktadır. Kürdistan halkının politika yapma gücünü gösterme eylemselliği olarak demokratik öz yönetim direnişleri bu coğrafyada yaşayan tüm halkların özgürlük bilincinin eylemsel ifadesi olan politika yapma zemini sağlayacaktır. Sömürge durumu aslında Ortadoğu'da tüm halkların demokratik değerlerden mahrum kalması anlamına gelir. Öz yönetim direnişleri, giderek derinleşen çözümsüzlük yaklaşımını aşmanın yegâne yoludur.

Ulus devletin demokrasiyi inkar eden zihniyeti ve uygulamalarına karşı daha fazla öz yönetim direnişleri ile karşı koymak ve bunun zihniyet gücü ile yapısal formunu oluşturmak özgür geleceği bugünden inşa etmek anlamına gelecektir. Güncelin özgürleşmesi denilen şeyde tamda an da toplumsal varoluşu zihinde-eylemde sağlamaktır. O halde insanlığın tarihsel özlemini beyninde yüreğinde taşıyanlar kavgasını dahada büyütmelidir.

ÖZGÜR YAŞAMI DEVLETÇİ SİSTEMDEN BOŞANMIŞ KADRO İNŞA EDEBİLİR

Herhangi bir partinin, hareketin üyelerinin nasıl davranacağını, nasıl yaşayacağını kuşkusuz partinin veya hareketin ideolojisi ve ona uygun oluşturulmuş olan programı belirler. Yanı sıra bir parti ve hareketin üyelerinin yani kadrolarının dönemsel olarak ne yapmaları gerektiğini de öncülük ettikleri toplumsal kesimin ulaştığı düzeyle birlikte karşısında mücadele yürüttükleri düşmanın duruşu belirler.

Kendisini toplumun doğasına bağlamış olan Özgürlük Hareketi'nin nasıl bir ideolojiye dayandığını hepimiz biliriz. PKK'nin tüm üyeleri verili yaşamdaki her anın bile ideolojik bir kurgu-inşa olduğunu çok iyi bilir ve yaşamını da kendi ideolojisini özümseme düzeyiyle bağlantılı bir şekilde kendi ideolojisine uygun olarak yaşamaya çalışır. Her PKK kadrosunun dönemsel olarak ne yapacağını da içinden geçilen süreç, ulaşılmış olan düzey belirler.

Küresel ve sistemik olan egemenliğe karşı küresel ve sistemik bir çıkış olarak kendisini kurgulayan ve bunun mücadelesini veren Özgürlük Hareketi'nin bu evrensel yanının yanı sıra soykırım kıskacına alınmış olan Kürt'ü ruhu ve bedeniyle var kılmaya odaklandığını biliriz. Evrensellik-tekillik ilişkisini şeylerin doğasına uygun olarak kuran Özgürlük Hareketi, tekilde kazanılanın evrensellik olduğunu çok iyi bilmektedir. Tekilde kaybedenin de yine evrensellik olacağını bilerek davranmaktadır. O nedenle temsil ettiği demokratik komünal değerleri de karşısında mücadele yürüttüğü sömürgeci sistem ile kapitalist moderniteyi de sistemik olarak ele almakta, tarihi sorumluluklarının bilincinde hareket etmektedir.

Tekillik-evrensellik bağlamının doğasına uygun davranarak, yani bunları birbirinden koparmadan şunu söyleyebiliriz ki Özgürlük Hareketi'nin öncülük ettiği ve hakkında verilmiş olan soykırım fermanını aşmak istediği Kürt halkının geldiği aşama, kendi özgür yaşamını inşa etme sürecidir. Kürtlerin özü kültürel ve kökü hiyerarşik devletçi sistemin çıkışına kadar götürülebilecek olan direnişlerinin günümüzde Kürtleri taşıdığı aşama budur. Dolayısıyla her PKK üyesinin, kadrosunun görevi öncülük ettiği bu halkın ulaşmış olduğu düzeye ve ihtiyaçlarına cevap olmaktır. Bu açıdan Kürt halkının özgür yaşamının inşası PKK ve onun her üyesi açısından program anlamına gelmektedir. PKK ve her PKK üyesi bu görevi yerine getirdiği, buna

uygun davrandığı ölçüde kendisi'dir, doğru yoldadır. Bunun dışındaki hiçbir yol PKK'nin yolu değildir. Önderliğimizin bizzat 2005 Newrozunda ilan ettiği Kürdistan Demokratik Toplum Konfederalizmi, bunun parçalardaki karşılığı olan kantonal sistem, öz yönetim gerçekliği PKK'ye bu görevini yaptırma çabalarıdır.

Amansız Savaş ve Özgür Yaşam İnşası

PKK'nin temsil ettiği toplumcu değerler, tarihteki benzerlerinden çıkardığı dersler, toplumun, insanın ve yaşamın doğasından çıkardığı hakikat rejimi onu, çıkışı toplumun ve yaşamın doğasıyla uyumlu olmayan hiyerarşik devletçi sistemin dışında bir sistem arayışına götürmüştür. PKK Önderliğinin yukarıda belirttiğimiz parametrelere dayanarak oluşturduğu hakikat rejimi, egemenlerin sistemi olan merkezi uygarlığın dışında toplumun doğasına dayanan bir toplumsal sistemi kurmayı emrediyor. Kendisini tamamen toplumcu olarak kurgulayan ve öyle olmak isteyen PKK'nin ne yapacağı netleşmiş oluyor böylelikle. Yanı sıra bu amacına ulaşırken, bu hareketin zamanın ruhuna, dönemin diline uygun olma gibi bir zorunluluğu daha bulunuyor. Düşman fiziki ve kültürel yok etme politikalarından asla vazgeçmiyor ve sonuç alacağını umarak, Şengal'de, Rojava'da, Bakur'da, Başûr'da amansız saldırıyor. Düşman kendi cephesinden büyük güçlerin de direkt veya endirekt desteğini alarak son büyük yok etme savaşını veriyor, vermek istiyor. Bu cephede var olmak, önemli ölçüde kültürel olarak özümlenmiş olan fiziği bile korumak için PKK de ölümüne direnmek zorunda kalıyor ve PKK direniyor. Şengal'de, Rojava'da, Bakur'da ve Başûr'da zalime karşı her insanın yapmak isteyip de yapamadığı direnişi gösteriyor. O da son büyük savaşını düşmanı kesin bir yenilgiye uğratmak amacıyla amansız veriyor. PKK böyle davranmak zorunda kalıyor, düşmanın yok etme amaçlı yönelimleri PKK'yi var olmak ve var kalmak için böyle davranmak zorunda bırakıyor.

Yanı sıra Kürt halkı, benzerlerinin başına gelenin kendi başına da gelmesini istemiyor. Özgür, eşit, adil ve kendi olmanın mümkün olduğu bir yaşamı istiyor. Bunun da adı kimden gelirse gelsin hiyerarşiden, egemenlikten, iktidarcılıktan, cinsiyetçilikten, toplumsal parçalanmışlıktan kurtulmuş olan 'özgür yaşam'ın inşası oluyor. İşte PKK bir taraftan öncülük ettiği ve hakkında soykırım kararı verilmiş olan bir halkın fiziğini nasıl koruyabileceğiyle, öte yandan da koruduğu bu fiziğin insan ve toplumun doğasıyla uyumlu bir ruhla nasıl donatacağıyla uğraşıyor. Yani bir oluş olarak ruh ve beden birlikteliğini mevcut hiyerarşik devletçi sistemin dışında, insan ve toplumun doğasına uygun bir şekilde gerçekleştirmenin derdindedir, PKK. Her PKK üyesinin mevcut durumda temel derdi, uğraşısı tamamen bu oluyor. Ancak şöyle bir gerçeklik de var ki, bu hiç de kolay olmuyor.

> Tekillik-evrensellik bağlamının doğasına uygun davranarak, yani bunları birbirinden koparmadan şunu söyleyebiliriz ki Özgürlük Hareketi'nin öncülük ettiği ve hakkında verilmiş olan soykırım fermanını aşmak istediği Kürt halkının geldiği aşama, kendi özgür yaşamını inşa etme sürecidir.

Teorik Düzlemde Sorun Yaşanmıyor

PKK'nin bu konuda yaşadığı sorunlar, teorik düzlemde yaşanmamaktadır. Önderliğimizin ortaya koyduğu çerçeve sadece özgür bir Kürdistan için değil, özgür bir dünya için de yeterlidir. Yaşamı inşa için gerekli olan bilgi, teori, ideoloji Önderliğimizin deyimiyle 'süzülmüş bal' kı-

vamındaki bir gerçeklik olarak önümüzde durmaktadır. Ne kadar istenirse o kadar isteyenin olan bir paylaşım, Önderlik düzeyinde fazlasıyla gerçekleştirilmiş haldedir.

Açıktır ki bir partinin programını gerçekleştirmesi, eş deyişle amaçlarına ulaşabilmesi üyelerinin parti program ve ilkelerine göre davranmalarına bağlıdır. Kuşkusuz ki partimiz de amaçlarına kadroları sayesinde ulaşacak veya ulaşmaya çalışacaktır. Bu yönüyle tüm çıkışlar, hareketler, toplumsal hatta egemen güçler için geçerli olan, bizim için de geçerlidir. Partimizin başarıya ulaşıp ulaşamayacağını kadrolar olarak bizim performansımız belirleyecek. Toplumun doğasından çıkması itibariyle insan, toplum ve yaşamın hakikatine uygun ve bağrında toplumsal sorun barındırmayacak bir teorik çerçevemiz olsa da bunun bedenleşmesi tamamen kadroların duruşuna bağlıdır. Kadronun bu ideolojik-teorik çerçeveyi hem kendi kişiliklerine yedirmeleri, bunu özümseyerek temsil etmeleri hem de kendilerinde başardıkları ölçüde topluma taşırmaları başarının kilididir. Dolayısıyla kadro-parti ilişkisi çerçevesinde evrensel doğruları tekrarlamaktan ziyade, PKK kadrosunun 'süzülmüş bal' kıvamındaki gerçeklikler orta yerde dururken, bundan neden yeterince yararlanmadığına odaklanmak daha yerinde olacaktır. Çünkü ortada niceliksel ve niteliksel olarak potansiyeline, zihni kapasitesine ve sahip olduğu sınırsız olanaklarına nazaran başarılı sayabileceğimiz bir tablo yoktur. Önderliğimizin bu konuda adeta sonu gelmez eleştiri ve değerlendirmeleri vardır.

Böyle bir durumda mevcudun fotoğrafını çekmekten çok, bu tabloyu ortaya çıkaran etkenlere odaklanmak, sorunun aşılması için daha yerinde olacaktır. Kürt ve Kürdistan'ın tarihsel toplum bağlamında ne anlama geldiğini, Kürtlerin tüm merkezi uygarlık tarihi boyunca nasıl anti-uygarlıkçı bir duruşta olduğunu, bu tarihi arka planın yanı sıra güncelde soykırım halini almış olan Kürt sorununun gerçekte kimler tarafından çıkarıldığını, sorunun çözümü için Kürtlerin nasıl direndiğini ve sonuçta nasıl bir tablonun çıktığını, mevcut durumda hareketimizin hem Kürtler hem de tüm insanlık için nasıl bir anlam taşıdığını, gerçekte neyi temsil ettiğini, özellikle demokratik ulus, demokratik modernite kavramsallaştırmalarının ne kadar önemli ve evrensel olduğunu, bir bölgesel devrimi gerçekleştirmeye yetecek düzeyde büyük olanaklara nasıl sahip olduğumuzu, bu nedenle de bu kritik döneme neden çok büyük bir ciddiyetle yaklaşmamız gerektiğini, kadroların duruşunun yengide ve yenilgide nasıl belirleyici olduğunu, vb vb anlatmaya gerek yoktur. Zira bunların tümü fazlasıyla yaşanmakta ve bilinmektedir. Dahası böylesi bir ele alış, malumun ilanından başka bir anlama gelmeyecektir. Önderliğimizin bunu da eleştirdiğini, kendisinden edindiklerimizi ikide bir tekrarlamaktan vazgeçmediğimizi belirttiğini de ekleyelim. Dolayısıyla zaferi engelleyene odaklanmak en doğrusudur.

Hangi Bilgi Dalgalarının Parçacığıyız

Herkes kendi bilgisinin dışavurumudur. Herkes düşündüğünü yapar. Tersi de doğrudur, herkes yaptığını düşünür, daha doğrusu yaptığıdır düşündüğü. Keşke herkes söylediği kadar yapsaydı. Dil o yönüyle alabildiğine yalancıdır, belki de insanın en yalancı organıdır. Boşuna 'dilin kemiği yoktur' denmemiştir. İnsan dili sayesinde en güzel sözü söyler ama en kötüsünü yaşar. O nedenle insanın sözlerine değil, ne yaptığına bakmalı. Birbirimizin düzeyini söylediklerimizden değil yaptıklarımızdan ölçebiliriz. Çünkü söylem yanıltabilir. Örneğin Önderliğin söylediklerini tekrar edebilir, kitaplardan aktarım yapabilir, ama pratiğimiz ise çok farklı olabilir, nitekim oluyor da. Her davranışımızın arkasında kendi bilgi yapılarımız, bilgi dalgalarımız vardır. O yönüyle herkes aynı zamanda bir düşüncedir, bir bilgi dalgasıdır. Kendi düşüncesinin bir dışavurumudur. Dolayısıyla herkes kendi söylediklerinin değil, yaptıklarının pratikçisidir. Yaptıkları gerçek düşünceleridir. O açıdan her davranışın, her bakışın, her duruşun, her oturma biçiminin, her yemenin-içme-

nin, her kılık kıyafetin bir ideolojik ve zihni karşılığı vardır. Önderliğimizin 'yemek ve içmek bile ideolojiktir' söylemini, yaşamın kendisinin ideoloji olduğunu bilerek kavramakta çok büyük yarar vardır. Egemenler için de ezilenler için de öyledir. Aynı ideolojiyi benimsediğimizi söylediğimiz halde, birbirine tezat çok farklı davranışımız çıkıyorsa, bunun nedeni farklı düşüncelerimizdir. Önderlikle aynı bakamıyor, aynı olgulara ilişkin algılarımız farklı oluyorsa, Apoculaşamıyorsak, APO klanı içinde kendimizi yeterince eritemiyor, birleşemiyor, kaynaşamıyorsak bunun temel nedeni düşünsel farklılıktır. Tüm farklı pratiklerin temelinde farklı düşünce, teori vardır. Çünkü pratiğin anası teoridir, zihniyettir, düşüncedir. En temel yaratıcı güçtür düşünce. Düşünce tanrısaldır ve her düşünce oluşmak, bedenleşmek ister. Her halimiz düşüncemizin bedenleşmesidir. Dolayısıyla kim tanınmak isteniyorsa, onun hal ve hareketlerine bakılmalıdır. Söylem değil, pratik aydınlatıcıdır.

Özcesi teoriyi önemsemek, kendine göreliklerden vazgeçmek lazım. PKK'nin gücünün gerçekte nereden geldiğini azıcık düşündüğümüzde hemen fark ederiz. Önderlik bildik anlamda fişek patlatmadan, düşmanın kökünü kazıyacak alternatif bir yaşam ve sistem kurabilmeyi başardı. Bunu da kendini oluşturarak yaptı. Kendini de bilgi ile oluşturdu ve tabii ki doğru bilgiyle. Bizler de tüm insanlar gibi mevcut durumda bir bilgi dalgasıyız, her hal ve hareketimiz gerek bizden gerekse çevremizden, sistemden vb. gelen etkilerle oluşmuş durumda, oluşturulmaktadır. Her birimiz hem komple bir kişilik olarak hem de tek tek davranışlarımız ölçeğinde bilginin bedenleşmesi oluyoruz. Bizde dile gelen, gerçekleşen gerçekte bilgi oluyor. Bu yönüyle bir ürünüz, hem de büyük ölçüde hiyerarşik devletçi sistemin bilgi yapısına uygun olarak oluşturulmuş bir ürün. Devletçi sistemin inşacıları, sapkın yaşamı üzerine kurdukları bilgi yapılarını oluşturup bir dalga biçiminde serbest bırakırlar ve o bilgi dalgaları her birimizin yanından, sağından, solundan, içinden geçerek, bizde maddeleşir, bedenleşir. Böylelikle bizi kendisinin kılar, biz ondan oluruz. Gerçekte hiyerarşik devletçi sisteme şu veya bu düzeyde bulaşmış her kişi, aynı zamanda o sistemin ruhunun, bilgi dalgasının bir bedenleşmesi, parçacığıdır.

Sorun da tam olarak buradan kaynağını alıyor. Teori, bilgi, düşünüş kime aitse, pratik de ona ait olur. Zaten Önderliğimiz daha baştan beri 'teorisi bizim olmayanın pratiği de bizim olamaz' demiştir. Bu durumu aşabilmek, dahası tersine çevirebilmek için de ideolojik grup döneminde öncelikle ideolojik ve ruhsal birliği oluşturabilmek için çok büyük bir eğitim süreci geliştirmiştir. İdeolojik gruptaki her arkadaşın bulunduğu her mekân, ruhsal, duygusal ve düşünsel birliği kurmayı amaçlayan bir okula dönüştürülmüştür. Dönem devrimcileri yoğunca okudular, araştırdılar, aydınlandılar, aydınlandıkça oluştular. Çünkü bildikleri ölçüde

Sistemden kopulmak istenmiyor, toplumun-insanın doğasıyla uyumlu bir yaşam kurulmak istenmiyor. Kendisi kopmadığı, hatta önemli ölçüde onun bilgi yapısının bir ürünü olduğu hiyerarşik devletçi sisteme karşı mücadeleye yanaşmıyor kadro. Çünkü böylesi bir durumda kadro, karşısında mücadele verilmesi gerekenin bizzat kendisi olduğunu görüyor. Bu da kadroya zor geliyor.

oluşuyorlardı. Bilmeleri onları oluşturuyordu, o yönüyle tutarlı kişiliklerdi, yekpareydiler. Eksik de bilseler bildiklerini pratikleştirdiklerinden, pratikleri içlerinden geldiğinden, içlerinden gelen duygulara uygun olarak davrandıklarından halka çok büyük bir güç verdiler, halkta inanç oluşturdular. Bu halk da onların öncülüğünde günümüze kadar geldi.

Önderlikle Çelişki

Ortada hiyerarşik devletçi sistemden kopmak, onun kökünü kurutacak bir mücadeleyi geliştirmek isteyen bir Önderlik gerçeği var, ama bu görevi başarmak için oluşturulmuş olan parti ve partiye partinin programını uygulamak ve ideolojik esaslarına göre yaşamak için katılan kadroların duruşu bu Önderlik gerçeğine göre değil. Bu, giderek artan bir dozda hissettiğimiz, yaşadığımız en temel sorunumuz. Hiyerarşik devletçi sistemin bir ürünü olmaktan nasıl çıkacağız? Nasıl kopacağız? Kopuş ne ile gerçekleşecek? "Biz yeni bir dünya, yeni bir insan bu temelde yeni bir gelecek yaratmak için yola çıktık. Yeni bir toplumu ortaya çıkarmak için mevcut egemenlik ilişkilerini, mülkiyet tarzını ve bunun içinde barındırdığı eşitsizlik ilişkilerini değiştirmek bir başlangıçtır. Ancak önemli olan bir kopuşa yol açabilmektir. Kopuş ise ideolojik, politik, etik, estetik, kişisel tüm alanları kapsamalıdır."

"Alternatif bir gelecek yaratabilmek için eleştirisel bilinç ve bilgiye ihtiyaç vardır. Bunun için herkesin kendini yeterli hale getirmesi gerekiyor. Fakat ahlak ve inançla beslenmeyen bilinç yetersizdir. Yani karşı duruş, karşı kopuş için; eleştiri, bilgi, ahlak, inanç içselleştirilerek devrimci tutum ortaya çıkarılmalıdır. Köklü kopuş, kapitalist modernitenin insanlığa dayattığı eşitsizlik ilişkilerini kabul etmemek demektir. Köklü kopuş ideolojik, politik, etik-estetik, kültürel ve toplumsal düzeyde yaşandı mı bir anlam kazanır. Bu kopuşun düzeyi günlük sosyal pratik yaşamdaki mücadele düzeyiyle doğru orantılıdır. Sistemi reddetmek bir başlangıçtır. Bu ret temelinde özgür insan, kendi gerçeğini inşa eden insandır. İnşa çok hayati bir olaydır. Tek tek tuğlaları üst üste koymak ve giderek kendinden bir yapıt ortaya çıkarmak, ortaklık işidir. Ama bunun için her devrimci usta olmak zorundadır." Alıntıdan da anlaşılacağı üzere gerçekte kopuşun nasıl mümkün olabileceği de Önderlik tarafından belirlenmiş oluyor. Bu konuda da tekrarlayarak Önderliğimizin 'süzülmüş bal' kıvamındaki gerçeklik diye tanımladığı hususu çok iyi kavramalıyız.

Herkes kendi bilgisinin dışavurumudur. Herkes düşündüğünü yapar. Tersi de doğrudur, herkes yaptığını düşünür, daha doğrusu yaptığıdır düşündüğü. Keşke herkes söylediği kadar yapsaydı. Dil o yönüyle alabildiğine yalancıdır, belki de insanın en yalancı organıdır. Boşuna 'dilin kemiği yoktur' denmemiştir.

Eksik pratikleşmenin nedeni, bilginin yokluğu, materyal azlığı, çözümleme yetersizliği vb. değildir. Bu konuda yukarıda da belirttiğimiz gibi, ortaya konmuş olan külliyat dünyaları inşa etmeye yeter. Ancak sorun Önderliğimizin ortaya koyduğu bu bilgi yapılanmasına, teorik çerçeveye, ideolojik duruşa karşı farklı hatta Önderliğimizin deyimiyle 'karşıt' bir duruşta olmamızdır. Her pratiğin arkasında bir teori ve bilgi varsa ve Önderlik gerçekliğiyle uyuşmayan pek çok gerçekleşmemiz varsa, açıktır ki, Önderlikle farklı düşünüyoruz. Önderliğe katılmış insanlar olarak bunları belirtmek elbette ki ağırdır, ama bize ağır gelme hali, bu durumun dile gelmesine engel olmama-

lıdır. Bunun dışındaki bir ele alış, açıktır ki kendini kandırmaya götürür ki, bunun da hakikat nezdinde hiçbir kıymeti yoktur. İnşa için ne yapılması gerektiği, dahası bu inşa çalışmalarının nasıl yapılacağı fazlasıyla ortaya konmuş durumdadır.

Bu konuda inşaya yeltenen, bu görevini eksiksiz bir şekilde yapmak isteyen bir kadronun başvuracağı o kadar çok kaynak var ki. O nedenle bu inşa yoluna düşmüş bir kadronun neyi, nasıl yapacağını bilememenin yarattığı bir sorunla değil, inşa yoluna girmeyen, girmek istemeyen bir kadro duruşunun yarattığı sorunla karşı karşıyayız. Bu sistemin inşasını önümüze bir görev olarak koyan bir Önderlik, bunun nasıl yapılacağını da tüm boyutlarıyla fazlasıyla önümüze koymuş durumdadır. Bu yönüyle mevcut durumda bize düşen ortada olmayan bir şeyi arayıp bulmak değil, ortaya her yönüyle konmuş bir şeyi uygulamaktır. Bu nedenle de yerine getirilmeyen görev, uygulamadır.

İçgüdüsel Düşünmenin Sonuçları

Sistemden kopulmak istenmiyor, toplumun-insanın doğasıyla uyumlu bir yaşam kurulmak istenmiyor. Kendisi kopmadığı, hatta önemli ölçüde onun bilgi yapısının bir ürünü olduğu hiyerarşik devletçi sisteme karşı mücadeleye yanaşmıyor kadro. Çünkü böylesi bir durumda kadro, karşısında mücadele verilmesi gerekenin bizzat kendisi olduğunu görüyor. Bu da kadroya zor geliyor. Verili yaşamı, onun yarattığı alışkanlıkları, alışkanlıklardan doğan rahatlığı aşmak, kendini yormak, reddetmek, reddedilenin yerine yenisini ama doğru olan yenisini koymak, bunun için nefsini tıpkı geçmişteki büyük insanların, bilgelerin yaptığı gibi büyük bir terbiyeye tabi tutmak, ben'den biz'e geçmeyi başarmak zor geliyor. Kadro bunun istediği, 'eleştiri, bilgi, ahlak ve inanç'ı yeterince göstermiyor. Böyle olunca da Önderlik gerçeği ile kadro arasında sadece makas açılmıyor, karşıtlık oluşuyor. Peki, çok çelişik bir hal alan bu duruma neden geliyoruz? Bir taraftan kendini feda edecek kadar toplumsal davranan, kendisini davasına adayan bir duruş, diğer taraftan Önderliğimizin deyimiyle 'arafta kalmayı' ısrarlı bir şekilde sürdüren bir ruh hali ve pratikleşme düzeyi.

"Halen bir netsizlik var. Araf'tasınız, yani Araf'ta kısa süreli beklenir. 40 yıl Araf'ta beklenir mi? Ama maalesef durumunuz böyledir. Modernite yaşamını tümüyle reddedemiyorsunuz. Tümüyle kendinizi kül edip yeniden yaratamazsanız Araf'ta kalma süreci aşılamaz. Hayal âleminden uyanın. Size ait olmayan, çoktan sizden çalınmış şeyleri halen size ait sanıyorsunuz."

Kendimizi tanımada, bu çelişik hallerimizi anlamlandırmada zorlandığımız, bunaldığımız zamanlarda -ki bu zamanlar bu çelişik hali aşmayana kadar yaşamımızın her anı oluyor- yine Önderliğimize başvuruyoruz. Önderliğimiz bu arafta kalan halimizin, stratejik düşünememememizin, olanakları doğru kullanamamamızın, hem kendimizdeki hem de toplumdaki potansiyeli açığa çıkaramamamızın, düşmana ölümcül darbeyi vuramamamızın, kendimizde kişilik devrimi yaratamamamızın ve Önderlik çizgisiyle bütünleşmeyen tutuk duruşumuzun temel nedeni olarak içgüdüsel düşünme biçimini görüyor. Geçmiş çözümlemelerinde sıklıkla dile getirdiği bu hususu, son mektuplarında daha da derinleştirerek yeniden ele aldı.

"Toplumsal düşünmeden ziyade, içgüdüsel düşünme bir hayli etkindir. Günlük hayatın bütününde duyargalar, toplumsal bilinç, kültür ve ihtiyaçlar ne kadar harekete geçiriliyor? Günlük hayatı ve duyargalarımızı, güdülerimiz mi yoksa toplumsal ve siyasal sorumluluklarımız mı bilincimizi işlevli kılıyor? Biraz derinliğine bakıldığında ve gözlemlendiğinde içgüdülerin fazlasıyla etkili olduğu görülür. Stratejik düşünebilme yetimizin bir türlü gelişememesi, toplumsal ve siyasal sorumluluk duygusu, bilincinin günlük yönlendirici olamaması, içgüdüsel düşünme tarzının etkinliği ile alakalıdır. Doğrusu, üzerinde derinliğine düşünmeyi ve sohbete konu etmeyi gerektiriyor. Örgütün her düzeyinde görülen durumdur…

Biyolojik üretim! Doğal olarak kafa çalışmazsa güdü çalışır. Bu bilimsel bir

gerçekliktir. Peki, bu bir şey kurtarmaya yeter mi? Bu durum bir bizde, bir de Afrika toplumlarında var. Biyolojik üretimi dert edeceğinize, siyasi, ideolojik, sosyal üretimi mesele haline getirsenize! Bir kadın sizin olacağına bütün kadınlar, bir çocuk sizin olacağına bütün çocuklar sizin olsun. İlla benim olsun, benim mülküm olsun! Bu anlayışın etkilerini düşünün, neden tutuk olduğunuzu daha iyi anlarsınız. Benim yazdığım bir sürü kitap var. Hem bana hem de topluma aittir. Herkes istediği gibi yararlanabilir. İstediği gibi katkı yapabilir. Zürriyetse onlar da benim zürriyetimdir. Neden üremeye bir de bu gözle bakmıyorsunuz?"

Gerçekte içgüdüsel düşünme, varoluşsal olarak insan türünün ulaşmış olduğu düzeyin gerisinde seyretmek anlamına gelmektedir. Tüm canlıların ortaklaşa yaşadıkları beslenme, korunma ve çoğalma sorunlarına cevap oluşturmada kullandıkları düşünme biçimi olmaktadır, içgüdüsel düşünme. Elbette ki insan da bir canlı ve oluş olduğundan bu ortak ve doğal sorunları yaşamıştır, yaşamaktadır. İnsanın da bu sorunların çözümüne bir cevabı vardır, olacaktır. Normalde verilmesi gereken cevap, toplumsal düşünme biçiminde olmalıdır. Zira insan varoluşsal olarak toplumsaldır ve tüm sorunlarını toplumunu güzelleştirip, geliştirerek çözebilir. Toplumsallık dışındaki hiçbir davranış insani bir karakter taşımaz. Varoluşsal olarak toplumsal (ahlaki ve politik) olan insanın her ediminin de insanca olabilmesi için toplumsal olması bir zorunluluktur. Bu durum, bireyci her türden davranışın insani olmadığı doğrusuna ulaştırır bizi. Bu kapsamda Önderliğimizin 'içgüdüsel düşünme' kavramsallaştırmasında eleştirdiği boyut, tam da kendini bir bütün halinde toplumlaştıramayan duruş olmaktadır. 'Arafta kalmak' kaynağını buradan almaktadır. Biraz toplumsal biraz da bireyci… Toplumu olmadığı halde, kendi bireyliğine ait bir şeylerin olabileceğine, olduğuna yönelik yanılgıdır, temelde engelleyici faktör. "Basit yaşam alışkanlıklarınızı bana dayatmaktan vazgeçin. Bir türlü doğru ve anlamlı bir yola girmemenizin nedeni nedir? Bana öfkelisiniz de ondan. Sizi o yaşamdan çekip aldım. Özlem duyduğunuz basitlikleri yaşamanıza müsaade etmedim. O nedenle içten içe bana öfkelisiniz. Bunu da parti doğrultusuna girmeyerek pratiğe yansıtıyorsunuz… 'Evleneyim, çoluk çocuğum olsun, şöyle rahat yaşayayım' anlayışı birçoğunuzda dert olmuş…" diyerek devrimci duruşumuza yönelik tespitlerini yapıyor Önderlik. Çok büyük bir ciddiyetle tartışılması, üzerinde durularak anlaşılması gereken cümleler oluyor bunlar. Gerçekten de yeterince anlamayan, anlamadığından hissetmeyen, başarıya kilitlenmeyen, tut-

PKK mücadele tarihinde görülmüştür ki başarı da başarısızlık da kadronun duruşu ve performansından kaynağını almaktadır. PKK yenilmemiştir, ama henüz amaçlarına ulaşma anlamında zaferle de buluşamamıştır. Mevcut kadrosal duruş, zihni ve paradigmatik problemlerden dolayı başarı için yetmemektedir. Doğasındaki muazzam güce yeterince dayanmadığından performansı düşük olan kadronun, doğasına uygun bir gerçekleşmeyi yaşaması halinde PKK'nin dünya çapında devrim yapması işten bile değildir.

kulu ve atılgan olmayan, bırakalım olanak yaratmayı mevcut devasa olanakları bile yeterince değerlendiremeyen, tutuk, pasif duruşumuzu artık çözmek, bu duruşun gerçek nedenlerine inmek durumundayız. Kürt kişiliğini en derinliğine çözmüş bir insan olarak Önderliğimizin hem Kürt kişiliği hem de PKK kadroları olarak bizler hakkında yaptığı bu tespitleri büyük bir ciddiyetle özümsemeliyiz.

Çıkış Yolu

Duruşumuzu bu şekilde çözümleyerek eleştiren Önderliğimiz kendisinin ise nasıl bu hallere düşmediğini, daha doğrusu kendisini bu girdaptan nasıl kurtardığını da şu şekilde ele alarak çıkışın yolunu da göstermiş oluyor. "Çok erken yaşlarda kendimde kültür devrimini gerçekleştirdim. Eğer bu konuda başarılı olmasaydım çok kötü kaybederdim. Kadını düşürmek, kovmak, dövmek veya öldürmekten ziyade sonuna kadar onunla mücadele ettim ve kazandım. Bu nedenle kültür savaşı askeri savaştan çok daha zordur. Kültür savaşı kazanılmadan askeri başarı mümkün değildir. Olsa bile geçicidir. Bu vesile ile kültür savaşını kazanmadan başarılı olamazsınız.

Ben başardım. Özgür Kürt'ü temsil ediyorum. İşte Mem u Zin dediğim bu. Burada Zin açık olarak vatandır. Mem u Zin'in güncellenmesi gerekiyor ve güncellenmesi başarı temelinde ele alınmalıdır. Bir de kültürel devrimi çok erken yaşta yaptım. Kadın boyutu bunun en önemli halkasıdır. Mao ve Stalin bu kültürel devrimi kendilerinde gerçekleştiremedikleri için kaybettiler. Her birisinin bir kaç evliliği var, bu başarısızlığın ifadesidir."

Önderliği bu kadar sorumlu, duyarlı, dikkatli, ciddi, kolektif, akışkan, etkili, çekici, güçlü, araştırmacı, inşacı vb. kılan bu oluyor. Bizi ise, önemli ölçüde bunun tersi veya bahsedilen eleştirilerin muhatabı kılan ise, açık ki bu konuda geliştirmediğimiz kişilik devrimi oluyor. Yine dönüp dolaşıp özgür-eş yaşamdan ne anladığımıza, nasıl bir yaşamı yaşamak istediğimize, egemenlerin 'yaşam' diye çerçevesini çizdiği 'Yaşam'dan ne kadar koptuğumuza geliyoruz.

Gerçekten de aştığımızı sandığımız şeyleri aştık mı?

Gerçekten de sistemden mutlak anlamda boşandık mı?

Gerçekten de toplumsal düşünmeyi ne kadar başarıyoruz?

Gerçekten de devrime yeterince odaklandık mı ...? Açık ki devrimci olup olunmadığını belirleyen bu ve benzer soruları arttırarak derinlemesine bir sorgulamaya ihtiyaç var. Açık ki Önderliğimizin dikkat çektiği ve tüm sorunlarımızın kaynağı olarak gördüğü içgüdüsel düşünme biçimiyle hakkıyla yüzleşmediğimiz müddetçe bu gerginlikten kurtulmamız, araftan çıkmamız mümkün değildir.

PKK mücadele tarihinde görülmüştür ki başarı da başarısızlık da kadronun duruşu ve performansından kaynağını almaktadır. PKK yenilmemiştir, ama henüz amaçlarına ulaşma anlamında zaferle de buluşamamıştır. Mevcut kadrosal duruş, zihni ve paradigmatik problemlerden dolayı başarı için yetmemektedir. Doğasındaki muazzam güce yeterince dayanmadığından performansı düşük olan kadronun, doğasına uygun bir gerçekleşmeyi yaşaması halinde PKK'nin dünya çapında devrim yapması işten bile değildir.

PKK kadrosunun her şeyden önce buna inanması, bu güçte olduğunu, düşmanın da doğadışı ve anormal olması itibariyle özsel olarak zayıf olduğunu bilmesi gerekir. Zaten sistemin küresel çapta yapısal bir krizi yaşıyor oluşu da bunu olanaklı kılmaktadır. Yaşanan bir kaos halidir ve kaos hallerinde küçük girdiler büyük çıktılar yaratma özelliği gösterirler. PKK de bu kaos sürecinde kendi ekonomik, askeri ve siyasal gücünü katbekat aşabilecek bir devrimi gerçekleştirebilir. Günümüz biliminde buna 'kelebek etkisi' denmektedir. Bu bilimsel izahat da bunun mümkün olabileceğini ortaya koymaktadır. Yeter ki PKK kadrosu kendi gücüne güvensin, özgür yaşama âşık olsun ve Önderlik gerçeğinin yaşamına katılsın.

İktidar yönetimi toplumda ne denli antidemokratikse, özyönetim de o denli demokratik yönetimle bağlantılıdır. Saf iktidar yönetimleri ne kadar demokrasi karşıtlığını ve toplumun yönetimden uzaklaştırılmasını ifade ediyorsa, özyönetimler de toplumu yönetime kattıkları oranda demokratikleşmeyi ifade ederler… Özyönetimler hep toplumla ilgili olduklarından, katılımsız olmaları düşünülemeyeceğine göre, doğalarında demokrasi vardır. Demokrasi daha çok halk ve ulus gibi makro toplumlar için düşünülen bir kavram iken, özyönetimler en küçük klan toplumundan en geniş ulusal toplumlara kadar yaygınlaşan ve sürekliliği olan bir erki ifade ederler. Toplumbilimin yaşadığı en önemli kriz veya sorunların başında, iktidar ve yönetim kargaşasını ve çarpıtmasını çözememesi gelir...